

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

DET CIVILA
VETERINÄRVÄSENDET
ÅR 1946

AV

KUNGL. VETERINÄRSTYRELSEN

STOCKHOLM 1949

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

484197

INLEDNING

TILL

Det civila veterinärväsendet / av Kungl. Veterinärstyrelsen. - Stockholm : Norstedt, 1918-1951. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1916-1949.

1916-1945 utgiven av Kungl. Medicinalstyrelsen.

1916-1948 med innehållsförteckning och parallelltitel på franska: Hygiène et service vétérinaire civil en Suède. – 1916-1942 även med sammanfattning på franska. - 1949 med innehållsförteckning och parallelltitel på engelska: The civil veterinary service.

Föregångare:

Veterinärväsendet ingår som ett kapitel i årg. 1911-1915 av:

Allmän hälso- och sjukvård / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1913-1982. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1979.

Det civila veterinärväsendet. År 1946. – (Sveriges officiella statistik).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

DET CIVILA
VETERINÄRVÄSENDET
ÅR 1946

AV

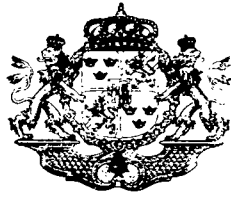
KUNGL. VETERINÄRSTYRELSEN

STOCKHOLM 1949

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

484197

STATISQUE OFFICIELLE DE LA SUÈDE

HYGIÈNE ET SERVICE
VÉTÉRINAIRE CIVIL
EN SUÈDE

EN

1946

PAR

LA DIRECTION ROYALE
DES SERVICES VÉTÉRINAIRES

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Jordbruksdepartementet.

Kungl. Veterinärstyrelsen får härmed jämlikt 5 § i den för styrelsen gällande instruktionen överlämna berättelse angående det civila veterinärväsendet i riket för år 1946.

G. A. BOUVENG.

AXEL ALEGREN.

Erik Eriksson.

Stockholm den 28 november 1947.

Innehållsförteckning.

	Sid.
I. <i>Verksamheten inom medicinalstyrelsens veterinärbyrå</i>	1
1. Veterinärbyråns organisation. 2. Ärenden och expeditioner. 3. Författningar rörande det civila veterinärväsendet.	
II. <i>Veterinärernas antal, tjänsteförhållanden och verksamhet</i>	6
1. Veterinärernas antal och tjänsteförhållanden. 2. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren jämte ladugårdshygien. 3. Hygieniska inspektioner.	
III. <i>Sjukdomar bland husdjuren</i>	37
1. Mul- och klövsjuka. 2. Mjältbrand. 3. Fräsbrand. 4. Smittsam blodbrist. 5. Höns-tyfus. 6. Tuberkulos hos nötkreatur. 7. Smittsam kastning hos nötkreatur.	
IV. <i>Karantänsväsendet</i>	48
V. <i>Födoämneskontrollen</i>	48
A. Köttkontrollen	48
1. Offentliga slakthus. 2. Kommunala köttbesiktningsbyråer. 3. Kontrollslakterier. 4. Under offentlig kontroll ställda charkuterifabriker. 5. Statsinspektionen över köttkontrollen.	
B. Mjölkkontrollen	51
VI. <i>Pastöriseringskontrollen av mjölk och gräddde m. m.</i>	51

Tabellbilagor.

Tab.	1. Antal veterinärer i riket länsvis, vid årets slut	54
›	2. Antal för invasionssjukdomar behandlade djur, länsvis	55
›	3. Antal för infektionssjukdomar behandlade djur, länsvis	53
›	4. Antal för övriga sjukdomar behandlade djur (med undantag för i epizootilagen upptagna sjukdomar liksom även för tuberkulos och smittsam kastning undersökta djur) länsvis	58
›	5. Förekomst av vissa sjukdomar, länsvis	60
›	6. Antal vid offentliga slakthus och kontrollslakterier slaktade och besiktigade djur .	62
›	7. Antal vid offentliga slakthus och kontrollslakterier helt eller delvis beslagtagna kroppar samt vidtagna åtgärder	63
›	8. Antal och vikt av vid offentliga slakthus och kontrollslakterier särskilt behandlade hela kroppar jämte uppgift å behandlingens art	63
›	9. Viktigare beslagsorsaker vid offentliga slakthus och kontrollslakterier	63
›	10. Antal vid köttbesiktningsbyråer besiktigade djurkroppar	64
›	11. Antal vid köttbesiktningsbyråer helt eller delvis beslagtagna kroppar och vid beslagen vidtagna åtgärder	65
›	12. Antal och vikt av vid köttbesiktningsbyråer särskilt behandlade kroppar jämte uppgift å behandlingens art	65
›	13. Viktigare beslagsorsaker vid köttbesiktningsbyråer	65

Table des matières.

	Pag.
I. <i>Activité du Bureau vétérinaire du Conseil supérieur de l'Administration médicale de l'Etat.</i> (Organisation du bureau vétérinaire. Ordonnances.)	1
II. <i>Nombre, détail du service et activité des vétérinaires.</i> (Nombre et détail du service des vétérinaires. Conditions sanitaires générales parmi les animaux domestiques. Hygiène des étables. Inspections sanitaires.)	6
III. <i>Maladies des animaux domestiques.</i> Charbon bactérien. Emphysème du charbon. Fièvre aphteuse. Anémie infectieuse des chevaux. Diarrhée blanche bacillaire. Tuberculose des bêtes bovines. Avortement épizootique des vaches.)	37
IV. <i>Quarantaine</i>	48
V. <i>Contrôle des aliments</i>	48
A. <i>Contrôle des viandes</i>	48
(Abattoirs publics. Bureaux municipaux du contrôle des viandes. Boucheries de contrôle. Fabriques de charcuteries sous le contrôle officiel. Contrôle de l'Etat sur les viandes.)	
B. <i>Contrôle du lait</i>	51
IV. <i>Contrôle de la pasteurisation du lait, crème etc.</i>	51

Annexes.

Tabl. 1. Nombre des vétérinaires par département à la fin de l'année	54
Tabl. 2. Nombre des animaux traités pour maladies parantaires, par département	55
Tabl. 3. Nombre des animaux traités pour maladies infectieuses, par département	56
Tabl. 4. Nombre des animaux traités pour d'autres maladies	58
Tabl. 5. Certaines maladies par département	60
Tabl. 6. Nombre des animaux abattus et examinés aux abattoirs publics et aux boucheries de contrôle	62
Tabl. 7. Nombre des corps (viandes) saisis aux abattoirs publics et aux boucheries de contrôle et les mesures prises en conséquence	63
Tabl. 8. Nombre et poids des corps entiers traités aux abattoirs publics et aux boucheries de contrôle ainsi qu'un résumé sur le caractère du traitement	63
Tabl. 9. Causes importantes de saisie (des viandes examinées) aux abattoirs et aux boucheries de contrôle	63
Tabl. 10. Nombre des examinés aux bureaux d'inspection	64
Tabl. 11. Nombre des corps saisis aux bureaux d'inspection et les mesures prises lors des saisies	65
Tabl. 12. Nombre et poids des corps traités aux bureaux d'inspection ainsi qu'un résumé sur le caractère du traitement	65
Tabl. 13. Causes importantes de saisie (des viandes examinées) aux bureaux d'inspection	65

I. Verksamheten inom medicinalstyrelsens veterinärbyrå.

1. Veterinärbyråns organisation.

Den centrala statliga myndigheten för det civila veterinärväsendet har under år 1946 varit medicinalstyrelsen. Medicinalstyrelsen förestås av en generaldirektör — för närvarande läkare — och under denne ha under året sorterat sju byråchefer, vardera chef för en byrå. De olika byråerna ha varit följande: medicinalbyrån, sinnessjukvårdsbyrån, hälsovårdsbyrån, lasarettsbyrån, veterinärbyrån, kameralbyrån och apoteksbyrån. Medicinalstyrelsen lyder under socialdepartementet. De ärenden, som handläggas å veterinärbyrån äro emellertid underställda jordbruksdepartementet, enär veterinärstaten i sin helhet lyder under detta departement.

Byråchefen å veterinärbyrån är veterinär med titel medicinalråd. Byrån är för behandling av olika ärenden uppdelad på avdelningar. Varje avdelning har en föreståndare som är föredragande inför generaldirektören och byråchefen. Medicinalrådet förestår »allmänna» avdelningen, statsinspektören över köttkontrollen i riket den »hygieniska» avdelningen, en byrådirektör »tuberkulosavdelningen» samt en konsulent »kastsjukeavdelningen».

Inom veterinärbyrån handläggas bl. a. följande ärenden:

å allmänna avdelningen ärenden rörande veterinärkonstens utövning, civila veterinärbefattningar och veterinärdistrikt, militärveterinärer, åtgärder mot smittsamma husdjursjukdomar, veterinära karantänsanstalter, in- och utförsel av levande djur och vissa varor samt djurskydd,

å hygieniska avdelningen ärenden rörande köttbesiktning, slakthus, kontrollslakterier, kontrollcharkuterier, köttbesiktningsbyråer, besiktnings- och stadsveterinärbefattningar, in- och utförsel av köttvaror, mjölkkontroll och mjölkhygien, pastöriseringsförordningens efterlevnad, animal födoämneshygien i övrigt samt giftstadgan i den mån den avser animala födoämnen;

å tuberkulosavdelningen ärenden rörande kreaturstuberkulosen och dess bekämpande samt pastöriseringslagens efterlevnad;

å kastsjukeavdelningen ärenden rörande åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreatur.

Under året har den veterinära personalen å byrån varit följande:

Allmänna avdelningen:

Byråchef: medicinalrådet K. Axel Alegren

e. o. Byråveterinär: J. Inge L. Lauritzson

Veterinäramanus: f. d. länsveterinär K. Emanuel Dunge

Hygieniska avdelningen:

t. f. Statsinspektör: stadsveterinär O. Torsten Blom

Veterinäramanuens: f. d. slakthusdirektör Christian Wadstein

Tuberkulosavdelningen:

Byrådirektör: Hans A. F. Bengtson

Konsulent: Sten A. Nilsson

e. o. Konsulent: Carl-Gustaf Liljeblad

e. o. Konsulent: L. R. Folke Karlén

Kastsjukeavdelningen:

e. o. Konsulent: C. E. Åke Olson

e. o. Konsulent: Nils-Olov Norell.

Dessutom har på veterinärbyråns kansli tjänstgjort en förste byråsekreterare och två juridiska amanuenser samt kansli-, kontors- och skrivbiträden.

2. Ärenden och expeditioner.

Antalet inkomna ärenden under år 1946 uppgick till 202 361; antalet utgående expeditioner var 48 613.

Inkomna ärenden.

Kungl. brev och ämbetsskrivelser	777
Kungl. remisser	291
Övriga ärenden	11 743
Anmälningar, rekvisitioner och rapporter	174 843
Räkningar	14 707
Summa	202 361

Utgående expeditioner.

Underdåniga utlåtanden och skrivelser	670
Övriga expeditioner (koncept)	11 942
Handbrev	36 001
Summa	48 613

3. Författningar rörande det civila veterinärväsendet.

Under år 1946 hava utkommit följande författningar av mera allmänt intresse rörande veterinärväsendet, vilka äro intagna i medicinalstyrelsens samling av författningar och cirkulär m. m., serie B, med nedan angivna nummer.

Jan. 2. Med.styr:ns kung. ang. de städer i riket, till vilka införsel av idisslande djur, svinkreatur och djur, hörande till hästsläktet, må äga rum (nr 1).

Jan. 2. Med.styr:ns kung. med förteckning över samhällen för införsel av köttvaror och djurfett (nr 2).

Jan. 9. Med.styr:ns cirk. till samtliga veterinärer ang. utfärdande av tuberkulosfrihetsintyg och bedömning av reaktion vid tuberkulinundersökning av inköpta tuberkulofria nötkreatur (nr 3).

Jan. 12. K. kung. ang. ändring i den vid giftstadgan den 26 november 1943 (nr 877) fogade bilaga 2 (nr 4).

Jan. 18. K. kung. ang. ändrad lydelse av 1 § kungörelsen den 27 maj 1938 (nr 220) angående vad som skall iakttagas vid införsel av fodermedel m. m. från utrikes ort, som förklarats smittad av mul- och klövsjuka (nr 5).

Jan. 25. K. kung. om ändrad lydelse av 10 § 1 mom. kungörelsen den 12 april 1935 (nr 106) med närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (nr 56).

Jan. 25. K. kung. med föreskrifter till vägledning för värdering av klövbärande djur och fjäderfä enligt lagen den 12 april 1935 (nr 105) om bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootilag) (nr 57).

Febr. 4. Med.styr:ns cirk. till samtliga karantänsveterinärer i riket, ang. villkor för införsel av djur och varor till riket med luftfartyg (nr 6).

Febr. 22. Med.styr:ns cirk. till samtliga veterinärer ang. hönstysfus (nr 7).

Mars 15. K. kung. om ändrad lydelse av den till kungörelsen den 31 juli 1945 (nr 582) angående reglering av införseln av vissa varor fogade varuförteckningen (nr 9).

Mars 23. Med.styr:ns cirk. skr. till samtliga tjänsteveterinärer i riket ang. ansökning om anstånd med avsked, respektive ansökning om avsked samt pensionsansökning (nr 8).

April 12. Transumt av Kungl. Maj:ts brev till medicinalstyrelsen ang. bemyndigande för medicinalstyrelsen att medgiva dispens i fråga om införsel av borst från land eller del därav, som förklarats smittat av svinpest eller svinsjuka (nr 10).

April 12. K. kung. ang. statsbidrag till lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård (nr 12).

April 26. K. kung. om ändrad lydelse av 1 § III taxan den 23 oktober 1942 (nr 838) för vissa vid statens institut för folkhälsan utförda undersökningar (nr 11).

Maj 10. K. kung. om ändring av den vid giftstadgan den 26 november 1943 (nr 877) fogade bilagan 1 (nr 16).

Maj 31. K. förordning om ändring i vissa delar av inskrivningsförordning den 30 december 1941 (nr 969) (nr 26).

Juni 1. Med.styr:ns cirk. till samtliga legitimerade veterinärer ang. fastställelse av blankett för avgivande av sådan uppgift som omförmäles i 4 § K. kungörelsen den 12 april 1946 angående statsbidrag till lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård (nr 13).

Juni 14. K. kung. ang. inspektion av vissa offentliga arkiv (nr 27).

Juni 19. Med.styr:ns cirk. till samtliga legitimerade veterinärer ang. ingivande av ansökningshandlingar vid ansökning till befattnings (nr 14).

Juni 19. Med.styr:ns cirk.skr. till samtliga besiktningsveterinärer vid offentliga slakthus och kontrollslakterier ang. införande av anmälningssedlar vid införsel till slakteri av nödslaktade djur (nr 15).

Juni 20. Med.styr:ns cirk. till samtliga veterinärer och apoteksföreståndare i riket ang. provisoriska föreskrifter beträffande försäljning och användning av joderade äggviteämnen med tyroxineffekt (nr 17).

Juni 20. Med.styr:ns cirk. ang. upphävande av cirkulär den 16 december 1942 till vissa veterinärer angående tagande av blodprov från häst angripen av eller misstänkt för infektiös anemi (nr 28).

Juni 21. K. kung. ang. undantag från bestämmelserna i 9 § lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd (nr 18).

Juni 21. K. kung. om upphävande av vissa bestämmelser angående tjänsteplikt för medicinalpersonal m. m. (nr 20).

Juni 21. Lag om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m. (nr 22).

Juni 21. K. kung. ang. viss registrering av medicinalpersonal (nr 29).

Juni 25. Med.styr:ns cirk. till samtliga besiktningsveterinärer vid kontrollslakterier och köttbesiktningsbyråer i Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ang. tagande av leverprov å nedslaktade hästar (nr 19).

Juni 28. K. kung. med vissa bestämmelser angående kommittéer (kommittékungörelse) (nr 25).

Juni 29. Lag ang. ändring i lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester (nr 23).

Juni 29. Lag ang. ändrad lydelse av 6 och 9 §§ lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete (nr 24).

Juni 29. K. kung. om ändring i vissa delar av kungörelsen den 19 juni 1942 (nr 496) med tilläggsbestämmelser till allmänna resereglementet (nr 30).

Juli 12. Transumt av kungl. brev ang. maximitaxa för år 1947 å avgift för köttbesiktning m. m. (nr 21).

Aug. 29. Med.styr:ns kung. om ändrad lydelse av punkt 20 medicinalstyrelsens kungörelse den 8 december 1925 (M.F. Ser. A nr 106) angående förordnande och utlämnande av läkemedel enligt recept samt angående giftiga läkemedels utlämnande från apoteksinrättning m. m. (nr 33).

Sept. 12. Med.styr:ns kung. om ändrad lydelse av punkt 24 medicinalstyrelsens kungörelse den 8 december 1925 (M.F. Ser. A nr 106) angående förordnande och utlämnande av läkemedel enligt recept samt angående giftiga läkemedels utlämnande från apoteksinrättning (nr 34).

Sept. 14. K. kung. om ändring i vissa delar av förordningen den 12 juli 1907 (nr 55) angående de slag av papper, bläck, skrivmaskin- och stämpelfärger, som må till vissa offentliga handlingar användas (nr 31).

Sept. 14. K. cirk. till statsmyndigheterna ang. användning av skrivpapper av standardiserade format (SIS-format) (nr 32).

Okt. 4. K. kung. ang. pastöriseringstvång beträffande vassla (nr 35).

Okt. 9. Med.styr:ns och lantbruksst:ns anvisningar enligt Kungl. Maj:ts kungörelse den 25 januari 1946 (nr 23) med föreskrifter till vägledning för värdering av klövbärande djur och fjäderfä enligt lagen den 12 april 1935 (nr 105) om bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootilag) (nr 58).

Okt. 18. K. förordning om ändring av förordningen den 29 juni 1917 (nr 420) angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen (nr 36).

Okt. 18. K. kung. med vissa bestämmelser angående fodertran (nr 37).

Okt. 18. K. cirk. till samtliga till statsförvaltningen hörande myndigheter ang. skyldighet att tillhandagå allmänheten med översändande av expeditioner m. m. (nr 39).

Okt. 18. K. kung. ang. kommissionärer hos myndigheter tillhörande statsförvaltningen (nr 38).

Okt. 18. K. kung. om upphävande av kungörelsen den 8 april 1925 (nr 85) angående skyldighet för vissa tjänstemän att till part översända diariibevis (nr 40).

Okt. 23. Med.styr:ns kung. ang. nedläggande av Umeå stads karantänsanstalt (nr 41).

Nov. 1. K. kung. ang. reglering av införseln av levande vilda djur m. m. (nr 42).

Nov. 1. K. kung. om förprovning rörande åtgärder till motverkande av vattenförorening m. m. (nr 43).

Dec. 12. Med.styr:ns kung. ang. utlämnande från apoteksinrättning av penicillin m. m. (nr 54).

Dec. 14. Med.styr:ns kung. till samtliga veterinärer i riket med ändring i formulär V 1 till medicinalstyrelsens kungörelse den 19 december 1942 angående vissa årsredogörelser, årsberättelser, rapporter m. m. från veterinärer till medicinalstyrelsen (M.F. Ser. B nr 64) (nr 44).

Dec. 20. K. kung. om viss ändring av den vid apoteksvarustadgan den 14 november 1913 (nr 308) fogade bilaga I (nr 45).

Dec. 20. K. kung. om fortsatt giltighet av taxan den 22 december 1944 (nr 809) för vissa vattenundersökningar enligt förordningen om kontroll av vattenledningsvatten (nr 46).

Dec. 20. Lag ang. ändrad lydelse av 17—19 §§ lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd (nr 51).

Dec. 30. K. kung. om ändrad lydelse av 2 och 23 §§ allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210) (nr 47).

Dec. 30. K. kung. med tilläggsbestämmelser till allmänna resereglementet (nr 48).

Dec. 30. K. kung. ang. tillämpningen av vissa bestämmelser om trakamentsklass enligt allmänna resereglementet (nr 49).

Dec. 30. K. kung. om ändrad lydelse av 4 § 1 punkten kungörelsen den 22 juni 1939 (nr 478) med tilläggsbestämmelser till civila avlöningsreglementet (nr 50).

Dec. 30. K. kung. om ändring i kungörelsen den 28 november 1941 (nr 894) angående pristillägg för mjölk (nr 52).

Dec. 30. Statens Livsmedelskom:s cirk. (nr 2777). Ändrade bestämmelser om mjölkpristillägg, lantsmörsbidrag och producentbidrag m. m. (nr 53).

Dec. 30. K. kung. om ändring i vissa delar av kungörelsen den 15 juni 1944 (nr 382) angående ersättning för flyttningskostnad åt vissa statens befattningshavare (nr 55).

II. Veterinärernas antal, tjänsteförhållanden och verksamhet.

1. Veterinärernas antal och tjänsteförhållanden.

Veterinärernas antal den 31 december 1946 var 651 (646) såsom av tab. 1 närmare framgår.

Veterinärernas fördelning på de olika befattningarna framgår av tab. 1, varvid bör framhållas att i en del fall en veterinär innehar flera tjänster. Härvid har vederbörande hänförs till den grupp som utgör vederbörandes huvudbefattning. Är t. ex. en distriktsveterinär tillika besiktningsveterinär har han i ifrågavarande tabell endast upptagits såsom distriktsveterinär. Härav följer att verkliga antalet veterinärbefattningar är större än antalet tjänsteveterinärer.

De civila tjänsteveterinärerna utgöras av följande kategorier: länsveterinärer, distriktsveterinärer, civila veterinärstipendiater, extra veterinärer vid den civila husdjursjukvården, stadsveterinärer, besiktningsveterinärer, karantänsveterinärer, exportbesiktningsveterinärer, chefveterinärer och assistentveterinärer samt i samband med epizootier överveterinärer, biträdande överveterinärer och extra veterinärer. Dessa veterinärers anställnings- och avlöningsförhållanden framgå av nedanstående sammanställning.

Länsveterinärerna äro alltsedan institutionens tillkomst 1830 statsanställda och f. n. hänförda till lönegrad A 24 i Kungl. Maj:ts avlöningsreglemente för ordinarie tjänstemän vid den civila statsförvaltningen (civila avlöningsreglementet) den 4 januari 1939 (8; B. 3) med däri gjorda ändringar. Stationsorter för länsveterinärerna äro residensstäderna. — Inom Stockholms stad fullgör förste stadsveterinären länsveterinärs tjänsteåligganden.

Distriktsveterinärerna äro fr. o. m. år 1934 statsanställda. I Kungl. Maj:ts avlöningsreglemente den 4 januari 1939 (8; B. 3) för ordinarie tjänstemän vid den civila statsförvaltningen (civila avlöningsreglementet) med däri gjorda ändringar äro tjänsterna fördelade i sju lönegrupper (löneplan F). Genom kungl. brev den 15 juni 1939 (B. 33), den 1 december 1939 (B. 50) samt den 17 april 1942 (B. 23) har fördelningen av distriktsveterinärbefattningarna i de uti löneplan F i det civila avlöningsreglementet upptagna lönegrupperna fastställts. Distriktens omfattning framgår av kungl. kungörel-

sen angående indelning av riket i veterinärdistrikt den 10 november 1933 (607; B. 16) med däri gjorda ändringar.

Civila veterinärstipendiater förordnas av styrelsen enligt Kungl. Maj:ts stadga för civila veterinärstipendiater den 15 juni 1935 (410; B. 29).

Extra veterinärer vid den civila husdjurssjukvården förordnas av medicinalstyrelsen under viss i regel kortare tid för tjänstgöring inom ett begränsat område utan kostnad för statsverket. Vederbörande uppbär sålunda endast de förrättningsarvoden, som enligt gällande taxor tillkomma honom. Dessutom har medicinalstyrelsen under året förordnat extra veterinärer för tjänstgöring inom förening för artificiell insemination. Dessa veterinärer uppbära lön av föreningen samt i vissa fall även arvoden.

Stadsveterinärer med rätt till tjänstårsberäkning tillsättas i Stockholm och Göteborg av hälsovårdsnämnderna efter medicinalstyrelsens hörande, i städer, där stadsveterinären är förordnad som besiktningsveterinär, av medicinalstyrelsen samt i övriga städer av stadsfullmäktige efter medicinalstyrelsens hörande. Befattningshavarna avlönas av vederbörande kommunala myndighet.

Besiktningsveterinärer vid offentliga slakthus, kontrollslakterier och köttbesiktningsbyråer tillsättas av medicinalstyrelsen samt avlönas av vederbörande kommunala myndighet eller slakteri.

Karantäns- och exportbesiktningsveterinärer tillsättas av medicinalstyrelsen samt uppbära förrättningsarvode enligt kungl. kungörelsen den 8 december 1933 (630; B. 28), taxa för arvode åt vissa i civil tjänst anställda veterinärer m. fl. (veterinärtaxa), med däri gjorda ändringar. Karantänsveterinären i Haparanda uppbär därjämte årsarvode.

Chef- och assistentveterinärer vid hushållningssällskap anställas av sällskapen. Tjänstårsberäkning tillkommer enligt av Kungl. Maj:t för varje tjänst meddelat beslut varje av medicinalstyrelsen godkänd veterinär. Avlöning utbetalas av respektive hushållningssällskap och utgöres i regel av dels fast årslön, dels vissa arvoden för verkställda förrättningar.

Överveterinärer, biträdande överveterinärer och extraveterinärer vid epizootibekämpande förordnas under viss tid av medicinalstyrelsen och uppbära därvid dagarvode enligt ovannämnda veterinärtaxa.

2. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren jämte ladugårdshygien.

Länsveterinärerna anföra härom för sina respektive områden följande:

Stockholms län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren har varit gott. Beträffande ladugårdshygien får jag hänvisa till vad jag i föregående berättelse anför.

Uppsala län. Samtliga distriktsveterinärer anse, att hälsotillståndet bland husdjuren varit gott, ungefär som förra året.

Höets kvalité har dock varit ojämn. Allt för få lantbrukare skicka emellertid in höprover till analys. På vissa trakter i länet användes i stor utsträckning hö från mossmarker, vilket torde vara en av orsakerna till att skravelsjukan över en stor

del av länet är en oundviklig förekomst. Som botemedel och profylaktikum använder man melass och mineralfoder. Distriktsveterinären i Skärplinge påpekar, att allmänheten inköper kalkpreparat trots att jordarna på den trakten äro kalkrika, men fosforsyrefattiga. Samtliga veterinärer framhålla svårigheten av den knappa melasstilledningen. Melass får som bekant endast inköpas på veterinärintyg. Det synes undertecknad mera ändamålsenligt, att kristidsstyrelsen ransonerade och delade ut den för orten tillgängliga mängden melass, då en stor del av gårdarna, som endast ha mossfoder, ej AIV eller rotfrukter, äro helt beroende av melassen som förebyggande medel, fastän djuren ej äro direkt sjuka. Veterinärintyg angående dietfoder avses ju dock i första hand gälla sjuka djur. Större delen av melassintyg torde emellertid rekvideras pr telefon, utan att vederbörande veterinär vid tillfället närmare granskat förhållandet inom respektive besättningar. Med nuvarande begränsade tillgång på melass är ransoneringen nödvändig. Melassen är emellertid för en stor del av Uppsala län ett oundgängligt tillskottsfoder, om man i någon mån skall kunna förebygga bristsjukdomar och hålla mjölkornas avkastning uppe under vinterhalvåret. Bristsjukdomarna för givetvis med sig fertilitetsrubbingar ej sällan i form av svag eller upphörd brunst. Åtskilliga djurägare ha ej heller ögonen uppe för nödvändigheten av dräktighetskontroll. Allt för ofta händer det därför att gallkor i onödan utfodras under många månader.

Distriktsveterinären i Skärplinge påpekar, att nybyggnader och reparationer av stallar och ladugårdar ej kan ske på grund av materialbrist.

Distriktsveterinären i Uppsala framhåller att ohyra och fotskabb är vanligt hos respektive nötkreatur och hästar, delvis beroende på för litet »rykt och puts». Ofta nog torde detta bero på brist på arbetsfolk, speciellt syns det vara omöjligt för vissa gårdar att få personal till ladugården. Undertecknad vill särskilt understryka den bristfälliga ventilationen i djurstallarna, vilket ju är helt oberoende av arbetskraften. Här behövs intensiv propaganda och upplysningsverksamhet. Svinstallar äro ofta alldeles för stora och kalla, vilket ökar dödligheten bland spädbarnen.

Häststallarna äro numera i allmänhet för stora på grund av den forcerade minskningen av hästantalet. Huvudfrågan inom jordbrukets rationalisering synes vara att anskaffa traktorer oberoende av gårdens storlek. Hästarna undanträngas såväl från det tyngre markarbetet som från landsvägstransporten. Detta medför för mindre lantbruk en oproportionerligt stor kapitalinvestering i maskinpark. Man får hoppas att förhållandet härvidlag skall stabilisera sig, så att hästantalet håller sig på normal nivå och att de mindre lantbrukarna i stället för att köpa egna traktorer vänder sig till maskinbolagen. Jämfört med 1942 torde hästantalet inom länet snart ha minskat till hälften. En stor del föl och unghästar har slaktats beroende på höga köttpriser och låga livvärden. Antalet betäckta ston 1946 understeg betydligt föregående års. Som exempel kan anföras att under tecknad 1945 för dräktighet och sterilitet undersökte 640 ston, under 1946 310. Intraset för behandling av hästar synes avtaga samtidigt med minskningen av antalet.

Det är sålunda ganska svårt att få en del av allmänheten att inse nödvändigheten av årlig upprepade »avmaskning» av samtliga hästar på gården, fastän denna åtgärd i hög grad bidrager till att minska kostnaderna för hästhållningen genom mindre åtgång på foder, genom ett förebyggande av vissa sjukdomstillstånd i mag- och tarmkanal samt ej minst genom att möjliggöra en bättre utveckling av unghästarna.

Då man tydligen för närvarande har för många hästar såväl i Uppsala län som i andra län, kunde man hoppas, att äldre mindervärdiga hingstar skulle utgallras ur aveln. Så tycks emellertid ej ske. De stränga bestämmelserna tillämpas

endast på unghingstar i en sådan utsträckning, att hingstuppfofödnin för flertalet blivit en synnerligen tvivelaktig affär.

Rationaliseringen av nötkreatursaveln inom länet går ej lika fort som jordbrukets mekanisering. Allt för många besättningar lämna en abnormt låg avkastning. Fastän detta naturligtvis i många fall beror på låg utfodring, måste man även till en stor del sätta det i samband med dåliga tjurar. På var och varannan gård finns en tjur, vilken dels användes för egna kor, dels utlämnas till grannbesättningar. Man får därför hälsa med glädje, att Enköpingsortens Seminförening under året startat sin verksamhet och redan kan anteckna 5 000 anslutna kor. Den påtänkta filialföreningen s. k. Seminkrets, i Uppsala hann ej bli klar till årsskiftet. Distriktsveterinären i Uppsala varnar för en allmänt införd inseminering. Undertecknad anser i motsats till detta, att seminföreningar och tjurföreningar, formen beroende av geografiska förhållanden, är det enda sättet att inom en rimlig tid höja keatursbeståndets avkastning och därmed intresset för kreatursskötseln.

Enköpingsortens Seminförening är särdeles välskött såväl ur ekonomisk som annan synpunkt, vilket torde bero på, att kunniga personer ställt sig i spetsen och att föreningen lyckats få en mycket lämplig chefveterinär. Man får blott hoppas att seminverksamheten ej växer så fort, att för mycket arbete måste överlämnas åt icke veterinär personal. Kan intm veterinär kontroll bibehållas torde man ej behöva befara någon våda av seminering, vilken snarare får betecknas som ett nödvändigt led i ladugårdsskötselns rationalisering.

Södermanlands län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren inom länet har varit i stort sett gott. Skördeutbytet av vallar och vårsäd 1945 och 1946 har varit tillräckligt att hålla nötkreatursbesättningarna fulltaliga och djuren i god kondition. 1946 års rikliga skörd synes dock ej allestädes vara av fullgod kvalitet. Sålunda anför distriktsveterinären i Gnesta: »Tillgång på fodermedel har varit större efter 1946 års skörd än på många år förut. I stället har stråfodrets kvalitet ej varit fullgod till följd av den regniga och solfattiga försommaren. Digestionssjukdomar ha dock icke förekommit i större utsträckning än vanligt, men däremot synes foderförhållandena ogynnsamt ha påverkat nötkreaturens fruktsamhet. Steriliteten har under årets senare del visat kraftig ökning, könsfunktionerna ha försvagats och särskilt vanligt har varit att djuren ej visa brunst inom normal tid efter kalvningen. Ofta är brunsten så svag att den förbises. En förbättring häruti har i ett flertal fall följt efter en ökning av mineralämneshalten i foderstaten, speciellt efter utfodring av relativt stora mängder dicalciumfosfat, 2 å 3 hg pr djur och dag. Fosfathalten i åkerjord och foderväxter är i regel onormalt låg i denna del av Södermanland, och i år torde den beträffande höet vara särskilt liten, vilket framgår av insända prov för analyser. Angående skörden rapporterar distriktsveterinären i Vagnhärad följande: »Fodertillgången har varit tillfredsställande, ehuru den rikliga höskörden 1946 med stor sannolikhet icke är kvalitativt fullgod, vilket torde vara den väsentligaste orsaken till den under hösten vanliga förekomsten av sterilitet i form av bristande brunst utan kliniskt iakttagbara förändringar i äggstockar eller livmoder. Hälsotillståndet under hösten särskilt i fråga om sterilitet synes dock understryka önskvärdheten av att ett väsentligt ökat tillskott av mineralfoder, i första hand fosfat, gives också under betestiden.»

Beträffande ladugårdshygienen är icke mycket att tillägga till föregående års uppgifter. Det har tidigare omvitnats att den förbättrats avsevärt under de senaste åren, men att mycket ännu behöver göras, ex. med avseende på ladugårdarnas ventilation. Förbättringen av ladugårdshygienen motverkas i viss mån av den ökade bristen på arbetskraft inom lantbruket.

Östergötlands län. Hälso-tillståndet bland husdjuren betecknas av samtliga distriktsveterinärer som gott. Såväl under 1945 som 1946 erhöles stora höskördar, tack vare rikligt med regn under försomrarna. Klövern blev grovvuxen och höet kom att innehålla för mycket växttråd och för litet av lättlösliga närings- och mineralämnen. Det stora antalet fall av acetonämi och skravelsjuka under båda dessa år har nog sin orsak i det grovvuxna höets felaktiga sammansättning. Den regniga hösten 1946 medförde stora grodd- och mögelskador på säden. Dessa skador på fodersäden har framkallat en hel del digestionsrubbningsfall och äro sannolikt orsak till de många fall av kastning, som inträffade under senare halvåret 1946. Vid dessa kastningsfall som icke hade med Bang-aborten att göra, kunde vid laboratorieundersökning de flesta gånger icke påvisas någon bakteriell orsak. I en del fall påvisades dock mögelinfektion i efterbörd.

Steriliteten hos nötkreaturen är ett bekymmer antingen det är goda eller dåliga år. Under det gångna året har det varit vanligt att brunsten uteblivit flera månader efter kalvningen även i besättningar, där utfodringen till synes varit ordnad på bästa sätt. Någon brist måste ändå föreligga, men vilket eller vilka ämnen som fattas ligger ännu i det fördolda. Den uteblivna brunsten låter sig dock i allmänhet lätt avhjälpas genom veterinärbehandling. Svårare är det att komma tillrätta med de vaginainfektioner, som orsaka långvarig omlöpning i enskilda besättningar och inom tjurföreningar. Veterinär Holmstedt, Klockrike lämnar en träffande karakteristik på denna form av skidkatarr: »Djupa skidkatarrer (vaginitt-cervicit) med typiska gråa, tjocka flytningar 2—4 dagar efter betäckningen har fått stor utbredning inom ett flertal besättningar. Dessa ha varit föremål för olika slags lokaltterapi samt allmänbehandling med a-vitamininjektioner, fiskleverolja per os och pyogenesvaccination men tyckes vara mer eller mindre refraktära för hittills försökta behandlingsmetoder. Självläkning inträder så småningom men sjukdomstillståndet kan då ha medfört upp till 100 % sterilitet inom besättningen för en tid av flera månader, vilket givetvis orsakar djurägaren svåra ekonomiska förluster. För bakteriologisk undersökning insända flytningsprov ha varit sterila med undantag av ett, som innehöll enstaka pyogenesbakterier.»

Betäknings- och befruktningsimpotens hos tjurar är allt för vanlig och synes inträffa jämförelsevis oftare inom SRB- än inom låglandsrasen.

Tillslutningen till insemineringsföreningarna har under året ytterligare ökats. Linköpingsortens Seminförening började sin verksamhet den 1 mars och hade vid årsskiftet 2 700 djur anslutna. Norrköpingsortens Seminförening hade 2 300 och Västra Östergötlands Seminförening hade 3 300 djur. Antalet inseminationer pr dräktigt djur var i genomsnitt

i Linköpingsortens seminförening	1,63
i Norrköpingsortens seminförening	1,8
i V. Östergötlands seminförening	1,71

Lantbruket övergår alltmera till motordrift och som följd härav minskas hästantalet och hästaveln går starkt tillbaka. Om dessa förhållanden skriver distriktsveterinär Björne, Mjölby. »Hästavelns framtid synes mig mycket mörk såvida inga särskilda händelser inträffa. Årets diföl har i mycket stor utsträckning (troligen omkring 40 %) försålts till slakt till priser överstigande bruksvärdet, och de ston, som 1947 komma att betäckas, blir nog ett ringa fåtal. En ny avelshingst har inköpts till orten för 20 000 kr., men om detta var så förtutseende kan nog diskuteras. På gårdar där man förut haft ex. 6 hästar finns nu bara 2 st. kvar. Traktor finns snart i varje gård och på vägarna möter man dagligen traktortåg med diverse jordbruksprodukter.» Uttalandet är representativt för alla större och medelstora gårdar, men även på gårdar med 20—25 har åker vinner motorn terräng på hästens bekostnad.

Boskapsskötseln står i Östergötland sedan gammalt på hög nivå. För kontrollåret 1945—46 visar hushållningssällskapets kontrollverksamhet att årsavkastningen per ko nått en högre siffra än något föregående år nämligen 3 846 kg mjölk och 152,51 kg smörfett. Medelfetthalten var 3,97 %. Avkastningen i icke kontrollerade besättningar ligger givetvis lägre. Tyvärr måste befaras att mjölkproduktionen i sin helhet under de närmaste åren kommer att sjunka på grund av brist på arbetskraft vid jordbruket. Bristen på kreatursskötare är skriande, trots goda avlöningsförmåner och reducerad arbetstid. Allt fler lantbrukare sälja eller minska sina kreatursbesättningar. Priserna på nötkreatur har dock hittills hållit sig uppe.

Om utvecklingen på ladugårdshygienens område kan sägas att den stått stilla eller gått tillbaka. Brist på arbetskraft och material samt höga kostnader lägger hinder i vägen för förbättring av byggnaderna. Numera ser man därför sällan några arbeten med modernisering och ombyggnad av ladugårdar. Bristen på arbetskraft gör att även djurens hudvård eftersättes. Parasiter i huden (löss hos nötkreatur och fotskabb hos hästar) ha under den gångna vintern fått stor utbredning. Dålig rykt är framför allt orsaken till hudparasiternas ökade spridning. »I många ladugårdar få ungdjuren ingen daglig rengöring» (distriktsveterinären, Valdemarsvik). »I många ladugårdar ryktas korna endast varannan dag och ungdjuren aldrig» (distriktsveterinären, Söderköping). Det nu sagda gäller dock ingalunda flertalet gårdar, ty ännu äro stallarna i relativt gott stånd och djuren väl ansade. Men faktum kvarstår dock att den hygieniska standarden i många fall gått tillbaka. Och det kan förutses att utvecklingen icke kommer att gå mot det bättre så länge den överdimensionerade industrien får obehindrat suga till sig landsbygdens arbetskraft.

Jönköpings län. Det allmänna hälsotillståndet inom länet har i stort sett varit gott. Bristen på gödningsämnen framför allt superfosfat samt den dåliga kvaliteten på stråfoderskörden har förorsakat många fall av bristsjukdomar, såsom skravelsjuka och acetonämi; tilldelningen av melass har varit av stor betydelse för att förebygga och bota dessa sjukdomar. En annan sjukdom, som visat en avsevärd stegring under sista året är lymfadenos hos nötkreatur; det vore önskvärt att denna sjukdom, som förorsakar lantbrukarna stora förluster bleve föremål för klarläggande undersökningar.

Under år 1946 ha av veterinärerna behandlats 45 278 djur mot 43 157 under år 1945.

Kronobergs län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren kan i stort sett sägas ha varit gott, trots de synnerligen dåliga bärgningsförhållanden, som rådde under spannmålsskörden. Höskörden blev kvantitativt mycket tillfredsställande och allmän glädje rådde vid tanke på att man äntligen fått ett gott »höår». Redan kort tid efter installeringen kunde emellertid konstateras, att höet icke var av prima kvalitet, och analyserna visade förutom den så att säga normala låga fosforhalten även ett lågt äggvitevärde. Svårigheten att hålla mjölksiffrorna uppe, som varit genomgående, torde härleda sig närmast av höets äggvitebrist, vilken icke kunnat kompenseras av den ringa kraftfodertilldelningen. De besättningar, som haft tillgång till AIV-foder har klarat sig bättre. Höet skördades visserligen under de bästa väderleksförhållanden, men den regniga växtperioden torde förklara äggvitebristen. Fodersåden blev på grund av den regniga väderleken under skörden av dålig kvalitet och digestionsrubbningsarna hos djuren som följd därav ha icke heller uteblivit.

Ladugårdshygienen förbättras långsamt men dock tydligt märkbart. Den yngre generationen lantbrukare vill gärna göra sitt bästa i detta avseende, men de höga byggnadskostnaderna och bristen på arbetskraft verka hindrande. Sorgligt nog kan konstateras, att djurens ans och vård ofta måste försummas, vilket inte minst beklagas av ägarna själva.

Av veterinärernas berättelser framgår, att sterilitetsproblemet hos nötkreaturen alltså är aktuellt. Man kan dock icke påstå att förhållandena i detta avseende försämrats under det gångna året. Tvärtom synes det mig, som om någon ljusning kunde skönjas, vilken i så fall torde tillskrivas en något rikligare tilldelning av fosfatgödselmedel jämte rikligare användning av mineralämnen i foderstaten. Att djuren under stallperioden måste ha mineraltillskott har äntligen under senare år anammats som ett faktum även av sådana djurägare, som i övrigt ha svårt att tillämpa alla nymodigheter. Ett genomgående fel är emellertid, att man ger alldeles för små dagsdoser för att kunna se något resultat. Ett annat fel är, att blandningen innehåller onödigt mycket kalk. Av veterinärernas rapporter framgår, att djurägarna allt mer börja anlita sakkunnig hjälp till dräktighetskontroll och sterilitetsbehandling. Det totala antalet kontrollerade resp. behandlade nötkreatur var under året för hela länet 6 675.

Kalmar län. Det allmänna hälsotillståndet bland husdjuren inom länet har varit gott, endast från Borgholms distrikt rapporteras det som mindre gott och att särskilt unghästarna och fölen där lidit av ohyra, mask och bristsjukdomar. Höskörden har varit riklig, men regnigt väder under bärgningstiden försämrade kvalitén. Även under hösten under senare delen av skördetiden inträffade en regnperiod, som kom värsåden att gro i skylar och krakar, särskilt i norra länsdelen. Frosten kom tidigt och skadade delvis rotfrukterna. Några nämnvärda olägenheter av den försämrade skörden angivas icke hava förmärkts under hösten 1946, men de statistiska uppgifterna visa, att antalet fall av acetonämi och skraveljsjuka under 4:e kvartalet ökat till 300 från 100 under motsvarande kvartal 1945. Distriktsveterinären i Rockneby anmäler att digestionsrubbingar uppstått hos nötkreatur till följd av utfodring med frusna rotfrukter.

Den egentliga fölsjukan visar fortfarande tendens att minska: 85 fall under 2:dra kvartalet mot 97 samma kvartal 1945 och som orsak till nedgången anges liksom tidigare ökad profylaktisk serumbehandling och vaccination av stona (Borgholm). Terapeutisk behandling synes däremot vara tämligen resultatlös (Mörbylånga). Distriktsveterinären i Borgholm meddelar, att han med mycket gott resultat vaccinerat ett 50-tal ston med SVA:s blandade fölsjukevaccin, 10 cc i december månad och samma dos upprepade i februari eller mars månad. Ett flertal ston, som kastat föregående år har behandlats på samma sätt och deras föl har serumbehandlats omedelbart efter födelsen. En svårartad kvarkepizooti uppträdde på mellersta Öland med början i augusti månad (146 fall i 54 besättningar under 2:dra halvåret i Borgholms distrikt), vilken emellertid kunde begränsas tack vare behandling med sulfapreparat och i tid företagen vaccination av hästarna i de hotade byarna: 700 hästar vaccinerades i de två nordligaste socknarna av Mörbylånga distrikt. Elakartad katarralfeber hos nöt har uppträtt mycket svårartat i en besättning i Djurstad i Föra socken inom extra veterinärens i Löttorp verksamhetsområde. I en besättning på ursprungligen 10–11 djur har under året 13 dött eller nödslaktats och på nyåret 1947 ha ytterligare 2 nödslaktats. Sjukdomen började uppträda i mars månad och hos de först insjuknade djuren voro symtomen mycket obestämda. Nya djur hade insatts i ladugården efter hand som sjuka djur nödslaktats och även dessa har insjuknat och därvid har exempel på sjukdomens långa inkubationstid framkommit: ett nyinköpt djur, som stått i ladugården 14 dagar före betesgången, insjuknade en månad efter utsläppningen, under vilken tid det icke haft någon beröring med ladugården eller med andra djur. Under sommaren renoverades och desinfekterades ladugården och på hösten insattes nyköpta djur, vilka alla insjuknade och det var först hos dessa som den för katarralfeber typiska keratiten framträdde. Den smittsamma juverinflammationen visar fortfarande ökning: 514 fall mot 313 år 1945. Det är huvudsakligast

Gamleby, Vassmolösa, Kalmar, Emmaboda, Torsås och Borgholms distrikt, som äro angripna. Rödsjuka hos svin har förekommit, men i lindrig form. Distriktsveterinärerna i Vassmolösa och Oskarshamn anse, att den profylaktiska ympningen av svin mot rödsjuka, såväl simultanympningen som ympningen av avirulent ympämne, givit gott resultat medan distriktsveterinären i Högsby haft erfarenheten att den tidiga ympningen av spädgrisar icke lett till resultat: sjukdomen har hos ympade grisar uppträtt i en atypisk form, som ofta kunnat konstateras först vid undersökning vid SVA. Av valpsjuka har anmälts 63 fall, varav 43 i Kalmar och övriga fördelade på Västervik samt Mörtfors, Oskarshamn, Nybro, Emmaboda och Borgholms distrikt. Sjukdomen har icke varit av så svårartad karaktär som under föregående år.

Antalet behandlade fall av piroplasmos har ökat från 557 år 1945 till 653, en siffra, som dock är mycket låg tack vare systematisk ympning av ungdjuren. Helminthiasis hos häst uppgives ha minskat i vissa distrikt men ökat i andra. Fotskabb hos häst har trots att DDT-medel nu finnes att tillgå, vilka medel dock icke äro idealiska för dödande av ohyra av detta slag, spritt sig. Likaså har tricophytiasis hos nötkreatur vunnit stor spridning. Bekämpandet av nosmask på öland har fortsatt understött av samtliga mejeriföreningar där. Då tiden för avmaskningen eller den tid då de flesta larverna befinna sig i magsäcken efter att ha lämnat uppehållsorten i svalget är kort, c:a 3 mån., torde extra veterinärer vara nödvändiga om samtliga anmälda hästar skola hinna behandlas. Under 1946 har nära 4 000 av Ölands 10 000 hästar avmaskats. Behandlingen synes icke vara helt ofarlig. Upphörd foderlust under några dagar har förekommit hos flera hästar. Enligt djurägarna har nosmaskplågan varit mycket lindrigare under sommaren inom de socknar, där avmaskning av hästarna skett föregående vinter. Vid obduktioner av hästar, som dött av annan orsak, har levande larver iakttagits i magsäcken efter avmaskningen, varför behandlingsmetoden icke är 100-igt tillförlitligt efter vad distriktsveterinären i Mörbylånga meddelat, vilket heller icke förväntats av en behandling.

Liksom under näst föregående år rapporteras att ämnesomsättnings- och brist-sjukdomar förekommit i ringa omfattning under år 1946. Antalet fall av acetonämi och skravelsjuka har dock ökat jämfört med 1945 och kan väntas stiga ytterligare under våren 1947. Att dessa sjukdomar trots det regniga bärgningsvädret icke uppträtt i större omfattning torde bero på att lantbrukarna nu i större utsträckning än tidigare använda sig av AIV-foder, att vallarna skördas tidigare och på att foderstatens sammansättning förbättras särskilt med tanke på djurens mineralfoderbehov (Vassmolösa). I skogstrakterna, där troligen jordförhållandena predisponera för skravelsjuka, har dagligt tillskott av lättlösligt mineralfoder med hög fosforhalt varit nödvändigt för att hålla sleksotsymtomen borta (Emmaboda). För acetonämifallen, som förekommit även i besättningar med god foderstat, har dietfoder (melass) kommit till användning i ganska stor utsträckning. Rachitis hos unga djur, föl, kalvar och grisar, isynnerhet sådana, som ej vistats ute i sol-ljuset under sommaren (Målilla), har förekommit ganska vanligt (Högsby, Rockneby, Borgholm). Sterilitet hos nötkreatur synes ha förekommit i vanlig omfattning, främst i skogsdelen av länet samt i Borgholms distrikt. Någon statistisk jämförelse med föregående år låter sig icke göra, då sterilitetsbehandlingen i Mörebygdens i stor utsträckning övertagits och utökats av seminforeningens veterinärer. År 1945 behandlades 4 104 nötkreatur och år 1946 3 805 av länets distriktsveterinärer och 2 946 (å 1 426 kor) av seminveterinärerna. Lymfadenos hos nötkreatur ökar fortfarande: 161 anmälda fall mot 112 år 1945 och 74 år 1944. Vid kontrollslakterierna och köttbesiktningsbyråerna angives lymfadenos som beslagsorsak i 306 fall mot 236 föregående år. I många fall har sjukdomen utvecklats mycket hastigt och i ett par fall (Oskarshamn) synes den ha varit ärftligt betingad.

Ladugårds- och stallhygienien visar tendens att förbättras efter vad som meddelas från flera distrikt (Gamleby, Rockneby, Vassmolösa) och berömvärd god vilja har visats i flera fall, trots dyrtid och svårighet att anskaffa material, utföra reparationer och bygga nya ladugårdar. Tyvärr utnyttjas icke alltid byggnadsteknisk sakkunskap vid uppförandet av ladugårdar och de äro ofta fuktiga och sakna värmeisolerade taktrummor (Målilla, Emmaboda) och de olika hus-hållningssällskapens experter kan ha mycket olika åsikter vad byggnadsmaterialen beträffar (Emmaboda). Timmerladugårdar med liten takhöjd synas hålla den bästa luften och fukta minst (Målilla). Standardtyper av arbetsbesparande ladugårdar och ekonomibyggnader efterlysas av distriktsveterinären i Emmaboda. Det sämsta ladugårdsbeståndet finns fortfarande på Öland och särskilt på södra Öland. Ett flertal distriktsveterinärer påtala det olämpliga i att alla slag av djur, hästar, kor, svin och höns, de senare ofta lösa, inrymmas i samma lokal då de olika djurslagen för sin trivsel fordra olika temperaturer. Ett par av veterinärerna (Mörtfors, Emmaboda) anse, att lungemfysem hos häst ofta orsakas av, att de äro uppställda i varma, fuktiga och dåligt ventilerade gemensamhetsstallar och att behandlingen av denna åkomma i första hand bör gå ut på att skaffa ren, frisk och torr luft åt djuren.

Mjolkhygienien har att döma av mejeriernas mjölkbedömningsjournaler icke undergått någon förändring: alltför många leverantörer erhålla avdrag för ohygienisk mjölk. För att stimulera till bättre ladugårds- och mjölkhygien bör de av lantbrukarna vidtagna och bekostade åtgärderna i syfte att höja mjölkens kvalitét betalas i reda pengar. Med de nuvarande små prisskillnaderna på 1:sta, 2:dra och 3:dje klassens mjölk, ett eller annat tiondels öre per liter, lönar det sig inte att lägga ner någon större kostnad för att erhålla första klassens mjölk. Jag har i samråd med mejerikonsulenten tillskrivit Svenska Mejeriernas Riksförening, men önskvärt är att någon representant för medicinalstyrelsen diskuterar ärendet med nämnda förening.

Gotlands län. Allmänna hälsotillståndet bland länets husdjur har varit relativt gott. Sjukdomsfrekvensen visar i stort sett samma siffror som föregående år. Bristsjukdomarna spela alltså en framträdande roll och torde komma att en del år framåt sätta sin prägel på speciellt ladugårdsskötseln. Visserligen ha acetonaemi, skravelsjuka och paresis puerperalis minskat något, främst tack vare veterinärernas intensiva propaganda om ökade givor av mineralämnena, men i stället har steriliteten bland nötkreaturen ökat avsevärt. Det är ej ovanligt att vid genitalundersökningar på senvintern finna en stor procent av de nötkreatur, som kalvat på nyåret, stå med nästan helt förtvinade äggstockar, och dessa kor bliva sällan dräktiga förrän efter en tids betesgång.

Då bristsjukdomarna orsaka det gotländska lantbruket stora förluster, borde en intensivare forskning på hithörande område bedrivas. Enligt min uppfattning skulle mycket vara vunnet, om mera omfattande foderanalyser och markkartering kunde åstadkommas, så att lantbrukarna visste, vad som brister i deras foder och medelst mineralfoder åt djuren och gödsling av jorden kunde förbättra förhållandena. Ett visst intresse för denna sak synes Gotlands centralförening visa. Genom deras försorg har till lantbrukarnas förfogande ställts en för gotländska förhållanden lämplig mineralfoderblandning till skäligt pris, och föreningen har icke ställt sig avvisande till att medverka till foderanalyser.

Den artificiella inseminationen har ännu icke börjat sin verksamhet, men konstituerande sammanträde har hållits. Vid detta sammanträde framhölls med skärpa från veterinärt håll, att man icke fick ställa för stora förväntningar på denna verksamhet. Ivrarna för seminverksamhet vilja gärna framhålla siffror från andra föreningar, som säkerligen icke gå att infria på Gotland med de särförhållanden i fråga om sterilitet, som ovan framhållits.

Under en resa i juni månad i Danmark var jag i tillfälle att studera förhållandena vid den artificiella inseminationen på Fyn. De förnämliga resultat som läsas i här i landet publicerad dansk statistik, synas icke alltid avspegla sig i verkliga förhållandena. Det fanns föreningar, där 3 å 4 inseminationer per dräktighet hörde till regeln. Framstående djuruppfödare voro av den åsikten, att den artificiella inseminationen så småningom skulle upphöra, och att de föreningar, som använde laici, fortast komme att sluta.

Den för länet införda importkontrollen för grisar har redan givit gott resultat. Under året har allenast omkring 1 000 smågrisar importerats mot c:a 3 000 föregående år. Tyvärr har utrensningen av de smittsamma sjukdomarna under året icke gjort större framsteg. Det synes nödvändigt att åstadkomma ett statligt bekämpande för att få slut på framförallt svininfluensa. Så länge avelsdjur utan något hinder kan säljas från smittade besättningar, kan man inte hoppas att sjukdomen minskar.

Ett nyligen inträffat fall ger belägg för detta. En djurägare, som bemödat sig att få en god avelsbesättning, blev av omständigheterna tvingad att köpa en galt från en i smitthänseende obekant besättning. Efter några månader märkte lantbrukaren att grisarna började hosta. Några djur slaktades och vid obduktion visade sig svininfluensa föreligga. Sedan slaktades ett 20-tal grisar i åldern från 4 veckor till 7 månader. Samtliga visade höggradiga lungförändringar. Hela den goda avelsbesättningen är spolierad.

Ympning av svin mot rödsjuka har under året bedrivits i rätt stor omfattning och med samma goda resultat som förut. Sålunda äro en del stora svinbesättningar, där förut hela sommaren upprepade fall av rödsjuka förekom, nu helt befriade från sjukdomen. Ett mera rationellt genomförande av ympning skulle säkerligen befria djurägarna från förlusten, inte bara genom dödsfall utan kanske framförallt genom bättre gödningsresultat, då de talrika följsjukdomarna skulle utebliva.

Ladugårdshygienien visar fortfarande stora brister. Byggnaderna äro olämpliga och arbetskrävande, men svårigheterna på byggnadsmarknaden och den stora bristen på arbetskraft vid lantbruken ställer hinder i vägen för att åstadkomma förbättring. På många håll säljer man sina nötkreatur på grund av arbetskraftsbrist.

Blekinge län. Hälsotillståndet bland husdjuren kan i stort sett sägas ha varit gott.

Det gångna året gav på grund av den för Blekinge osedvanligt rika nederbörden en ovanligt rik höskörd. Kvaliteten torde emellertid icke ha stått i paritet med kvantiteten. En följd härav blev, att inom praktiskt taget hela länet antalet brist-sjukdomar ökade.

Sterilitet bland nötkreaturen har varit allmänt förekommande och har inom vissa delar av länet kunnat karakteriseras som mycket omfattande. Som huvudsaklig orsak härtill kan anföras det mindervärdiga fodret men framhållas måste även djurägarnas, i synnerhet de i mellan- och skogsbygden, ytterst ringa förståelse för sterilitetsbehandlingen. Det har icke varit ovanligt att få till behandling kor, som kalvat för över ett år sedan och som letts till tjur ett tiotal gånger. Vad detta innebär för erhållande av dräktighetsresultatet eller ekonomiskt för djurägaren inses lätt. Upplysning och åter upplysning icke minst i lantmannaskolorna är här av nöden.

De vanligaste behandlingsmetoderna mot sterilitet har varit äggstocks- och livmodersbehandling, mineralämnena, framför allt fosfater, samt vitaminpreparat. Själv anser jag att av lokalbehandlingen en ordentlig kateterspolning med Lugols lösning ger bästa resultatet. Detta torde i icke ringa mån förklaras av den allmänt

förekommande dåliga ladugårds- och förlossningshygienien med infektioner i genitalia som följd. Av tillskottsfoder anser jag natriumfosfat och fiskolja ha givit bästa resultatet.

Antalet behandlade sterilitetsfall i hela länet har ökat från 1 618 år 1945 till 1 900 år 1946.

Andra sjukdomar som under året ökat i frekvens, ha varit acetonämi och skravelsjuka. Sålunda ökade antalet acetonämifall från 174 år 1945 till 233 år 1946 och skravelsjuka från 31 till 59 under motsvarande tid. Dessa sjukdomars ökning torde kunna sättas i samband med förutom den kvalitativt dåliga skörden de ofta förekommande ensidiga och illa hopsatta foderstaterna. Bristen på kolhydrater gör sig allt för ofta märkbar i synnerhet inom skogsbygden.

Antalet fall av *lymfadenos* har under de gångna två åren mer än fördubblats. Sålunda konstaterades 65 fall år 1946 mot 46 år 1945 och 29 år 1944. Sjukdomen har konstaterats inom hela länet i såväl större som mindre besättningar. Djurägarnas förluster bli i regel ganska kännbara, emedan oftast intet köttvärde går att rädda.

Ladugårdshygienien är fortfarande med få undantag när ett bedrövligt kapitel inom den blekingska husdjursskötseln. Tyvärr har den s. k. flykten från landsbygden med därav följande brist på arbetskraft under de senare åren varit en i mycket hög grad bidragande orsak. Som jag vid tidigare tillfällen påpekat, finnas inom länet allt för många gamla, ohygieniska och illa hållna ladugårdar. Detta förhållande bidrager icke blott till att minska möjligheterna för ett effektivt bekämpande av de smittsamma s. k. stallsjukdomarna utan ger även möjlighet till spridning av såväl dessa som andra sjukdomar. Bristen på arbetskraft i våra ladugårdar torde även kunna sättas i direkt sammanhang med de många gånger urusla arbetsförhållandena. Den dåliga ladugårdshygienien blir sålunda icke blott en följd av bristen på arbetskraft utan även en direkt orsak till densamma. Skall vår husdjursskötsel kunna förbättras och bli ekonomiskt bärkraftig måste krafttag tagas av såväl den enskilde ägaren som av myndigheterna. Goda priser på jordbruksprodukterna och slaktdjuren ger lantbrukaren möjlighet att hålla hygieniska och fullvärdiga bostäder åt sina djur samt att betala djurskötarna skälig ersättning för deras arbete. Detta kombinerat med allsidig upplysningsverksamhet icke minst inom lantbruksbyggnadsfacket anser jag giva största förutsättningen för erhållande av godtagbar ladugårdshygien. Den veterinära sakkunskapen anlitas allt för sällan ja praktiskt taget aldrig, då det gäller om- eller nybyggnad av stall och ladugårdar.

Upplysningsverksamheten borde lämpligen kunna givas den numera så anlitade formen av studiecirkel. Med lämplig undervisningslitteratur och goda handledare och icke minst med skioptikonbilder och smalfilmer skulle säkerligen oändligt mycket bättre resultat kunna ernås i arbetet för höjande av såväl hälsotillståndet och produktionen hos våra husdjur som ladugårdshygienien i allmänhet.

Kristianstads län. Det allmänna hälsotillståndet betecknas i samtliga rapporter som gott, vilket icke förvånar, om man betänker, att djurbeståndet under året förskonats från epizootier, att tuberkulos och smittsam kastning trängts ett gott stycke tillbaka, att fodertillgången varit åtminstone kvantitativt god och fodret även i kvalitativt avseende fullödigare, såtillvida som de producerande jordarna kunnat tillföras nära nog tillräckliga mängder viktiga mineralgödselmedel, att fodermineralfabrikerna arbeta för fullt och söka överträffa varandra med att erbjuda djurägarna väl sammansatta mineralfoder och vitamintillskott, vars användning flitigt begagnats av det stora flertalet jordbrukare.

Att foderkvaliteten dock tagit skada av årets miserabla bärgningsväder både under hö- och sädesskörd framhålles bl. a. av tvenne distriktsveterinärer, som häri se orsaken till tidigt under hösten uppträdande bristsjukdomar och fertil.

rubbingar bland nötkreaturen. Bärningsvädrets svåra följder skulle avsevärt kunnat reducerats, om hässningsmetoden fått en mera utbredd användning. Det verkar nedslående, att under ett beträffande väderleken ogynnsamt skördeår som 1946 finna, hur det för djurens hälsa, fortplantning och produktionsförmåga hart när oersättliga höfodret i form av hövålmar ligga som platta gula pannkakor på fälten med ett slutligt näringsvärde i paritet med halmens. Härvidlag är det både gammal slentrian och brist på arbetskraft, som spelar in. Denna senare har även i övrigt satt nog så djupa spår på lantushållningen, i det att besättningar minskas inom områden, där produktionen kan ledas in på andra banor med maskinell drift, och där lantbrukaren har tillräckligt god ekonomi utan att behöva slösa med egna krafter på den arbetskrävande och mindre lönande ladugårdsskötseln. Bärningsvädret medförde också en försenad höskörd med förvuxet hö, varigenom en minskad tillförsel av naturliga och lättsmälta mineral och äggviteämnen kunde antagas vara orsaken till svåra fertilitetsrubbingar inom en del besättningar. Ensilageberedning av grönfoder, klöver och sötlupiner har lyckligtvis börjat slå igenom på vissa håll, men ännu blott i begränsad omfattning i jämförelse med mellansvenska förhållanden. Det är även här brist på arbetskraft, som gör sig gällande men i synnerhet inom kategorien äldre jordbrukare har man ofta den uppfattningen, att ensilagefodret huvudsakligen är ett saftfoder och anser, att tillgången härpå i Skåne är så riklig i form av rotfruktsblast och drankfoder, att ensilagebehandlat foder är onödigt. Man har synbarligen icke överallt klart för sig, att ensilageberedda halvjäxter äro bästa ersättning för importerat äggvitefoder.

Genom ny- och ombyggnad betingad förbättring av ladugårdshygienen rapporteras endast av distriktsveterinären i Brösarp, som talar om »ombyggnader och förbättringar i stor utsträckning». Ännu återstår det många ladugårdar på den skånska slätten, som äro i bedröfligt skick och i stort behov av förbättring. Synbarligen motsvarar den genom penningvärdeförsämringen ökade penningtillförseln för jordbrukets del långt ifrån de höga byggnadskostnaderna, och därför får man ge distriktsveterinären i Tollarp rätt, när han förutspår, att några ladugårdsförbättringar i större skala icke kan påräknas på flera år. Arbetet på ladugårdshygienens höjande får dock icke upphöra, enär mycket kan vinnas med upplysning och små medel. Besparingsåtgärder i samband med den otillräckliga arbetskraften går ofta ut över hudvärden, som i första hand eftersättes.

Konstgjord befruktning på nötkreatur är fortfarande föremål för djurägarnas stora intresse. Tommarpsortens seminförening har under året påbörjat sin verksamhet och redan vunnit stor anslutning. Den förestås av en veterinär med assistens av dennes fru. Undertecknad har själv i ringa omfattning bedrivit liknande verksamhet i Kristianstadsorten å SRB-djur, varvid sperma erhållits per järnväg från Falkenberg. Spermatozoerna hava vid denna transport icke visat lika god vitalitet, som när spermatäkt skett från en i stadens närhet placerad tjur av Aberdeen-Angus-ras. Länets kreatursstam har nämligen under året begåvats med blod av ny ras, i det att 130 djur av Aberdeen-Angus-ras importerats till länet från Skottland. Avsikten med denna import är dels att uppdraga en rasren köttdjurstam för produktion av kvalitetskött och dels att korsa den nya rasen med inhemska låglandsdjur, speciellt av gödtyp med låga mjölkproduktionsanlag. Rådande brist på arbetskraft har sannolikt bidragit till återupplivandet av denna uråldriga form av boskapsskötsel, där kalven diar kon och omsätter all den mjölk, som modern producerar, varigenom mjölkning blir obehövlig. De importerade djuren synes ha anpassat sig väl efter de nya levnadsförhållandena och de smittorisker, som djurens införlivande med inhemska friska besättningar onekligen innebar genom att flera djur visade tuberkulin- och kastsjukereagens, hava hitintills

kunnat bemästras utan de svidande ekonomiska förluster för den enskilde och skadeanspråk på det allmänna, som kunde befaras bliva följden av den till synes mindre väl förberedda importen.

Malmöhus län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren inom länet har enligt samtliga rapporter varit gott. Någon påverkan till det sämre synes det icke hava undergått, ehuru utfodringsförhållandena icke helt varit sådana som man kunnat önska.

I fråga om ladugårdshygienien framhålles från olika håll hurusom den visserligen förbättrats, men även att den blivit lidande på grund av bristen på arbetskraft; denna brist gör att djuren i stor utsträckning avyttrats och övergång skett till s. k. kreaturslöst jordbruk.

I stort sett torde följande uttalande av distriktsveterinären i Ystad kunna anses vara representativt:

»Tillgången på ladugårdspersonal har varit dålig och en del besättningar ha på grund av brist på kreatursskötare måst säljas. Somliga större gårdar ha av samma orsak måst minska på besättningarna. Bristen på personal har medfört att ladugårdshygienien måste eftersättas, dock kan denna betraktas såsom relativt god.»

Hallands län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren inom länet har under året varit tillfredsställande. Betessläppningen kunde ske i normal tid och betestillgången har under hela året varit god med ett rikligt klöverinslag i betesgräset. Kvaliteten blev dock sämre under senare delen av betestiden på grund av då rådan- de regnig väderlek. Höskörden blev i allmänhet både riklig och välbärgad. Distriktsveterinärerna i Varberg och Ullared framhålla dock att höets fodervärde icke blivit så högt, som man förväntat på grund av för hög halt av växttråd. Bärningen av stråsäden försvårades av regnväder i länets mellersta och norra delar, där vårsådden försenats och mognaden därigenom fördröjts. Halmen blev därför på många håll av mycket dålig beskaffenhet. Flera veterinärer påpeka i sina årsberättelser, att den solfattiga och regniga sommaren inverkat menligt på djurens trivsel. Detta har dock ännu icke hunnit att komma till synes i sifferuppgifterna från länets kontrollföreningar, som avsluta sitt räkenskapsår den 30 september. Trots att medelavkastningen pr ko under de senaste åren ökat år från år, har den under det senaste kontrollåret ytterligare stegrats. För kontrollåret 1945—46 var vid de fullständigt kontrollerade besättningarna, som omfatta 38,6 % av totala antalet kor inom länet, medelavkastningen pr ko 4 200 kg mjölk, 3,82 % fett och 160,3 kg smörfett. Under de två sista kontrollåren har avkastningen ökat med 249 kg mjölk och 10,8 kg smörfett. Vid jämförelse av uppgifterna från den preliminära rapporten över kontrollföreningarnas verksamhet i hela landet synes det halländska avkastningsresultatet i fråga om smörfett även i år överträffa medelavkastningen pr kontrollerad ko i övriga län. Anslutningen till kontrollen är dock omkring 10 % högre i tre län, vilket givetvis kan ha sin inverkan på länsmedeltalet för avkastningen.

Det har dock i inkomna årsberättelser anförts att acetonämien visat tendens att öka. Den frågan kan framkastas, om icke en del kor genom avelsurval och mjölkdrivande utfodring närmat sig gränsen för sin avkastningsförmåga, så att de, drivna »over Evne», lätt falla offer för denna och en del andra sjukdomar, som företrädesvis uppträda hos »de bästa» djuren i besättningen. Inte ens en specialbyggd racervagn far väl av att ständigt köras i toppfart.

De sjunkande priserna på hästar ha inverkat på hästuppfödningen. En stor procent av årsfölen har nedslaktats och stobetäckningarna ha minskat avsevärt. En hingstförening i Halmstadstrakten, som var ägare av 3 hingstar kunde endast

registrera ett 50-tal betäckningar under senaste betäckningssäsong, varför 2 av hingstarna måst försäljas. Enligt tillgängliga betäckningsuppgifter har antalet stöbetäckningar inom länet minskat med en tredjedel.

Svinaveln bedrivs alltjämt i stor utsträckning och en avsevärd export av smågrisar till andra län sker i synnerhet från mellersta delen av länet. För att söka åstadkomma en sanering av livdjurshandeln med svin och samtidigt tillvarataga det stora värde, som de många från svinhosta och nyssjuka fria besättningarna inom länet representera, har länets hushållningssällskap i samarbete med slakteriföreningarna startat en hälsokontroll av svinbesättningarna. Denna kontroll skall handhavas av vid hushållningssällskapets veterinäravdelning anställda veterinärer. Avsikten är att grisar, som säljas från besättningar, som kontrollerats och visat sig fria från svinhosta och nyssjuka, skola föras med tatueringsmärke i örat angivande ursprungsbesättningen. Besättningarna skola kontrolleras dels genom skärpt besiktning vid kontrollslakterierna av från besättningar levererade slaktsvin, och dels genom upprepade veterinärbesök i svinstallen. Vid dessa besök skola, där så erfordras, råd och anvisningar lämnas angående svinens utfodring m. m.

Förbättring av ladugårdshygienen i vad som rör byggnader och inredning, ventilation och dylikt synes nog ske om även det går långsamt. Däremot har renhållning och hudvård eftersatts på grund av brist på arbetsfolk. Chefveterinären vid hushållningssällskapets veterinäravdelning skriver: »Den skriande bristen på folk för ladugårdsarbetet har dock haft till följd, att både hygien och allmän ordning försummats inom besättningarna. Det är mycket vanligt att även å annars välskötta gårdar påträffa dåligt ryktade djur och illa underhållna ladugårdar. För så vitt jag kan finna, beror detta inte på bristande vilja eller intresse hos vederbörande djurägare utan helt enkelt på att arbetskraften är otillräcklig. Produktionen måste i längden ogynnsamt påverkas av att folk saknas för att uppehålla snygghet och ordning å en av dessa båda faktorer så beroende arbetsplats som ladugården.»

Distriktsveterinären i Laholm säger att »ladugårdshygienen förbättras alltmer, även om den på vissa håll givetvis lämnar en hel del övrigt att önska. Detta senare förhållande bottnar emellertid säkerligen i personalbrist och är en direkt följd av den pågående flykten från landsbygden. Folk finnes ej att få och man får höra mer än en lantbrukare bekymrad berätta om sin hart när förtvivlade situation. Av samma anledning är den t. o. m. på större egendomar mycket försummade hudvården ett dåligt tidens tecken.»

Distriktsveterinären i Varberg framhåller att »betydande förbättringar åstadkommits i synnerhet beträffande kostallar och hönshus, men för svinens del finnes flerstädes mycket övrigt att önska både vad allmänna hygienens beträffar som själva byggnadernas värmeisolering». Distriktsveterinären i Falkenberg anser att »de hygieniska förhållandena äro i ett stort antal ladugårdar och stall otillfredsställande. Mycket kan säkerligen här uträttas för även under nuvarande förhållanden överkomliga kostnader. Exempelvis anordnande av evakueringstrummor för vattenånga, urinavlopp, bättre värmeisolering av dörrar och fönster, utbyte av de här på orten så vanliga enkla fönstren i järnram mot dubbelfönster i träram.»

Göteborgs och Bohus län. Liksom föregående år beteckna veterinärerna husdjurens allmänna hälsotillstånd såsom gott. Genomgående förklara de den såväl kvantitativt som kvalitativt goda höskörden vara den viktigaste orsaken härtill. Efter en relativt snörök februari—mars-period blev våren omkring 14 dagar försenad. Genom soligt och torrt väder i april påskyndades dock växtlighetens utveckling så, att fodertillgången genomgående blev riklig. Tack vare god och riklig skörd även 1945 voro djuren under våren 1946 i relativt god kondition vid

betesläppningen. Trots en relativt sval och regnig sommar blev dock höskörden riklig och kunde i allmänhet bärgas väl. Bärningsförhållandena för säden voro häremot i största delen av länet mycket ogynnsamma, vilket dock — egendomligt nog — icke synes hava framträtt genom svårare rubbningar i husdjurens hälsotillstånd. I de nordligaste delarna av länet synes bärningsvädret hava varit bättre än söderut. Därifrån framhålles även, hurusom lantbrukarna numera dessbättre alltmera lärt sig att skörda sina klöverbullar tidigare än förut, varigenom ju höets hälsobringande verkan på husdjuren även ökas avsevärt. Däruppe synes även AIV-konserveringen vinna snabbare utbredning än bland lantbruken inom sydligare distrikt. — Man anför även från olika delar av länet, att besättningarna nu äro fulltaliga och att mjölkinvägningarna till mejerierna öka.

Såsom konditionsförsämrande faktorer på husdjuren hava under året huvudsakligen *bristsjukdomarna* vållat djurägarna bekymmer. Härutinnan torde det dock ej sällan mest röra sig om bristande kunskap — eller kanske vilja till förståelse och anpassning efter nya rön — inom husdjurens utfodringslära såsom orsak till bristsjukdomarnas förekomst i besättningarna. — Distriktsveterinären i Göteborg anför bl. a. att, »stack vare, att jorden i stor utsträckning — spec. på Hisingen — tillförts fosfatsalter, har steriliteten hos kor och spec. kvigor avsevärt minskat samt en hel del bristsjukdomar avtagit. Dock finnes ännu en hel del bristsjukdomar spec. hos smågrisarna. Men på de gårdar, där smågrisarna redan från första dygnet konsekvent få tillgång att rota i jordtorvor, är spädgrisdödligheten numera ringa. En hel del lantbrukare ha på senhösten upptagit ett lager av jordtorvor och lagrat dem under tak, för att ha tillgång till dem den tid, tjälen är i jorden. Ett önskemål är, att ett större antal lantbrukare använde sig av jordbestämningsundersökningar. Det skulle säkert löna sig. På de gårdar, där sådana gjorts, har stort underskott på spec. fosfatsalter rått.» Distriktsveterinären i Jörlanda betonar att »många besättningar äro såväl kvantitativt som kvalitativt hållna på en foderstat, som icke kan anses tillfredsställande. Flera djurägare klaga över kraftfoderbrist. Min uppfattning, att ladugårdsskötseln skulle lämna bättre resultat med ett mindre antal, bättre utfodrade djur, delas ej av distriktets djurägare i allmänhet.» — Från Uddevalla distrikt belyser veterinären betydelsen av bristen på arbetsfolk vid jordbruket för sjukdomsfrekvensen hos husdjuren och rapporterar, att »infektionssjukdomarna hållit sig inom normala gränser och bristsjukdomarnas frekvens visar, hur långsamt det går att motarbeta dessa sjukdomar under nuvarande förhållanden. Det är icke bara bristen på behöfligt mineralfoder, som härvid framträder. Det är överhuvudtaget djurägarens tid, som icke räcker till för honom att omsätta alla rön i praktiken, även då han är fullt övertygad om deras värde och betydelse för hans egna förhållanden. Djurens behov av motion är bland annat en detalj, som nu eftersättes i högre grad än tidigare.» — »Några fall av bristsjukdomar ha förekommit» — skriver veterinären i Dingle — »men torde dessa bero mera på brister i djurägarnas vetande än av naturens avoghet». — Att »ladugårdsbesättningarna mestadels utgöras av yngre material, som ej så ofta angripes av sjukdomar som äldre djur» tror distriktsveterinären i Orrekläpp vara — jämte den goda skörden — en bidragande orsak till det relativt goda hälsotillståndet hos djuren.

Såsom starkt hämmande faktorer på en välbehöflig allmän sanering och bättring av *ladugårdar och stallar* i länet verkar fortfarande rådande stora brist på byggnadsmaterial och arbetare. Från flera håll i länet rapporteras dock nu, att djurägarna börjat visa bättre vilja och intresse för att rusta upp sina djurstallar än tidigare — »Ladugårdshygienen gör smärre framsteg», som veterinär Fogelin skriver — sannolikt en verkan omsider av dels Samarbetsdelegationens för husdjurshygien, veterinärernas och konsulaternas intensifierade upplysningsverk-

samhet härom dels ock den nu rådande bättre penningtillgången hos jordbrukarna, och varför inte kanske även skattepolitiken i vår tid. Men även om ladugårdshygienen något förbättrats — t. o. m. från Hisingen rapporteras av distriktsveterinären i Göteborg att så skett med bl. a. minskat antal fall av juverlidande som följd — så »återstår dock mycket ännu, innan denna kan anses nöjaktig» skriver distriktsveterinär Persson i Kungälv, som fortsätter: »En hel del ytterst bristfälliga ladugårdar äro fortfarande i bruk och den hårt trängda situationen, som råder inom byggnadsbranschen gör det föga troligt, att dessa ladugårdar bli ersatta med nya eller ombyggda inom en nära framtid.»

Det synes mig vara angeläget, att *veterinärerna* både i djurhälso- och mjölkhygieniskt samt i produktionshöjande syfte *personligen tar mera del* av den enskilda lantbrukarens ladugårdssaneringsproblem än hittills skett och följer hans åtgärder steg för steg härvidlag. Distriktsveterinärens i Jörlanda rapporterade — av även framlidne veterinären G. Nohrman i Båstad och mig ofta praktiserade — metod förtjänar härvid att rekommenderas såsom särskilt effektiv. Veterinär Allansson skriver: »En del ladugårdsbyggnader och nyinredningar ha gjorts. Så snart jag upptäckt sådan verksamhet, har jag gjort inspektion och i allmänhet funnit, att den varit motiverad. De moderna principerna för isolering och ventilation äro icke tillräckligt kända. Det har varit ett tacksamt arbete att diskutera dessa spörsmål och att intressera djurägare för dem genom att utlåna eller rekommendera lämplig facklitteratur.»

De alltmera framträdande följderna för djurhygien av bristen på arbetspersonal vid jordbruket belyser distriktsveterinär Wallgren, då han rapporterar, att »det finns en mångfald besättningar, vilka endast tillfälligtvis visat ovärdade djur tidigare men där djuren nu icke kunna få den hudvård, de äro i behov av». Självfallet återverkar detta även i hög grad på mjölkhygien (se nedan). Detta blir i särskilt hög grad fallet inom områden med talrikast förefintliga småbruk, t. ex. i Lysekils och Varekils skärgårdsdistrikt, där »ladugårdshygienen» — enl. distriktsveterinären — »i allmänhet lämnar mycket övrigt att önska — — — och ladugårdarna äro särskilt tränga, mörka och dåligt ventilerade — — — föråldrade och fylla på långt när icke tidens krav, framför allt icke som produktionsplats för vårt ömtåligaste näringsmedel, mjölken.» — Distriktsveterinären i Strömstad berättar dock, att där »ärligen rationella moderniseringar och ombyggnader av ladugårdar företagas och mjölkavdelningar inrättas». Sannolikt är detta delvis ett resultat av det »goda exemplets makt», som skapats genom de inom Vette härad för några år sedan med statliga ladugårdsförbättringsbidrag åstadkomna saneringarna av ett relativt stort antal djurstallar i trakten.

I folkupplysande syfte inom ladugårdshygienens område har under året förutom ovan nämnda föredrag o. d. — vid Svenska Mässan i Göteborg en liten monter med länsveterinär J. Modigs ladugårdsinredningar varit utställd varjämte även i år av ett flertal veterinärer i länet flera 100-tals exemplar av Modigs lilla utmärkta skrift på detta område »Om sunda ladugårdar» utdelats till djurägare. Stadsveterinärerna i Göteborg ha på hälsovårdsnämndens bekostnad tillställt den samma flertalet ladugårdsägare inom Göteborgs stad, där den otvivelaktigt har en mäktig mission att fylla. Det vore enligt min mening lämpligt att medicinalstyrelsen sökte på lämpligt sätt medverka i denna förträffliga skrifts spridning i riket.

Inom husdjursaveln ha under året rätt betydelsefulla rationaliseringar och framsteg genomförts. Så ha alla de inom södra delen av länet tidigare verkssamma många enskilda hingstföreningarna sammanslagits till en enda, benämnd »Södra Bohusläns hingstavelesförening». Därvid har en del mindervärdiga hingstar utgallrats samtidigt som bättre hingstmaterial inköpts och stationerats klokare än förut. Den nya föreningen arbetar huvudsakligen med ardenneras men samarbetar även med hingstföreningen å Orust-Tjörn, som håller hingstar av nordsvensk

ras. — Från norra delen av länet rapporterar veterinär Forsberg, att »hästaveln — — — gått betydligt tillbaka. Någon större efterfrågan finnes för närvarande ej och priserna äro lägre än tidigare. På grund av goda priser på hästkött har under senare delen av året många mindervärdiga föl och unghästar försålts till slakt. Inom området hava — — — 5 hingstar av ardenneras varit verksamma men detta antal torde snart reduceras till endast tre. — — — Antalet betäckta ston har avsevärt minskat.»

För nötkreatursavelns förbättring har under året tjurbesiktningstvång genomförts i nästan hela norra och mellersta delen av länet. Undertecknads förslag till hushållningssällskapets årsmöte 1942 om detta tvångs fastställande för hela länet, vilket med ordförandens (= landshövding Malte Jacobssons) utslagsröst godkändes av sällskapet men sedan ställdes av lantbruksstyrelsen, vinner för varje år alltmera terräng. Därmed är säkerligen rätt väg beträdd för en länge välbehörlig lyftning till ett högre plan av boskapsaveln i Bohuslän. Sedan numera, såsom distriktsveterinären i Göteborg rapporterar, t. o. m. på Hisingen »intresset för ungdjursuppfödning och avkastningens höjande ökat» synes det oss veterinärer högst angeläget att, med hänsyn till att det ännu »finnes en hel del dåliga tjurar i privat ägo — — — tjurbesiktningstvång snarast bör införas» i hela länet.

Distriktsveterinären i Orrekläpp rapporterar, att svinaveln där gått tillbaka under det att fjäderfäaveln är stadd i rask frammarsch.

En i juni månad i Kville anordnad husdjursutställning m. m. var talrikt besökt och veterinär Forsberg ger som totalomdöme om densamma, att »det framvisade djurmaterialet var särdeles gott såväl vad exteriör som produktionsförmåga beträffar». — De tre nordligaste veterinärdistriktens såväl jordbruk som boskapskötsel stå ju även på ett genomsnittligt väsentligt högre plan än den söder därom belägna länsdelen.

Älvsborgs län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren har enligt de praktiserande veterinärernas årsberättelser varit relativt gott.

Även under föregående år var väderleken icke fullt tjänlig för jordbruket. Hela våren var regnig och solfattig, varför man kunde befara, att kvalitén på höet, som är vårt viktigaste kreatursfoder, ej skulle bli så god. Detta har också besannats. Därtill kom att bärgningsvädret på flera håll inom länet var mycket dåligt. Enligt inkomna rapporter ha bristsjukdomarna, särskilt vad nötkreaturen beträffar, ökat väsentligt. Så har *skravelsjukan* ökat med c:a 1 600 fall sedan föregående år. Det är framför allt inom Bengtsfors distrikt, som denna sjukdom är manifest. Troligt är att skravelsjukan härstädes till stor del eller huvudsakligen beror på brister i jordens beskaffenhet och dess skötsel. Genom hushållningssällskapets försorg har också i en viss grad markkartering ägt rum i dessa orter. Samtliga prov visa enligt utsago en utpräglad brist på bl. a. fosforsyra. Man har alltså anledning förmoda, att därest jordens kultur höjdes, denna förlustbringande sjukdom skulle minska betydligt, kanske helt försvinna. För jordbrukaren-djurägaren skulle det också bli väsentligt billigare att bli kvitt sjukdomen genom förebyggande åtgärder, än att bota sjukdomen genom tillförande av mer eller mindre dyrbara preparat.

Acetonämi, som huvudsakligen är en rubbning i kolhydratomsättningen, har även ökat betydligt inom länet. Också denna sjukdom får ses mot bakgrunden av ett mindre gott hö. Enligt vad senare års undersökningar visat, orsakades denna sjukdom framför allt på grund av brist på vitamin B-komplexets faktorer, som skola reglera kolhydratomsättningen i kroppen. Vid otjänlig väderlek kan växterna emellertid icke producera dessa vitaminer i tillräcklig grad. *Fölsjukan* har däremot minskat något, jämfört med föregående år. En stor del av de rapporterade fallen torde dock hellre böra rubriceras som medfödd svaghet, alltså även

detta en bristsjukdom. Orsaken till minskningen torde kanhända bero på en ökad kännedom om vikten av, att stona under dräktighetsperioden få en till alla delar väl sammansatt foderstat. *Kvarkan* har icke haft samma envisa karaktär som under föregående år, och har varit mera jämnt fördelad inom länet. *Juverinflammationerna* förekomma troligen i mycket större utsträckning inom besättningarna än vad inkomna rapporter utvisa. En stor del kommer icke till veterinärernas kännedom. Sedan nu penicillinet blivit mera lättåtkomligt och priset ej heller längre är avskräckande, torde en behandling med detta ämne komma att ge goda resultat. Dock förutsattes, att mjölkprov från djur, insjuknade i juverinflammation, i långt större utsträckning än tidigare underkastas bakteriologisk undersökning för fastställande av bakteriearten, innan penicillinbehandlingen insättes. Bland invasionsjukdomarna har *helminthiasis* hos häst minskat under det att *piroplasmosen* hos nötkreaturen rapporteras i ungefär samma utsträckning, som under föregående år. Det är framför allt inom länets södra del, denna sjukdom förekommer. *Sterilitet* bland husdjuren rapporteras i ungefär samma höga grad som tidigare. Även här torde huvudsakligen orsakerna vara att söka i brist på vitaminer och mineralier, framför allt fosfater.

Vad *ladugårdshygien*en beträffar rubriceras denna av samtliga veterinärer såsom mindre tillfredsställande. I många fall beror det på äldre och otidsenliga ladugårdar. Att tillfredsställande kunna rengöra dessa och desinfektera desamma är svårt. Med nuvarande höga byggnadskostnader och med den brist på arbetskraft och material som föreligger, torde det säkerligen komma att dröja innan en välbehövlig sanering av dessa ladugårdar kommer att ske. I andra fall beror det på brist på arbetshjälp vid lantbruket men i många fall slutligen på grund av bristande insikt och intresse hos djurägaren. Här torde vi få lita till de ungdomar, som efter att ha genomgått lantbruksskolor komma tillbaka och åter börja sitt arbete vid hemgården eller på egen gård.

Skaraborgs län. I sina årsberättelser beteckna samtliga veterinärer det allmänna hälsotillståndet bland husdjuren i Skaraborgs län under år 1946 såsom gott eller relativt gott, en uppfattning som skulle kunna anses jävad av det rekordartade antalet behandlade fall. Redan året förut uppvisades en toppsiffra med 92 350 för att år 1946 springa upp till 97 132 fall, alltså i runt tal en ökning med 5 000 fall. Härvid bör bemärkas, att klientelet vid Skara veterinärinrättning för första gången icke redovisats till länsveterinärens årsredogörelse, enär inrättningen numera sorterar direkt under veterinärhögskolan i Stockholm.

Som alltid här i länet utgöra bristsjukdomar såsom skravelsjuka, rachitis, sterilitet, acetonämi och anämiska bristsjukdomar hos svin den dominerande parten av klientelet. Från alla håll rapporteras dessa sjukdomar samt en ökning av desamma.

Skörden 1945 växte under regniga och solfattiga dagar, men blev riklig och välbärgad. Det är tydligen den låga kvaliteten på denna skörd, som under foderåret 46 gjort sig sorgligt gällande i form av bristsjukdomar hos husdjuren. Härtill kommer givetvis jordens mineralbrist samt den allt för knappa tilldelningen av kraftfoder och melass m. m. — För sterilitet behandlades 9 904 nötkreatur, 456 hästar och 88 svin. Acetonämi rapporteras med 1 143 och skravelsjuka med 5 228 fall.

Polymyosit och käkmyosit uppträder årligen i länet med sporadiska fall. På våren och försommaren 1946 började dock sjukdomen anta oroväckande dimensioner i synnerhet i länets västra delar, där massor av dödsfall inträffade, varför jag hos medicinalstyrelsen anhöll, att en expert måtte sändas till länet för att på ort och ställe följa sjukdomen för att om möjligt klarlägga dess etiologi och eventuellt finna ut någon verksam terapi. Kungl. styrelsen sände för detta ändamål laboratorn vid Veterinärhögskolan E. Alström, som under 14 dagar besökte

ett stort antal sjuka djur. Något klarläggande av den dunkla sjukdomen har hittills icke skett, men forskningarna fortsätts. Troligen står sjukdomen på gränsen mellan bristsjukdom och intoxication. Distriktsveterinären i Grästorps, som hade 39 fall, skriver bl. a.: »Sommaren och hösten 1945 voro mycket nederbördsrika. Det är tydligen väderleken under växten och kärnsättningen och den åtföljande liggsåden, som är utslagsgivande, ej själva bärgningsvädret. Även om andra sådeslag kunna ge anledning till denna sjukdom, jag har sett polymyosit hos hästar och grisar efter utfodring med slöråg och slövelte, torde det vara havre och baljväxter, som varit utslagsgivande under år 1946. — Förloppet är vanligen smygande. — Behandlingen har varit Phosph. B-vitamin, Evomin och till ett par föl blodöverföring, men resultatet föga uppmuntrande, endast ett fall av käkmyosit jämte några lindriga polymyositer ha gått till hälsa.» — Inom länet inträffade 160 fall, varav de flesta gingo till mors.

I Kvänum är svininfluensa stationär liksom föregående år. Piroplasmos hos nötkreatur har under sommaren varit mycket allmän i synnerhet i Karlsborg, Hova och Hjo distrikt. I Töreboda har uppträtt några fall av lungmask hos nöt och varit så svårartade, att de tvingat till nedslaktning.

De fallande hästprisen ha haft till följd ett minskat antal stobetäckningar och en stor nedslaktning av föl, vilket särskilt framhålles från Lidköping och Töreboda. — Från köttbesiktningen redovisas 603 st. slaktade föl.

Ladugårdshygienen torde vara densamma som under föregående år. Brist på arbetskraft, byggnadsmaterial och svårigheter med byggnadstillstånd inverka givetvis försvårande och hindrande för förbättringen på detta område. Distriktsveterinärerna i Vara och Tidaholm anse dock att förbättring inträtt, men från Götene, Vartofta och Nossebro låter det tvärt om. Distriktsveterinären i Götene skriver: »Hygien är anmärkningsvärt låg. Rengöringen alltför ytlig, och vattnets kvalitet är ofta bedrövlig. Ventilation saknas som regel.» Det sistnämnda är nog tyvärr alltför vanligt i de flesta ladugårdarna i länet. — Extra veterinären i Nossebro meddelar, att inom hans distrikt bedrives en intensiv svinuppfödning, som i onödigt många fall ger dåligt resultat på grund av modersuggornas och smågrisarnas olämpliga boxar. Dessa äro ofta trånga, mörka, fuktiga samt sakna så gott som alltid avlopp. Rengöring och desinfektion försvåras, och sjukligheten bland smågrisarna är stor.

Värmlands län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren har enligt samtliga distriktsveterinärers utsago varit gott. Under våren och försommaren var vädret ur jordbrukssynpunkt nära nog idealiskt. Höskörden blev riklig och väl inbärgad. Senare delen av sommaren och hösten blev vädret regnigt och ogynnsamt. Sädesskörden blev utsatt för rätt mycket skador och stor försening. Höstsådden blev fördröjd och mångenstädes omöjliggjord. Kvaliteten på efterslätter och bete påverkades menligt av den ymniga nederbörden. — — — Bland de *smittsamma sjukdomarna* märkes en fortsatt nedgång av kvarkafallen. Denna sjukdom uppträder för närvarande endast sporadiskt i länet och torde ha inkommit genom från andra håll införda hästar, troligen till travbanorna.

Fölsjuka har något ökat efter föregående års kraftiga nedgång (59 resp. 60 fall åren 1944 och 1943).

Ökning av fallen visar inf. bronchopneumoni och stelkramp, men intet tyder på att sjukdomarna äro stadda i utbredning.

Fallen av smittsam juverinflammation synas ökas för varje år, men antalet är ännu ganska måttligt och ingen svårare smittspridning synes vara för handen.

Beträffande juverinflammationerna rapportera distriktsveterinärerna i Torsby och Visnum om lyckade behandlingar med penicillin. Den förra har tillsatt penicillinet med Astras preparat exodrin. Härigenom förlänges medlets verknings-tid, så att insprutningarnas antal kunnat reduceras till två pr dygn. Härigenom

blir penicillinet betydligt lättare användbart, och behandlingen förbilligas. Den senare anger året 1946 som ett märkesår just på grund av att penicillinet nu kunnat komma till allmänna användning i veterinärmedicinen.

Rödsjuka hos svin anges av ett flertal distriktsveterinärer hava förekommit i fåtaligare och lindrigare fall än tidigare. En mängd smågrisar, som försålt genom Värmlands Slakteriförening, ha före försäljningen ympats med avirulent rödsjukeympämne. Effekten synes i allmänhet ha varit god, men i rätt många fall har rödsjuka uppträtt hos dessa grisar, när de uppnått halvårsåldern. Engångsympning av så pass unga grisar synes sålunda icke vara fullt effektiv för hela deras uppväxttid. Det är därför indicerat att företaga en andra ympning vid lämplig tidpunkt. Distriktsveterinären i Uddeholm föreslår försök med simultanympning av smågrisarna med användning av större virusdos + serum.

Svininfluensa är sällsynt. Enligt köttbesiktningsrapporterna har sjukdomen konstaterats hos 192 slaktade svin (av 13 868 besiktigade).

Valpsjuka rapporterades under året med 114 fall, så gott som uteslutande under första halvåret. Fyra av fallen förekommo dock i december, då sjukdomen ånyo började blossa upp i nordöstra delen av länet.

Av invasionssjukdomarna utvisar helminthiasis hos häst minskat antal behandlade fall. Piroplasmosen synes för varje år bliva alltmera frekvent och rapporteras med 149 fall mot 122 1945 och 107 1944. De flesta, 52, ha förekommit i Sunne distrikt. Från Häljebols distrikt rapporteras 30, Visnums 28, Torsby 21 och Kils 6 fall. Denna utbredning inom tre avgränsade områden i länet, Sunnetrakten, Häljebolsområdet och Visnums distrikt, är egendomlig och svårförklarlig.

Ett fall av trikinos förekom i Kils distrikt. Endast ett djur konstaterades angripet.

Av bristsjukdomarna acetonämi och skravelsjuka rapporteras en avsevärd ökning, refererande sig tämligen jämnt till årets båda första samt fjärde kvartal. De behandlade fallen uppgivas dock från olika håll ha varit tämligen godartade. Härtill har säkerligen väsentligt bidragit den goda höskörden under både 1945 och 1946 samt den bland djurägarna alltmera vaknande insikten om lämpliga mineralfoders betydelse i foderstaterna ävensom ökad användning av kolhydratrika foderämnen och AIV-foder. En stor del av skravelsjukefallen röra kalvar och ungnöt, som ofta nog få nöja sig med alltför sparsam och ensidig utfodring. Från olika håll meddelas om förbättringar efter användning av kopprat dinatriumfosfat, ofta i förbindelse med något koboltsalt. Som goda behandlingsmetoder angivas även B-vitamin, melasstillskott i fodret samt idisslingsbollar från friska nötkreatur.

Puerperal hämoglobinämi förekommer sällan i länet, under året endast nio fall.

Den i översiktsformuläret för första gången upptagna sjukdomen polymyosit och käkmyosit har endast sporadiskt förekommit. De rapporterade 29 fallen häröra tämligen jämnt från hela länet.

Distriktsveterinären i Uddeholm omtalar förekomst av ovanligt många och gärna recidiverande fall av förlösningslamhet. Förhållandet är likadant i karlstadstrakten, där jag själv haft åtskilliga envisa fall. Den från somliga håll uttalade åsikten, att denna sjukdom icke skulle förekomma i besättningar, där djuren erhålla tillräckligt av fosfatrika fodermedel eller fosfater som tillskottsfoder, kan jag icke biträda.

Korsförlamning rapporteras med 102 fall. Eftersom denna sjukdom icke särskilt upptagits närmast föregående år kan intet uttalande om dess relativa frekvens lämnas. I jämförelse med antalet hästar i länet förefaller emellertid siffran låg.

Hovkräfta har förekommit med fyra fall och lungemfysem med 27. Det senare utgör en avsevärd minskning mot förra årets 87 fall.

Ett fall av lymfadenos rapporteras från Kils distrikt. Denna sjukdom är syn-

nerligen sällsynt i länet. Vid slakterierna har sjukdomen konstaterats i sju fall, varav två på svin.

Sterilitetsbehandlinger och dräktighetsundersökningar ha förekommit i ungefär samma antal som närmast föregående år. Sterilitetsorsakerna torde vara dels alimentära förhållanden och dels infektioner. Distriktsveterinären i Visnum påpekar det intressanta förhållandet, att förbättring av foderstaterna genom ökade fosfatgivor visserligen till att börja med synes förbättra dräktighetsfrekvensen men att denna verkan ofta endast blir temporär. Mjölkkavkastningen ökas, och därmed återkomma gärna fortplantningsrubbingarna. Han anser den s. k. hungersterilitetens orsaker ännu för dåligt utredda och uttalar önskvärdheten av detta för boskapsavelns lönsamhet så viktiga problems närmare undersökning. Samma distriktsveterinär berör även problemet om stilbolestrolpreparatens användbarhet. Han har kommit till den uppfattningen, att de visserligen äro till god hjälp mot pyometra och som ovulationsbefordrande medel men att de i den senare användningen icke leda till graviditet i önskvärd utsträckning, åtminstone vid den första brunsten efter behandlingen. Liknande erfarenheter ha andra veterinärer, däribland jag själv, gjort. Det synes, som om ett onormalt stort antal cystabildningar i ovarierna uppstå efter stilbolbehandling, icke minst hos behandlade kvigor. Det förefaller, som om folliklarna icke skulle brista i rätt tid. Om detta kan bero på att äggen icke vid den provocerade brunsten hinna utvecklas eller på degenerativ av desamma eller kanske på andra orsaker vågar jag icke uttala mig om.

Distriktsveterinären i Årjäng påtalar liksom föregående år den talrika förekomsten av taggträdsskador. Ur djurskyddssynpunkt är det synnerligen önskvärt, att de barbariska taggträdstängslen i största möjliga mån ersättas med andra stängselanordningar eller elektriska sådana. En rimlig begäran är, att stängslena åtminstone uppsättas ordentligt och sedan vidmakthållas. Detta skulle säkerligen avsevärt minska skadefallens antal.

Ladugårdshygien förbättras men långsamt. Detta har sin främsta orsak i brist på byggnadsmaterial och framför allt arbetskraft. Många djurägare inser mer än väl behovet av förbättringar men kunna icke få dem utförda i rimlig tid. Bristen på ladugårdsskötare medför på många ställen dålig renhållning av både ladugårdar och djur. Försämrade kvalitet på ladugårdsprodukterna blir en ofrånkomlig följd.

Även i detta län har svårigheten att skaffa arbetskraft till jordbruket medfört reducering och i vissa fall realisation av kreatursbeståndet på gårdarna. Det förefaller, som om något slags centraliserad ladugårdsdrift på vissa håll skulle bli nödvändig, om kreatursskötseln skall kunna vidmakthållas och ladugårdshygien höjas.

Vad husdjursaveln beträffar är icke mycket att säga utöver förra årets rapport. Årets premieringar visade allttjämt goda framsteg i hästaveln både i fråga om den nordsvenska rasen och ardennern. Särskilt visade premieringen i Järnskog en imponerande samling gott avelsmaterial av nordsvensk ras. Ett flertal hästar från länet deltog i rikslantbruksmötet i Stockholm, och en del fick goda placeringar.

Av ädla hästraser är det endast amerikanska travare, som i ringa antal äro föremål för avel inom länet.

Nötkreatursaveln bedrivs målmedvetet och framgångsrikt med SRB-rasen. Den kulliga boskapen i länets nordligare delar uppfödes tämligen planlöst.

Smådjursaveln är av underordnad betydelse. Trots att svinuppfödningen är tämligen ringa måste större delen av behövliga smågrisar införas från andra län. Får- och pålsdjursaveln ävensom fjäderfäskötsel förekomma i mindre omfattning.

Örebro län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren betraktas i allmänhet av distriktsveterinärerna som gott. De stora problemen äro fortfarande steriliteten och bristsjukdomarna hos nötkreaturen.

Distriktsveterinärerna i Örebro, Hallsberg och Fjugesta anmärka på den stigande frekvensen av sterilitet hos nötkreatur. Efter husdjursräkningen 1944 skulle inom Hallsbergs distrikt c:a 17 % av alla kor där under året ha behandlats för sterilitet, inom Örebro distrikt inkl. mina egna behandlingar 13 %, i Fjugesta 12 % och Karlskoga 11 % medan procenttalet för länet ligger på c:a 10 %. Lägst ligger Odensbackens distrikt med c:a 4 %. Då djurantalet 1946 säkerligen är större än 1944 torde siffrorna i verkligheten ställa sig något lägre men förhållandet synes mig dock vara av så pass allvarlig art, att en noggrannare undersökning av sterilitetens orsaker och möjligheterna för en bättre behandling snarast bör igångsättas. Även bland SRB-rasens tjurar synes steriliteten vara i tilltagande.

Acetonämi synes mest förekomma på slättbygden. Länsveterinären och distriktsveterinären i Örebro ha sålunda behandlat sammanlagt 171 fall, distriktsveterinären i Fjugesta 153, Odensbacken 90 fall medan distriktsveterinären i Nora endast rapporterat ett fall. På större gårdar övergår man numera att i förebyggande syfte behandla korna med b-vitamininjektioner strax efter partus, vilket synes göra god effekt. Melassen synes även vara ett mycket gott förebyggande medel, men är svåråtkomlig. Det vore önskvärt, att varje praktiserande veterinär vid årsskiftet finge sig tilldelat en viss melassmängd för tilldelning bland sitt klientel. Mängden kunde lämpligen tilldelas efter antalet föregående år behandlade acetonämifall.

Om acetonämierna äro vanligast på slättbygden, hör skravelsjukan mest hemma i skogsbygden. Medan veterinärerna i Örebro, Hallsberg och Fellingsbro ej behandlat något fall har distriktsveterinären i Kopparberg rapporterat 165, Odensbacken 119, Fjugesta 105 fall. I Kopparberg synes sjukdomen med säkerhet bero på koboltbrist och fallen gå snabbt tillbaka med koboltbehandling.

Som bristsjukdom bör även betraktas de allt vanligare puerperala pareserna hos kor. Det är uppenbart, att dessa fall med den nu på många gårdar praktiserande »uppladdningen» av kor under sinperioden få en allt allvarligare karaktär och dödsfallen bli år från år allt fler. Dessa fall trotsa alla kända behandlingsmetoder.

Från Lindesberg rapporteras en del fall av livmodervattusot och aborter av icke infektiös natur. Fallen torde även de vara att anse som bristsjukdomar.

Övriga sjukdomar förekomma icke i nämnvärd omfattning vilket framgår av bifogade översikt över veterinärernas verksamhet.

Ladugårdshygienen måste i allmänhet anses stå på en hög nivå inom länet. Det är givet, att den allmänna bristen på arbetsfolk och material gör att många icke kan hålla den standard de önska och många behövliga nybyggen få anstå tills normala förhållanden åter inträda. Distriktsveterinärerna i Askersund och Kopparberg rapportera att ladugårdshygienen inom deras distrikt är bristfällig.

Västmanlands län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren har i stort sett varit tillfredsställande. I likhet med föregående år rapporteras bristsjukdomar, acetonämi och skravelsjuka, i tämligen stor omfattning från Östervåla distrikt. Skravelsjukan har framför allt varit lokaliserad till de utbredda lösjordsområdena inom distriktet. Tack vare tilldelningen av melassfoder ha dock en del följder av dessa bristsjukdomar kunnat minskas eller förekommas. Behovet av melassfoder kan dock ej på långt när anses ha blivit tillgodosett genom den tilldelning som endast ett begränsat antal besättningar kommit i åtnjutande av. Härtill kommer den alltmer kännbara bristen på arbetskraft, som omöjliggör odling av rotfrukter i nämnvärd skala. Till bristsjukdomarna kunna även hänföras de alltmer förekommande rubbningarna i könsfunktionerna framför allt hos nötkreatur. Dräktighetsundersökningarna och sterilitetsbehandlingarna ha ökat inom länet. I en besättning om 10 mjölkande kor i Rytterns socken insjuknade under betesgång samtliga nötkreatur med sjukdomstecken på lungorna. En ko dog och 4 måste nedslaktas. Obduktion visade höggradig maskinvasion i lungorna av *Strongylus mic-*

rurus. Något liknande fall har aldrig förekommit vare sig å gården eller trakten däromkring. Betesmarkerna voro vanlig vall å fast mark, väl utdikad. Vattning skedde ur särskild brunn, från vilken vatten alltid tagits och inga djur ha under de senaste åren tillförts besättningen utifrån.

Ur kuriositetssynpunkt kan nämnas, att en 5 år gammal ko under året framfött femlingar. Fyra av kalvarna voro normalt utvecklade, under det att den femte utgjordes av holocardius amorphus. Samtliga kalvar voro döda vid födelsen. Deras sammanlagda vikt uppgick till 57 kg.

Ladugårdshygienien inom länet är synnerligen växlande. Inom en del äldre ladugårdar är hygienien mycket bristfällig, men orsaken härtill får till stor del tillskrivas bristen på byggnadsmaterial och arbetskraft.

Kopparbergs län. Allmänna hälsotillståndet betecknas i allmänhet såsom gott, utom av distriktsveterinären i *Orsa*, som anmäler, att skravelsjuka, puerperal hämoglobinämi och acetonämi ökat jämte steriliteten.

Distr.veterinären i *Sunnansjö* rapporterar ökning av valpsjuka och parasitära fårsjukdomar samt lammlamhet och leucos hos höns. Distr.veterinären i *Svårdsjö* rapporterar ökning av acetonämifallen. Distr.veterinären i *Älvdalen* har haft ett ganska stort antal fall av polymyosit och korslamhet hos häst. Anser, att köldbhandling av korslamhet i detta distrikt är onödig, då temperaturen där under vintern, då fallen förekomma, i regel är så låg, att en häst, som på grund av denna sjukdom fallit omkull i snön, får denna behandling gratis, en behandling, som han för övrigt anser utan inverkan på sjukdomen. Distriktsveterinären i *Nås* har haft en svårartad form av enterit hos häst under hösten 1945 och vintermånaderna 1946. Ett 18-tal fall ha förekommit. Behandling i regel utan resultat. Skenbar förbättring kan inträda, men försämring inträder åter, särskilt om djuret sättes i arbete, varvid förekommo starkt uppdriven peristaltik, profus diarré, snabb avmagring, matthet och minskad foderlust, ödem i extremiteterna och på bukens undersida samt juver- resp. preputialödem. Tio hästar måste på grund av utmärgling nedslaktas. Intet specifikt har påvisats å de fall, som undersökts av veterinärhögskolan. — Sterilitetsfrågan har vållat avsevärda förluster under året, under sommaren och hösten var läget nästan katastrofalt. En mycket svårartad form av skidkatarr har bidragit härtill, denna fick allmän utbredning på grund av den ringa tillgång på tjurar. Behandling med simanit och ichtyol har försökts och i förening med anskaffandet av ytterligare en tjur samt borteliminering av bristfaktorer i fodret har dock gjorts, att en avgjord förbättring kunnat konstateras vid årets slut. — *Borlänge.* Har utökat sexualkontrollen i ladugårdarna. Har satt igång profylaktiska åtgärder mot sterilitet i form av regelbundet fosfattillskott: en blandning av kalciumfosfat och natriumfosfat eller benmjöl och natriumfosfat så, att ett mineralfoder med 30 % fosforsyrehalt erhålles. Härav ges efter mjölmängd: vid 3 000 l årsmjölkning ges 100 gr pr djur och dag, vid 4 000 l ges 150 gr o. s. v. Distriktsveterinären anser dock, att detta ej räcker, utan att även hänsyn bör tagas till vitamintillskott, sintidspreparering, tvångssining och kontroll av tjurmaterialet. Han vänder sig mot den överdrivna stilbol-behandlingen och framhåller, att minskning av cystabehandlingarna kan uppnås genom samtidigt genomförd generös fosfat-vitaminmedikation. Har under året haft flera fall av s. k. nötinfluensa, som yttrar sig främst genom enzootiskt uppträdande hosta, i några fall utan påvisbara patologianatomiska förändringar. I ett fall påträffades hämolysierande streptokocker, behandlades med penicillin utan resultat. Anser orsaken vara ett virus och tänker gå in för sträng isolering av första fallet, eventuell nedslaktning av det första, som ofta är svårartat. Omtalar en egenartad sjukdom hos svin, som yttrar sig i uppträdandet av mjuka bursiter på bakbenen och populärt kallas »knölar på benen». Tycks ej ha med rachitis att göra. Det har visserligen ingen betydelse ur gödningsynpunkt, men vållar dock ekonomiska förluster, då ingen kö-

pare vill ha en sådan gris. — Länsveterinären i *Mora* beräknar antalet skravel-sjuka djur i distriktet till 80 % av samtliga. — Distriktsveterinären i *Fors* har ej sett, att den ökade användningen av AIV-foder rätt bot mot bristsjukdomarna. Så har acetonämi trots utfodring härmed uppträtt i samma utsträckning som förr. Frankastar den hypotesen att detta helt enkelt beror på för hög surhetsgrad i detsamma, i varje fall har han funnit, att sjukdomsförloppet gynnsamt påverkats av att en tid upphöra med AIV och ge rå potatis i stället. (Den råa potatisens goda inverkan på denna sjukdom kan länsveterinären av gammal erfarenhet intyga.) Under båda sista månaderna av året ha uppträtt en mängd fall av blodig enterit bland korna, orsakad av möjlig havrehalm. — Distriktsveterinären i *Dala Husby* uppskattar antalet fall av pyogenesinfektion vid kvarbliven efterbörd inom distriktet till 80 %, korna ha då ofta kalvat 2 månader för tidigt. Han har haft goda resultat av vaccination. — Goda dräktighetsresultat har uppnåtts i de stora besättningarna, vartill han antager pressfoder och närsalter hava bidragit. — Distriktsveterinären i *Leksand* har haft rätt många fall av för tidig börd hos ko (ej infektiös abort). Han avråder från att manuellt avlägsna efterbörden i sådana fall, utan behandlar med inläggande i livmodern av kapslar av något slag. Överhuvud anser han, att efterbördar ej böra tagas allt för tidigt, vilket ofta blir fallet, om djurägaren skall bestämma tidpunkten. Under första dygnet har kon i regel kraftiga värkar, och många djurägare önskar då, att man skall inskrida. Har kon feber, är det bäst att låta efterbörden vara och istället insätta en kraftig sulfakur.

Gävleborgs län. Av 1945 års skörd blev höet visserligen ganska rikligt men till stor del regnskadat och av potatis, som är den form av rotfrukter, korna i de flesta ladugårdar här pläga få, blev avkastningen synnerligen dålig. Som var att vänta blev följden härav, trots en rikligare tillgång och användning av mineralfoder, under första halvåret 1946 ökad frekvens av de vanligaste bristsjukdomarna, vilket återspeglas i antalet av veterinärerna behandlade fall. För skravel-sjuka kom sålunda under första kvartalet 1946 ett antal på 227 nötkreatur under behandling (mot 177 föregående år) och under andra kvartalet 264 (124). För acetonämi äro motsvarande siffror 256 (179) och 165 (130). Lyckligtvis var halmen av god kvalitet och med tillskott av melass kunde säkerligen en eljest större frekvens av dessa bristsjukdomar förhindras.

Av 1946 års skörd blev höet tack vara gynnsamt bärgningsväder av god beskaffenhet, potatisskörden medelmåttig, men då säden skadades av regn och halmen i stor utsträckning möglade ha vi sannolikt här orsaken till att även fjärde kvartalet uppvisar en större frekvens av bristsjukdomarna, nämligen av skravel-sjuka 144 (81) och av acetonämi 153 (66) fall. Enligt uppgift inträffade dessutom ovanligt många fall av ren mögelförgiftning hos såväl nötkreatur som hästar.

Det allmänna hälsotillståndet betecknas dock av veterinärerna som gott. Intresset för kornas utfodring har också ökat med åren, vilket avkastningssiffrorna tydligt visa, men ännu återstår en hel del i dessa avseenden. De mest påtagliga bristerna i många — och särskilt de mindre — ladugårdars utfodring äro för sent skördat, äggvitefattigt hö, föga eller inget saftfoder och för liten tillgång till mineralämnen. Som ersättning för de lättlösliga kolhydrater som rotfrukterna innehålla har melass visat sig vara av stort värde. Det är därför synnerligen beklagligt att tillgången härav är så ringa att kristidsnämnderna måst anlita veterinärerna för tilldelningen av det absolut nödvändiga behovet vid sjukdomsfall. Ingenting skulle så snabbt medföra en ökning av kornas mjölkavkastning som god tillgång till melass. Brist på arbetskraft lägger ofta hinder i vägen för sådana åtgärder som visat sig i så hög grad befrämja hälsa, fruktsamhet och mjölkavkastning såsom användning av tidigt skördat hö, AIV-foder, baljväxtblandsäd och rotfrukter. Eftersom tillgången till foderfosfat (dinatrium- och dikalciumfosfat) nu är god kan den brist som allmänt uppstått genom otillräcklig konstgödning av vallarna kompenseras.

Antalet dräktighetsundersökningar är 3 924 (3 774) och för ofruktsamhet ha 4 501 (4 506) kor blivit veterinärbehandlade. Sterilitetsproblemet är fortfarande lika aktuellt och föremål för veterinärernas särskilda intresse. Som av ovanstående siffror framgår är antalet dräktighetsundersökningar litet i förhållande till sterilitetsbehandlingarna och visar att rationell dräktighetskontroll är långt ifrån vanlig. Där sådan förekommer brukar dräktighetsundersökningarnas antal vara mångdubbelt i förhållande till behandlingarna. Distriktsveterinären i Störvik skriver härom: »Någon ordnad dräktighetskontroll och sterilitetsbehandling förekommer i regel ej med undantag för de större gårdarna. Alltmer tilltagande ofruktsamhet bland nötkreaturen torde emellertid så småningom framtvinga en ändring härutinnan.» Distriktsveterinären i Edsbyn meddelar, att djurägarna börjat inse att även när det gäller sterilitet snar hjälp är dubbel hjälp och låta undersöka djuren på ett tidigare stadium. Från Ljusdal meddelar distriktsveterinären, att regelbunden dräktighetskontroll endast förekommer i de bättre besättningarna, där mera påtagligt intresse för ladugården och dess ekonomi förefinnes. I småbesättningarna slås den sterila kon ut, såvida spontanläkning under sommarens betesgång ej sker. Distriktsveterinären i Delsbo anser, att fosfatbrist i de flesta fallen är orsak till sterilitet hos kor och kvigor. En betydande förbättring har inträtt, när fosfat i tillräcklig mängd bjudits djuren. Liknande erfarenhet meddelar veterinären i Vallsta, som i en del fall även kombinerat fosfatbehandlingen med fosforolja. Han ansluter sig till den åsikten, att den s. k. smittsamma skidkatarren endast är ett bisymtom, som försvinner, när grundlidandet häves.

Att våra ladugårdar och stallar erbjuda ett oerhört fält för rationell byggnadsverksamhet har framhållits i föregående årsberättelse. Med den ytterligare åtstramning som skett under året på grund av brist på byggnadsmaterial och arbetskraft kunde man heller icke vänta att mycket skulle bli utfört. Det gäller därför att göra det bästa möjliga under de förhållanden som råder, och här skall därför endast omnämnas sådant som med god vilja och bättre uppfattning kan göras för förbättring av ladugårdshygien. Veterinären i Gysinge, som nu lämnat sitt distrikt, sammanfattar i årsberättelsen sina intryck efter sju års verksamhet därstädes sålunda: »Många ladugårdar äro ju gamla, trånga, mörka, mer eller mindre väl dränerade eller ventilerade och därför tungarbetade, varför de kanske ofta ge ett mindre fördelaktigt intryck även om renhållningen är god, men ofta brister det betänkligt. De nyare, rymligare, ljusare och mera lättarbetade ladugårdarna äro även de ofta synnerligen skräpiga och smutsiga. I många ladugårdar hållas ännu höns, i bästa fall instängda bakom mer eller mindre bristfälliga nät, men alltför ofta få de gå lösa. Vid anmärkningar mot bristande renhållning och påpekande av bestämmelserna i § 8 i tuberkulosförordningen får man alltid löfte om bot och förbättring, men tyvärr stannar det oftast därvid. Jag anser att något måste göras för att få en ändring till stånd. Skulle icke Kungl. Medicinalstyrelsen kunna få använda en del av de medel, som äro anslagna till tuberkulosbekämpandet och kastsjukebekämpandet, till att bekosta en kraftig propaganda över hela landet, samtidigt som samarbete etablerades med jordbruksorganisationerna, mejerisammanslutningarna, hushållningssällskapen, hälsovårdsnämnderna m. fl. för fortsatt upplysningsverksamhet men också för fortlöpande kontroll. Hur effektiv är mejeriernas kontroll av mjölkens renhetsgrad och hållbarhet? Vid anmärkningar mot den bristande renhållningen i ladugårdar även av det allra sämsta slaget får man beskedet, att det aldrig förekommit anmärkning på mjölken och denna har betalats med högsta pris, vilket, när man ser ladugården i fråga, förefaller otänkbart.» Han skulle kunna ha tillagt, att diplom för god mjölkbehandling icke som nu sker borde utdelas utan hänsyn till vederbörandes skötsel och ans av djur och ladugård. Härom torde exempelvis veterinärerna kunna lämna besked, om mejeriet som föreslår diplomaten anholder därom.

Maskinmjölkning införes i allt fler ladugårdar, även mindre sådana, vilket är glädjande ur såväl arbetsbesparande som mjölkhygienisk synpunkt.

Västernorrlands län. Såsom framgår av de bifogade årsberättelserna, beteckna samtliga veterinärer det allmänna hälsotillståndet såsom tillfredsställande eller gott. En viss försämring kan dock sägas hava inträffat mot årets slut, i det att bristsjukdomar då åter började tilltaga i omfattning. Såsom bl. a. framhålls av distriktsveterinären i *Nyland* blev 1945 års starkt regnskadade höskörd icke på långt när så mindervärdig, som man skulle ha trott, att döma av utseendet på densamma. Halten av mineral och vitaminer visade sig tvärtom så tillfredsställande, att bristsjukdomarna sjönko till ett minimum, såsom omnämndes redan i föregående årsredogörelse. Under vinter- och vårmånaderna 1946 var detta särskilt markerat. Väderleken under detta år blev dock mindre tillfredsställande för höskörden på grund av den avsevärda torkan under växtperiodens senare del. Bärningen försiggick under mycket gynnsamma omständigheter, till skillnad från nästföregående år. Detta har dock, som nämnt icke kunnat förhindra en ökad frekvens av acetonämi under den nu gångna vintern. Den svårare formen puerperal hämoglobinuri har däremot varit sällsynt. Såsom en bidragande orsak till den under årets början låga frekvensen av bristsjukdomar anges av distriktsveterinärerna i *Fränsta* och *Sundsvall* den ökade användningen av mineral- och vitaminfoder. Den senare framhåller även, att hans erfarenhet talar för att natriumfosfat är effektivare än dikalciumfosfat, när det gäller att motarbeta den form av bristsjukdom, som yppar sig i sterilitet. Detta förhållande borde närmare undersökas. Tyvärr är tillgången på natriumfosfat fortfarande rätt begränsad.

Bland hästarna ha bristsymtom — såsom distriktsveterinären i *Indalsliden* framhåller — visat sig i form av aptitlöshet och nedsatt arbetsförmåga; behandling med B-vitaminpreparat har därvid givit gott resultat. I fråga om behandlingen av acetonämi påpekas från *Skog* och *Örnsköldsvik*, att det bästa resultatet uppnås med intravenös injektion av glykos och insulin. En annan utmärkt metod är intravenösinjektion med Adynol, som prövats inom länsveterinärens praktikområde och givit delvis glänsande resultat. Rent teoretiskt sett förefaller denna metod rationellare än glykos-insulinmetoden. Bland övriga metoder må nämnas Kal. stibyl. tartr. 10 g pr dag under tre dagar, som rekommenderas av distriktsveterinären i *Skog*. Distriktsveterinären i *Bredbyn* framhåller behovet av att öka användningen av AIV-foder såsom förebyggande medel mot bristsjukdomarna. Tyvärr lägger nog denna ringa tillgången på arbetskraft vissa hinder i vägen härför. — Beträffande användningen av mineralfoder framhåller veterinären i *Trehörningssjö*, att han tillsatt s. k. spårelement, särskilt kobolt, varigenom resultatet synes förbättras.

Avelsarbetet bland nötkreaturen synes gå stadigt framåt. Det allmänna upplysningsarbetet bär frukt, och tjurbesiktningstvånget som ju trätt i kraft under 1946, måste givetvis även bidra till en förbättring av kreatursstammen. Såsom jag redan föregående år framhållit, ligger det en viss risk i att införa en förädling av kreatursstammen på gårdar, där jordbruket står på en mera primitiv ståndpunkt. Bristsjukdomar kunna lätt nog uppkomma, även om faran är mindre vid uppfödning än vid direkt inköp av högmjolkande kor till sådana gårdar. En annan fara, som lurar vid förädlingen genom rasrena tjurar, är *steriliteten* i vissa ärftliga, latent form. På tal härom anför distriktsveterinären i *Skog* bl. a. följande: »Genom ökad lönsamhet för mjölkproduktionen har intresset för förädling stegrats. Men i iveren att på kortast möjliga tid få fram högavkastande stammar, stirrar man sig blind på avkastningssiffrorna, och glömmer andra kanske lika viktiga faktorer. Då det gäller steriliteten söker man visserligen rensa ut den ärftliga äggstocks- resp. testikelhypoplasien, men därmed slår man sig till ro och glömmer, att det säkerligen finnes andra former av sterilitet, som tyvärr ej äro förbundna med anatomiskt påvisbara förändringar och därigenom lätta att diagnos-

tisera. — — — Ett talande bevis på ojämnheten inom våra fjällrastjurstammar är, att vårt största försäkringsbolag ansett sig nödsakat att införa ökade impotensrisktillägg för vissa stammar. Att nu utan vidare genom lagstiftningsåtgärder påskynda spridningen av bland andra sådana »fina» tjurstammar är ett djärvt och mycket intressant experiment. Mjölkvastningen kommer säkert att stiga. Lika säkert kommer ärftligt betingade sterilitetsformer, som man hitintills påträffat mest inom avelsbesättningar — — — att snabbt spridas och kanske öka i snabbare takt än vad avkastningen kommer att göra. Om förädling innebär, att man får fram en ras av högvastande djur med stor utslagningsprocent bland kvigor, där korna ofta måste behandlas för att bli dräktiga och slås ut tidigt för sterilitet, kommer man att betacka sig i byarna. Som exempel på en form av sterilitet, till vilken hänsyn borde tagas i avelsarbetet, kan nämnas nymfomanien. Anlaget anses ärftligt, men detta hindrar ju icke, att en s. k. brummare, som genom tidigt insatt behandling tillfrisknat, kan, om den anses kunna nedärva goda egenskaper för övrigt, bli mor till dyrbara tjurar. På många håll har man haft så pass tråkiga erfarenheter vid försök att förädla fjällrasen, att man börjat tröttna, och intresse förefinnes att försöka SRB-ras. Gent emot den sista punkten kan man nog invända, att även SRB-rasen visat mycket starka tendenser till sterilitet av dylik degenerativ beskaffenhet. Uttalandet vittnar emellertid om stort intresse för denna fråga, och i kravet på ytterligare utredning i det ärftliga sterilitetsproblemet kan man obetingat instämma. Under tiden kan det ovannämnda premietillägget måhända göra viss nytta.

Vad så beträffar avelsarbetet bland hästarna, synes detta tyvärr vara på tillbakagång, vilket omvittnas från flera distrikt. Sålunda omtalar distriktsveterinären i *Örnsköldsvik* att under hösten ett 50-tal föl nedslaktats vid därvarande kontrollslakteri. Även om det ej står fullt lika illa till inom andra delar av länet, är det hela beklagligt nog, att staten skall lägga ned betydande summor på premieringar o. dyl. med sådana resultat. — Samme veterinär framhåller, hurusom hovvården fortfarande mångenstädes är dålig med ty åtföljande disposition för hältor av olika slag. I detta sammanhang måste man givetvis med tillfredsställelse hälsa professor E. Åkerbloms initiativ för bildandet av hovvårdsföreningar ute i bygderna. Ett par veterinärer omnämna också, att de medverkat härvidlag.

I fråga om *ludugårdshygien* framhåller distriktsveterinären i *Långsele*, att den mindre goda vattentillgången inom hans distrikt ävensom den ringa byggnadsverksamheten gör att densamma är mindre god. Såsom en annan orsak framhåller veterinären i *Trehörningsjö* bristen på arbetskraft samt svårigheten att erhålla den torv, som brukar användas som strömedel.

Jämtlands län. Allmänna hälsotillståndet bland husdjuren har varit relativt tillfredsställande. Antalet registrerade sjukdomsfall och behandlingar under år 1946 var cirka 10 % lägre än under år 1945.

Gynnsamma väderleksförhållanden under år 1946 med ganska riklig nederbörd under försommaren och uppehållsväder under bärningen resulterade i en såväl kvantitativt som kvalitativt god höskörd. Då även 1945 års foderskörd var av ganska god beskaffenhet, hade man anledning emotse ett mindre antal ämnesomsättnings- och bristsjukdomar bland husdjuren än under de närmast föregående åren. Så synes även ha varit förhållandet.

De flesta innehavare av bättre kreatursbesättningar tillgodose numera djurens behov av foderfosfat. Detta är emellertid ej förhållandet med det stora flertalet av övriga djurägare. Det kan beräknas, att det föreliggande behovet av fosfattillskott i djurens foderstater inom vårt län för närvarande täckes endast till cirka 10 %. Tillgången på foderfosfat har under år 1946 ej motsvarat efterfrågan och denna har i sin tur långt ifrån motsvarat behovet. Detta är så mycket mera beklagligt som kreatursskötseln på en mängd gårdar säkerligen går med förlust till

följd av mineralbrist. Av den senaste tillgängliga redogörelsen för kontrollföreningsverksamheten inom länet framgår bland annat, att en kontrollgrupp, omfattande 30 besättningar, kommit upp i en produktion av i medeltal endast 79 kg smörfett pr djur och år. Det finnes utan tvivel en hel del besättningar utanför den officiella mjölkkontrollen, vars produktion ligger under 50 kg smörfett pr djur och år. Det kan ej gärna vara enbart dåliga anlag, som orsaka så dåliga resultat. Bristfällig utfodring bär sannolikt en dryg del av ansvaret. En del besättningar omfatta även alltför många djur i förhållande till utrymmet i ladugården och tillgängligt foderförråd.

Vid rådande brist på arbetskraft inom alla områden framstår det som särskilt angeläget, att den arbetskraft, som står till lantbrukets förfogande ej spilles på helt oräntabla företag. Bland åtgärder, som synas erforderliga, kunna nämnas: rationell utfodring, utslagning av alla djur, som ej lämna så hög produktion, att skäligen ersättning erhålles för djurens skötsel, reduktion av alltför stora besättningar till lämplig storlek, samt höjning av djurstammens kvalitet genom användande av goda tjurar. För genomförande av dessa åtgärder torde det vara nödvändigt, att djurägaren deltar såväl i ordnad mjölkkontroll som i tjurförening.

Under rådande förhållanden har veterinären ofta anledning att vid sjukdomsfall hos nötkreatur fråga djurägaren, om djuret är av sådan kvalitet, att det kan löna sig att företaga ett sjukbesök eller inleda behandling av djuret.

Västerbottens län. Skördeförhållanden. Våren 1945 var till att börja med kall men sådden kunde dock ske vid normal tid. Höskörden 1945 blev mycket stor kvantitativt sett, men kvaliteten blev på åskilliga håll på grund av en olämpligt inträffad regnperiod, som försenade slåttern, och gjorde höet alltför utväxt, innan det kunde sköras, avsevärt nedsatt.

Spannmålsskörden blev på åtskilliga håll skadad av torka, så att säden mognade för tidigt. Kvaliteten blev dock i regel god.

Rotfruktsskörden var av normal beskaffenhet, fränsett att potatisen på åtskilliga håll blev skadad av sjukdomsangrepp.

Betet var mycket gott och återväxten på vallarna gav ett gott material för AIV-foder på sådana gårdar där möjligheter funnos att tillverka sådant.

Som sammanfattning kan sägas att 1945 års skörd var god och att konditionen hos djuren vid ingången till 1946 i allmänhet var god.

1946 års skörd var ungefär av samma storlek som 1945 års skörd. Sådden kunde våren 1946 verkställas vid ungefär normal tid. Sommaren blev rätt torr till att börja med, men genom att regn inträffade i tid, blev höskörden dock i det närmaste normal. Genom torkan blev dock säkerligen halten av mineralämnen i höet lägre än normalt. Bärningen av höet gynnades av lämpligt väder. Vårsädesskörden blev relativt god, både kvantitativt och kvalitativt.

Skörden av rotfrukter blev också god, fränsett en del angrepp av parasiter och skadeinsekter, som dock icke voro av alltför stort omfång. Potatissjukan blev på åtskilliga håll svårare än vanligt. Besprutningar och annan behandling kunde dock rädda mycket stora potatispartier.

Betet led av försommarens torka men höstbetet blev mycket gott och efter-skörden gav även 1946 gott material för AIV-foder på de ställen där möjligheter ordnats för att tillvarata denna värdefulla skörd.

Djuren installerades hösten 1946 därför i mycket god kondition.

Som sammanfattning måste alltså sägas att Västerbotten år 1946 erhöi en stor och relativt god skörd, eventuellt med den anmärkningen att mineralfoderhalten i höet var alltför låg.

Djurstocken förefaller på de flesta ställen snarare hava ökat än minskat i omfattning vid 1946 års slut.

Husdjurshygien. Bristen på material och arbetskraft har även under 1946 i stor utsträckning förhindrat nybyggnader och förbättringar av de många ladugårdar och stallar som äro i behov därav. De förut av veterinärerna anmärkta felen inom ladugårdar och stallar beträffande byggnadssätt och inredning, kvarstår därför i huvudsak.

Det synes dock som om man ganska allmänt planerade renoveringar och förbättringar. Det av länets egnahemsnämnd upprättade ritkontoret anlitas i ganska stor utsträckning för dylika planeringar. Det goda samarbetet mellan länsveterinären och egnahemsnämndens ritkontor hoppas jag skall bli av framtida värde.

Åtskilliga nya ladugårdar hava dock under rapportåret uppbyggts inom länet. Vad man med tillfredsställelse måste konstatera är att det ojämförligt stora flertalet av dessa nybyggnader utmärkas av praktisk utformning och att goda möjligheter anordnas för att möjliggöra med relativt ringa arbete en god hygien i djurens bostäder. Värmeisoleringen i de nya byggnaderna synes numera göras synnerligt effektiv. I de flesta fall har man satt in tredubbla fönsterrutor. Dessa hava under hela vintern visat sig vara klara och kunna släppa igenom solljuset så fullständigt som möjligt.

Husdjursaveln. Hästaveln. Intresset för denna verkar vara ganska svagt. Priser på föl och unghästar äro alltför låga, men för fullt utvecklade arbetshästar betalas dock ännu höga priser, oaktat dessa synas vara i något fallande. Antalet födda föl är helt naturligt under dessa förhållanden alldeles för lågt i förhållande till länets häststock. Ännu köpes ett stort antal arbetshästar från södra Sverige och dessa äro, liksom alltid varit fallet, till största delen av ardenneras. Det synes som om skogskörarna i inlandet fortfarande gilla dessa tyngre arbetshästar. Traktorkörningarna i skogarna synas dock alltmera öka och det är därför icke otroligt att smaken för de tunga ardennerhästarna inom kort kommer att förändras så att man hellre vill hava mindre och mera rörliga hästar. Beträffande skötseln av arbetshästarna bör nog anmärkas att den fria betessläppningen på somrarna på skogsbyte synes komma allt mer ur bruk. Detta är ett glädjande faktum, dels ur den synpunkten att en minskning av förlusterna genom infektiös anämi därigenom kommer att uppstå, men ock därigenom att hästarna bli kvar hemma och kunna användas för jordbrukets behov, dels för ett intensivare bruk av redan odlad jord, dels som hjälp vid nyodlingar och betesröjningar.

Att något måste göras för att öka hästaveln inom Västerbottens län är tydligt. En ingående prövning bör snarast sättas igång av avelsledningen inom distriktet helst genom kallelse till ett sammanträde, dit alla intresserade inom länet böra kallas. Detta borde kanske göras i samband med hushållningssällskapets sammanträde.

Nötkreatursaveln. Här måste nog intresset betecknas som stigande. Den 1 maj 1946 trädde tjurbesiktningstvång inom den största delen av länet i kraft. Ett avsevärt antal tjurkalvar med tillräcklig härstamning för att kunna godkännas, hava under rapportåret inköpts till stor del genom hushållningssällskapet. Att befara är nog att de mera förädlade djur, som framkomma efter de godkända tjurarna, skola bli alltför krävande beträffande utfodringen och därför i efterblivna jordbrukstrakter bli mera utsatta för sjukdomar än den djurstam, som förut funnits på platsen. Jag vågar dock hysa den uppfattningen att dessa uppfödare skola framtinga en bättre utfodring och en mera rationell boskapsskötsel. Mejeriernas ökade invägning både i kustlandet och lappmarken tala tydligt för att en sådan utveckling redan är i gång.

Svinaveln. Denna avel synes fortfarande öka i omfång. Den smågrisförmedling som Västerbottens Slakteriförening under några år bedrivit har tydligen i hög grad bidragit härtill. Fortfarande synes procenten hemgrisar öka i förhållande till de söderifrån inköpta grisarna, som slakteriföreningen säljer.

Antalet vid slakterierna och köttbesiktningsbyråerna besiktigade svinkött var sammanlagt 15 457 (13 387).

Fåraveln. Inom de bättre besättningarna där målmedveten fåravel bedrivs synes intresset fortfarande. Förnekas kan dock icke att ett stort antal får som hållits under kristiden för ullens skull har nedslaktats.

Hönsaveln. Foderbristen som under flera år varit i hög grad hindrande för hönsaveln kvarstår fortfarande. Att under denna foderbrist antalet hönsgårdar icke kunnat ökas är ju helt naturligt. Den hönsavel som pågår synes dock bli va alltmera förstklassig och drives med stort intresse. Ännu finnes dock på många gårdar den avskyvärda form av hönsavel, som bedrivs med lösgående höns i koladugårdarna. Här måste ovillkorligen kraftiga medel insättas för att göra slut på denna vidriga djurhållning. Missförhållandet är ju brottsligt inom våra trakter som äro fria från kreaturstuberkulos. Hälsovårdsnämnderna måste uppmärksamma detta förbuds giltighet och statuera exempel genom åtal. Förbudet borde dock finnas i vår hälsovårdsstadga, ty det bleve på detta sätt betydligt mera uppmärksammat och åtljytt.

Pälsdjursaveln. Denna har varken ökat eller minskat under rapportåret. Det låga skinnpriset synes vara ett starkt hinder för dess utökning. Mest intresse synes finnas för minkaveln.

Allmänna hälsotillståndet. Detta har enligt samtliga veterinärers rapporter i stort sett varit gott. Antalet behandlade fall under året 26 216 är något lägre än föregående år 27 565.

Bristsjukdomarna äro enligt rapporterna ganska vanligt förekommande, men torde i verkligheten förekomma i betydligt större utsträckning, ty endast de verkligt svåra symtomen föranleda att veterinär tillkallas. Naturligtvis bli va ej heller antecknade i journalen de fall, då veterinärerna giva allmänna råd angående behandling för den dåliga kondition, varom besättningens utseende vittnar vid hans besök. Men resultatet blir dock mycket värdefullt för djurägaren, vilket veterinären ofta blir tackad för vid ett senare besök på gården. Följden av ett råd att avhjälpa t. ex. en mineralbrist betyder ofta nog en avsevärd förhöjning av besättningens kondition, som visar sig i ökad mjölkproduktion samt tyngre och värdefullare slaktdjur. Att veterinärernas rådgivning angående fosfatfodringen burit frukt visar även den avsevärt ökade försäljningen av fosfatmedel hos länets lantmannaförbund.

Fallen av muskeldegeneration hos svin synas numera vara sällsynta här i länet. Endast 9 fall av denna sjukdom äro anmälda.

Norrbottens län. Allmänna hälsotillståndet har --- med undantag av smittsam blodbrist bland hästarna och sterilitet bland nötkreaturen -- varit gott.

Vädret var även under sommaren 1946 ovanligt torrt, medan hösten var regnig. Höet blev av medelmåttig kvantitet och välbärgat. Man var av den uppfattningen att kvaliteten även skulle vara god. Den stora utbredningen av bristsjukdomar och då särskilt steriliteten pekar dock hän mot att höet varit mineralfattigt.

Den regniga hösten, som dock var ganska varm, var gynnsam för potatis och rotfrukter. De häruppe ovanliga potatissjukdomarna, varav bladnögel förekom mest, gjorde dock att en stor del av potatisen blev oduglig till människoföda. Ända upp till 50 procent har fått kasseras under vinterns lopp.

Skörden av säd har i år blivit god. Man bör dock ivra för att havre odlas mer än vad som nu sker i de delar av länet, där timmerdrivningarna äro vanligast. Den fodersädstilldelning, som timmerhästarna får, är alldeles för liten, och hemmaproducerad havre måste användas för att kunna hålla hästarna i hull.

Nötkreaturens sterilitet visar inga tecken på att avtaga utan samtliga veterinärer (utom distriktsveterinären i Haparanda) påvisar stor sterilitetsfrekvens. Det är

belysande att de två distriktsveterinärer, som förut förfäktat, att fosfatbrist vore den viktigaste sterilitetsorsaken, nu i sina årsrapporter hävda, att det största felet måste vara en könslig svaghet hos rasen. Distriktsveterinär Nilsson i Boden skriver: »Steriliteten visar fortfarande stegrad frekvens. Man kan ej frigöra sig från misstanken, att grundorsaken till detta gissel för nötkreatursaveln bottnar i en svaghet hos rasen. Djurägarna tala ofta om den gamla goda tiden, när korna år efter år kalvade på samma tid. Omlöpning ansågs vara något mycket ovanligt. Sedan man övergått till ren fjällras, utvann man visserligen något större mjölkkvantiteter, men svårigheterna med ofruktsamhet började, och dessa svårigheter ha oavlatligt stegrats. Att brister i fodret spelar en mycket stor roll är givet, men dess betydelse torde dock oftast vara mer sekundär. Individer med degenerativa arvsanlag komma lättare ur balans, om brister förekomma, än individer utan dessa svaghetsfaktorer. Enligt min uppfattning hjälper det blott föga med tillsats av aldrig så stora fosfatgivor. Resultatet blir bättre, om man samtidigt ger fiskleverolja. Bäst vore dock, om vi kunde få fram kor, som icke vore så känsliga barometrar för brister i fodret.»

Distriktsveterinären i Piteå anser att proven för tjurarna böra skärpas. Han anser, att proven böra göras på en icke brunstig ko och i frihet. På detta sätt skulle den besiktigande veterinären få en klarare föreställning om tjurens prestationsförmåga.

Det ligger utan tvivel något häri. De tjurar, som f. n. visas upp vid tjurauktionerna äro övergödda djur utan tydligare sekundära könskaraktärer. De se mest ut som kvigor och visa sig ofta vid betäckningar efter en kort tids användning mycket slöa. De drivas för hårt och få för litet motion och bli då veritabla »drivhusplantor». När de sedan säljas bli de ganska snart impotenta. Man kunde tänka sig en mer hårdande uppfödning i stil med den uppfödning vångenhingstarna er-hålla samt en hårdare gallring och bedömning vid auktionerna. Man måste framförallt se till att inte endast mjölksiffrorna få bestämma urvalet, utan att en muskulös, väl uppfödd tjur med god betäkningsförmåga sättes framför en överfet tjur med svag könsdrift, men med goda mjölksiffror i härstamningen.

Förutom bättre uppfödning och rättvisare bedömning av tjurmaterialet, måste vi dock få till stånd en bloduppfrysning av fjällrasen. En import av lämpliga finska tjurar anser jag fortfarande den enda framkomliga väg, som f. n. står oss till buds. Om inte något göres just nu, äro vi snart överflyglade av den för våra förhållanden olämpliga SRB-rasen. Fascinerade av de höga mjölksiffrorna köper bönderna häruppe nu okritiskt de mest olämpliga SRB-djur till verkliga fantasipriser. Korna äro ofta behäftade med juverinflammationer av mer eller mindre kronisk karaktär.

Livdjurshandeln är illa ordnad i länet. Hästhandeln utövas i stor utsträckning av skojare och även hästhandlare med relativt gott rykte kunna nedlåta sig till rena svindlerierna, när tillfälle härtill gives. Slakteriföreningens försök till handel med hästar har ännu ej givit något varaktigt resultat. Extraveterinären i Älvsbyn skriver härom: »--- för småbrukare och torpare med svag ekonomi blir det ett livsvillkor att under timmerdrivningen köra in så mycket pengar som det överhuvudtaget är möjligt. Det blir hästen, som får sitta emellan, och hästen är köpt på växel. Skadorna, som drabba hästarna i skogen äro ofta av sådan art, att de tarva tämligen lång tid för läkning. Detta medför ofta ekonomisk katastrof för hästägaren. Han måste ju till vart pris ha en ny häst för att klara bankpapperen på den gamla. Detta vet hästhandlarna. Bönderna ha ju redan ett flertal starka ekonomiska föreningar: Slakteriföreningen, Producentföreningen etc. Kanske det ändock fattas en — Livdjursföreningen. Handeln med livdjur är i dessa trakter synnerligen otillfredsställande — bönderna få för dåliga djur till för höga priser. Kreaturshandlarna kunna husera helt efter eget skön — lantbrukarna måste ju taga vad som bjuds.»

Handeln med nötkreatur är inte bättre ordnad. Särskilt de SRB-kor, som sålts, ha, som ovan anförts, varit behäftade med fel. Dessutom köpa småbrukare med mager jord, ofta i dålig hävd, okritiskt stora SRB-kor, som drivits fram på bördiga mellansvenska jordar. Att sterilitet och andra bristbetonade sjukdomar uppträda hos en stor del av dessa djur säger sig själv.

Arbetet med att förbättra hovvården i föreningen Skogsarbetens och Domänstyrelsens regi har fortsatt planenligt. 2 129 hästar ha skotts och 2 252 hästägare och körare ha erhållit undervisning i att själva sko sin häst. Intresset har varit stort och initiativtagarnas ändamål att åstadkomma en »hovväckelse» bland hästägarna synes på väg att förverkligas. Det gäller dock att hålla det nyväckta intresset vid liv.

Ladugårdshygienen är fortfarande rätt dålig på många håll. Distriktsveterinären i Kalix anmärker på att fortfarande ladugårdar byggas utan anlåtande av sakkunskap. Resultatet blir dåligt. Distriktsveterinären i Boden föreslår att ämnet ladugårdshygien skulle beredas större utrymme vid lantmannaskolorna.

För att inspektera ladugårdarna vid statens fjällstugor efter Kängämsälven förordnades undertecknad att medfölja medicinalrådet Bergman på en inspektionsresa dit upp under ett par dagar under hösten 1946. Ladugårdarna vid de fyra fjällstugorna visade mycket stora brister. Endast en av ladugårdarna var i sådant skick, att det lönar sig att förbättra den. Två äro olämpligt belägna och böra flyttas och den fjärde är så murken, att den bör rivas och återuppbyggas. Distriktsveterinären i Vittangi, som var med på resan, har i sina årsrapporter anmärkt på dessa missförhållanden.

III. Sjukdomar bland husdjuren.

Siffror inom klammer [] avse föregående år.

De smittsamma husdjurssjukdomar på vilka lagen om bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootilag) den 12 april 1935 (nr 105; B. 19) med däri gjorda ändringar den 9 maj 1941 (nr 341; B. 20) äger eller kan äga tillämpning finnas reglerade genom följande nådiga kungörelser:

dels kungörelsen den 12 april 1935 (nr 106; B. 20) med närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar med däri gjorda ändringar den 29 oktober 1937 (nr 839; B. 30), den 15 augusti 1938 (nr 545; B. 31), den 9 maj 1941 (nr 342; B. 21), den 4 maj 1945 (nr 222; B. 18), samt den 25 januari 1946 (nr 22; B. 56),

dels kungörelsen den 31 januari 1936 (nr 22; B. 5) angående tillämpning inom Norrbottens län å sjukdomen smittsam blodbrist hos häst (anaemia infectiosa equi) av vissa föreskrifter i lagen den 12 april 1935 (nr 105) om bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootilagen) samt kungörelsen den 12 april 1935 (nr 106) med närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar.

dels kungörelsen den 22 december 1939 (nr 881; B. 55) angående tillämpning av epizootilagen å sjukdomen infektiös laryngotracheit hos höns m. m.,

dels kungörelsen den 26 maj 1944 (nr 249; B. 22) angående tillämpning av epizootilagen å en valpsjukeliknande sjukdom,

dels kungörelsen den 26 januari 1945 (nr 15; B. 5) angående tillämpning av epizootilagen å sjukdomen svinlamhet,

dels förordningen den 20 juni 1941 (B 48) angående bekämpandet av tuberkulos hos nötkreatur (ändr. 783/44),

dels kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 387; B. 47) angående bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur.

Under året har epizootilagen ägt tillämpning å följande sjukdomar bland husdjur: mul- och klövsjuka, boskapspest, elakartad lungsjuka hos nötkreatur, svinpest, svinlamhet, rots hos häst, vattuskräck, koppor hos får, mjältbrand, frasbrand hos idisslande djur, skabb hos häst och får, hönspest och hönskolera, smittsam kastning hos häst, smittsam blodbrist hos häst inom Norrbottens län, infektiös laryngotracheit hos höns, en valpsjukeliknande sjukdom samt tuberkulos hos nötkreatur, beträffande denna sista sjukdom endast inom de områden som finnas angivna i k. kungörelsen den 17 mars 1944 (nr 118; B. 10) med förordnande jämlikt 1 § förordningen den 20 juni 1941 (nr 577) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur.

Av ovannämnda sjukdomar har under året endast följande förekommit: mul- och klövsjuka, mjältbrand, frasbrand, smittsam blodbrist hos häst samt tuberkulos hos nötkreatur.

1. Mul- och klövsjuka.

Under året har 2 fall av mul- och klövsjuka inträffat -- båda fallen inom Malmöhus län. Det första inträffade i januari månad i Almaröd, Skivarps socken. Med anledning av detta fall företogs omedelbart ringvaccinering omkring det smittade stället. Senare under våren utfördes en omfattande vaccinering av samtliga till inseminationsverksamheten anslutna nötkreatursbesättningar samt en del värdefullare besättningar, sammanlagt omkring 40 000 (25 000) djur. Efter den andra vaccinationen inträffade det andra utbrottet å en kviga, som vaccinerats å Gustafsborgs gård vid Hälsingborg samt senare sålts till Simmelsberga gård i Kågeröds socken, där fallet inträffade. Farsoten kunde här begränsas till detta djur.

Bekämpandet har skett enligt nedslaktningsförfarandet, dock med den inskränkningen att å Simmelsberga endast det angripna nötkreaturet nedslaktades.

Tillhopa har under året nedslaktats 20 nötkreatur värderade till 13 700 kronor och 22 svin värderade till 3 260 kronor, alltså med en sammanlagd värderingssumma av 17 960 kronor. Motsvarande totalsumma för föregående år var 18 325 kronor.

2. Mjältbrand.

År 1946 blevo 20 (13) besättningar smittade av mjältbrand med 301 (15) dödsfall. Den avsevärda stegringen av antalet i sjukdomen döda djur finner sin förklaring i det förhållandet att i tre fall kadaver efter i mjältbrand

Tab. B. Förekomsten av *mjältbrand* och *frasbrand* inom de olika länen år 1945 jämte översikt för åren 1942—1946.

L ä n	Mjältbrand		Frasbrand		L ä n	Mjältbrand		Frasbrand	
	Antal smittade besättningar	Antal självdöda djur	Antal smittade besättningar	Antal självdöda djur		Antal smittade besättningar	Antal självdöda djur	Antal smittade besättningar	Antal självdöda djur
Stockholms stad . .	—	—	—	—	Skaraborgs län .	4	4	—	—
Stockholms län .	1	1	—	—	Värmlands » .	—	—	—	—
Uppsala » .	—	—	—	—	Örebro » .	3	110	—	—
Södermanlands » .	—	—	—	—	Västmanlands » .	2	5	—	—
Östergötlands » .	5	176	—	—	Kopparbergs » .	—	—	—	—
Jönköpings » .	—	—	—	—	Gävleborgs » .	—	—	—	—
Kronobergs » .	—	—	1	1	Västernorrlands » .	—	—	—	—
Kalmar » .	1	1	1	1	Jämtlands » .	—	—	—	—
Gotlands » .	—	—	—	—	Västerbottens » .	—	—	—	—
Blekinge » .	—	—	2	2	Norrbottnens » .	—	—	—	—
Kristianstads » .	2	2	—	—	Summa 1946	20	301	5	5
Malmöhus » .	—	—	—	—	1945	13	15	—	—
Hallands » .	—	—	1	1	1944	22	22	4	4
Göteb. o. Boh. » .	—	—	—	—	1943	22	22	—	—
Älvsborgs » .	2	2	—	—	1942	24	38	5	6

döda nötkreatur utan att veterinär rådfrågats försålts till tre minkfarmer och där använts såsom foder, vilket resulterat i 172 respektive 108 och 4 dödsfall bland dessa djur. Sammanlagt ha under året 284 minkar och 17 (13) nötkreatur dött i sjukdomen. Vid den ena minkfarmen hade även en hund fått kött från det infekterade kadavret. Hunden insjuknade mycket svårt efter ett dygn och avlivades i döende tillstånd och nedgrävdes innan sjukdomens karaktär fastställts. Sannolikheten talar emellertid för att även hunden blivit infekterad med mjältbrand.

Sjukdomens förekomst under de olika månaderna under året framgår av Tab. C.

Tab. C. Förekomsten av *mjältbrand* och *frasbrand* under de olika månaderna av år 1946.

	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	Summa
Antal nysmittade besättningar.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mjältbrand	—	—	4	2	1	1	2	—	3	2	2	3	20
Frasbrand	—	—	—	—	—	2	1	2	—	—	—	—	5

3. Frasbrand.

Under år 1946 har sjukdomen inträffat inom 5 besättningar med tillsammans 5 dödsfall, samtliga bland nötkreatur.

Fördelningen länsvis av de inträffade fallen framgår av tab. B. Sjukdomens förekomst under de olika månaderna under året framgår av tab. C.

4. Smittsam blodbrist.

Genom beslut den 11 november 1921 bemyndigade Kungl. Maj:t medicinalstyrelsen dels att i den utsträckning, som kunde befinnas erforderlig, föreskriva att vid varje misstänkt eller konstaterat fall av infektiös anämi hos häst inom Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län vederbörande veterinär skulle enligt av styrelsen lämnade föreskrifter taga blodprov att insändas till Statens veterinärbakteriologiska anstalt för undersökning, dels ock att efter prövning i varje särskilt fall ersätta djurägare den skada, som i anledning av ifrågavarande blodprov eventuellt uppstått å honom tillhörigt djur.

Inom Norrbottens län har sedermera epizootilagens bestämmelser vunnit tillämpning genom Kungl. Maj:ts kungörelse den 31 januari 1936 (nr 22)

Tab. D. Översikt av undersökning-

Län	A. Första undersökning											
	Icke reagerande besättningar				Helt eller delvis reagerande besättningar					Summa		
	Antal besättningar	Summa djur	Antal djur per besättning	% besättningar utan reaktion	Antal besättningar	Summa djur	Antal djur per besättning	Antal reagerande djur	% reagerande djur	Antal besättningar	Summa undersökta djur	% reagerande djur
Stockholm	560	3 614	6.5	65.8	291	3 484	12.0	1 347	38.7	851	7 098	19.0
Uppsala	366	3 743	10.2	66.3	186	2 367	12.7	745	31.6	552	6 110	12.2
Södermanland	581	5 739	9.9	58.6	411	5 511	13.4	1 431	26.0	992	11 250	12.7
Östergötland	720	5 870	8.2	61.0	462	5 220	11.3	1 454	27.9	1 182	11 090	13.1
Jönköping	371	2 575	6.9	74.9	124	1 678	13.5	718	42.8	495	4 253	16.9
Kronoberg	322	1 300	4.0	97.6	8	75	9.4	19	25.3	330	1 375	1.4
Kalmar ¹	186	1 241	6.7	92.1	16	239	14.9	88	36.8	202	1 480	5.9
Öland	121	870	7.2	100.0	—	—	—	—	—	121	870	—
Gotland	43	184	4.3	97.7	1	9	9.0	1	11.1	44	193	0.8
Blekinge	521	1 675	3.2	99.0	5	16	3.2	5	31.3	526	1 691	0.3
Kristianstad	975	5 094	5.2	63.8	553	4 609	8.3	1 819	39.5	1 528	9 703	18.7
Malmöhus	992	6 283	6.3	45.1	1 206	11 479	9.5	4 735	41.2	2 198	17 762	26.7
Halland	642	4 269	6.6	62.5	386	3 950	10.2	1 479	37.4	1 028	8 219	18.0
Göteborgs och Bohus	843	4 273	5.1	91.7	76	612	8.1	259	42.3	919	4 885	5.0
Älvsborg	1 710	9 041	5.3	81.9	379	3 826	10.1	1 550	40.5	2 089	12 867	12.0
Skaraborg	1 351	9 425	7.0	53.1	1 191	13 936	11.7	5 056	36.3	2 542	23 361	21.6
Värmland	1 236	5 297	4.3	88.2	166	1 439	8.7	792	55.0	1 402	6 736	11.8
Örebro	807	4 645	5.8	70.3	341	2 920	8.6	1 017	34.8	1 148	7 565	13.4
Västmanland	361	2 899	8.0	60.2	239	3 459	14.5	1 115	32.2	600	6 358	17.8
Kopparberg	466	2 355	5.1	100.0	—	—	—	—	—	466	2 355	—
Gävleborg	1 717	8 302	4.8	99.2	14	97	6.9	29	30.0	1 731	8 399	0.3
Västernorrland	1 460	6 413	4.4	99.2	12	79	6.6	13	16.5	1 472	6 492	0.2
Jämtland	985	4 719	4.8	99.9	1	7	7.0	1	14.3	986	4 726	0.02
Västerbotten	838	3 879	4.6	99.6	3	8	2.7	6	75.0	841	3 887	0.2
Norrbotten	689	2 475	3.6	99.9	1	4	4.0	1	25.0	690	2 479	0.04
Summa	18 863	106 180	5.6	75.6	6 072	65 024	10.7	23 690	36.4	24 935	171 204	18.8

¹ Utom Öland.

angående tillämpning inom Norrbottens län å sjukdomen smittsam blodbrist hos häst (anaemia infektiosa equi) av vissa föreskrifter den 12 april 1935 (nr 105) om bekämpandet av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootilagen) samt kungörelsen den 12 april 1935 (nr 106) med närmare föreskrifter angående bekämpandet av smittsamma husdjurssjukdomar. Härigenom föreligger tvingande bestämmelser för bekämpandet av sjukdomen inom detta län. Genom cirkulär den 19 maj 1943 har medicinalstyrelsen föreskrivit att — i samtliga de fall veterinär misstänker att sjukdomen kan förekomma — leverharpunprov skall tagas och översändas till Statens veterinärmedicinska anstalt för undersökning. Leverharpunprovtagningen är således obligatorisk då det gäller hästar inom Norrbottens län.

Genom nya rön inom det veterinärmedicinska området har sådan erfarenhet vunnits att blodprov numera icke anses vara av den betydelse de tidigare tillagts i fråga om diagnostiserandet av sjukdomen. Medicinalstyrelsen

arna med tuberkulin år 1946.

B. Kontrollundersökning												Sammandrag		
Icke reagerande besättningar				Helt eller delvis reagerande besättningar				Summa				Antal besättningar	Summa djur	Antal reagerande djur
Antal besättningar	Summa djur	Antal djur per besättning	% besättningar utan reaktion	Antal besättningar	Summa djur	Antal djur per besättning	Antal reagerande djur	% reagerande djur	Antal besättningar	Summa undersökta djur	% reagerande djur			
2 320	33 044	14.2	95.8	102	1 642	16.1	247	15.0	2 422	34 686	0.7	3 273	41 784	1 594
2 366	36 371	15.4	95.5	112	2 018	18.0	310	15.4	2 478	38 384	0.8	3 080	44 494	1 055
3 218	48 049	14.9	94.3	196	4 009	20.5	341	8.5	3 414	52 058	0.7	4 406	63 308	1 772
4 601	66 216	14.1	96.7	159	2 823	17.8	337	11.9	4 760	69 039	0.5	5 942	80 129	1 791
4 574	46 599	10.2	97.5	119	1 798	15.1	389	21.6	4 693	48 397	0.8	5 188	52 650	1 107
2 855	19 476	6.8	98.4	45	403	9.0	81	20.1	2 900	19 879	0.4	3 280	21 254	100
2 513	30 336	12.1	98.4	41	826	20.1	56	6.8	2 554	31 162	0.2	2 756	32 642	144
374	4 576	12.2	99.7	1	8	8.0	1	12.5	375	4 584	0.02	496	5 454	1
523	3 800	7.3	98.7	7	61	9.0	8	13.1	530	3 861	0.2	574	4 054	9
1 216	12 342	10.2	98.9	13	184	14.2	24	13.0	1 229	12 526	0.2	1 755	14 217	29
7 738	81 994	10.6	96.1	311	3 785	12.2	552	14.6	8 049	85 779	0.6	9 577	95 482	2 871
5 978	100 878	16.9	93.7	402	9 170	22.8	914	10.0	6 380	110 048	0.8	8 578	127 810	5 649
4 384	44 982	10.4	93.7	291	5 518	19.0	641	11.6	4 625	50 500	1.3	5 653	58 719	2 120
2 289	19 530	8.5	97.8	51	656	12.9	82	12.5	2 340	20 186	0.4	3 259	25 071	341
7 799	67 695	8.7	97.1	237	3 009	12.7	565	18.8	8 036	70 704	0.8	10 125	83 571	2 115
5 931	72 174	12.2	93.0	443	8 760	19.8	1 148	13.1	6 374	80 934	1.4	8 916	104 295	6 204
4 796	34 388	7.2	97.8	109	1 552	14.2	281	18.1	4 905	35 940	0.8	6 307	42 676	1 073
4 111	40 337	9.8	94.2	255	3 732	14.6	416	11.1	4 366	44 069	0.9	5 514	51 634	1 433
2 596	35 303	13.6	95.2	130	2 664	20.5	246	9.2	2 726	37 967	0.6	3 326	44 325	1 361
1 798	11 049	6.1	99.5	9	85	9.4	10	11.8	1 807	11 134	0.09	2 273	13 489	10
1 934	141 853	7.7	99.2	16	272	17.0	33	12.1	1 950	15 125	0.2	3 681	23 524	62
2 894	16 202	5.6	99.5	16	120	7.5	28	23.3	2 910	16 322	0.2	4 882	22 814	41
1 677	10 515	6.5	96.8	7	54	7.7	7	13.0	1 684	10 569	0.07	2 670	15 295	8
1 540	8 546	5.5	99.4	9	41	4.6	15	36.6	1 549	8 587	0.2	2 890	12 474	21
412	2 180	5.3	99.5	2	18	9.0	8	44.4	414	2 198	0.4	1 104	4 677	9
80 887	861 485	10.7	96.3	3 083	53 203	17.3	6 740	12.7	83 470	914 688	0.7	108 405	1 085 842	30 420

ansåg därför att ifrågavarande blodprovsundersökningar utan olägenhet skulle kunna slopas.

I underdånig skrivelse den 14 april 1945 framhöll medicinalstyrelsen bl. a. följande: »Sjukdomens förekomst och utbredning är långt ifrån känd och helt säkert är det många fall, som icke komma till kännedom för vare sig veterinärerna eller medicinalstyrelsen. För att erhålla bättre grepp om sjukdomen och vidgad kännedom om dess utbredning anser styrelsen lämpligt att åtgärder vidtagas för att söka utröna dess verkliga förekomst. En sådan åtgärd vore att uttaga leverprov å slaktade hästar och för undersökning översända proven till statens veterinärmedicinska anstalt, vilken till styrelsen bör inrapportera alla positiva fall, varigenom en önskvärd kartläggning av sjukdomen skulle kunna erhållas.»

Genom Kungl. brev den 26 april 1946 erhöi medicinalstyrelsen bemyndigande föreskriva att veterinär skall uttaga prov å lever hos häst, som nedslaktas vid kontrollslakteri inom Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län ävensom å lever tillhörande hästkroppar, som för besiktning införas till köttbesiktningsbyråer inom nämnda län att översändas till statens veterinärmedicinska anstalt för undersökning.

Medicinalstyrelsen meddelade närmare föreskrifter i ämnet den 25 juni 1946, vilka trädde i kraft den 1 augusti samma år.

Undersökningsmaterialet omfattar således 5 månader och har statens veterinärmedicinska anstalt inkommit med rapport över resultatet av undersökningarna i fråga, varur följande sammanställning hämtats.

Kontrollslakterier och köttbesiktningsbyråer i		A n t a l f a l l		
		Infektiös anaemi	Icke infektiös anaemi	Summa
Värmlands	län	3	485	488
Kopparbergs	»	4	237	241
Gävleborgs	»	7	450	457
Västernorrlands	»	6	112	118
Jämtlands	»	53	248	301
Västerbottens	»	23	359	382
Norrbottens	»	10	266	276
Summa		106	2 157	2 263

Utöver de i samband med köttbesiktning påträffade 10 fallen av smittsam blodbrist i Norrbottens län har under året 131 fall av sjukdomen konstaterats inom länet å djur, vilka efter värdering nedslaktats och ersatts av statsmedel.

Länsveterinären inom länet anför härom bl. a. följande: »Antalet fall har de tre sista åren stigit från 40 år 1944, 71 år 1945 till 131 under 1946. Fallens antal har alltså mer än tredubblats på tre år. Orsaken härtill är svår att angiva. Frekvensen av blodsugande insekter, skogsbetets beskaffenhet och infektionens utbredning äro säkerligen huvudorsaker.»

Fördelningen på de olika distrikten av de inträffade fallen framgår av nedanstående sammanställning.

Piteå distrikt	2 fall	Kalix distrikt	4 fall
Bodens »	1 »	Haparanda »	1 »
Arvidsjaurs »	59 »	Pajala »	35 »
Jokkmokks »	3 »	Vittangi »	2 »
Gällivare »	24 »		
Summa 131 fall			

5. Hönstyfus.

Av till styrelsen inkomna rapporter har 281 (279) besättningar under året befunnits smittade av hönstyfus. Sjukdomens förekomst inom de olika länen framgår av nedanstående sammanställning.

Län	Antal kvarstående smittade besättningar 1945/1946	Antal djur	Antal nysmittade besättningar 1946	Antal djur	Antal kvarstående smittade besättningar 1946/1947	Antal djur
Stockholms län	8	3 684	9	9 857	16	11 891
Uppsala »	4	1 301	2	284	5	1 124
Södermanlands »	5	240	2	153	4	298
Östergötlands »	27	12 786	—	—	13	2 743
Jönköping »	21	26 631	6	2 530	20	5 095
Kronobergs »	4	765	8	2 208	11	2 572
Kalmar »	4	104	3	315	7	419
Gotlands »	3	850	7	971	9	1 071
Blekinge »	3	2 202	2	429	4	2 231
Kristianstads »	26	9 190	15	6 656	35	12 725
Malmöhus »	51	16 403	100	12 622	150	26 521
Hallands »	62	36 862	77	16 938	124	49 307
Göteborgs o. Bohus »	—	—	2	4 240	2	4 240
Älvsborgs »	8	716	10	960	18	1 676
Skaraborgs »	9	3 726	14	5 289	20	8 359
Värmlands »	2	635	5	1 856	6	2 467
Örebro »	1	94	1	120	2	214
Västmanlands »	5	1 223	4	455	7	855
Kopparbergs »	7	1 815	12	4 234	17	5 252
Gävleborgs »	4	821	—	—	4	821
Västernorrlands »	4	4 472	—	—	2	3 085
Jämtlands »	2	10	—	—	2	10
Västerbottens »	1	600	2	403	3	1 003
Norrbottens »	—	—	—	—	—	—
Summa	261	125 180	281	70 520	481	143 979

6. Tuberkulos hos nötkreatur.

a. Medicinalstyrelsens konsulenter.

Konsulenterna ha under året förordnats att utföra 156 förrättningar, vilka dels avsett utredningar rörande tuberkulosfall, dels kliniska tuberkulosundersökningar.

b. Tuberkulosbekämpandet enligt den Bangska metoden.

De *partiella* undersökningarna med tuberkulin omfattade 13 135 djur.

Termometoden har kommit till användning vid undersökning med tuberkulin av 34 djur.

Tab. E. Tuberkulinundersökningarnas omfattning och resultat 1937—1946.

År	Antal undersökta djur	För första gången prövade besättningar			Antal besättningar utan reaktion vid första undersökningen	Omprövade besättningar		
		Antal	Antal djur inom dessa	% reagerande djur		Antal	Antal djur inom dessa	% reagerande djur
1937	835 382	50 869	390 654	6·3	42 467	25 459	444 728	2·6
1938	678 572	30 576	220 847	6·5	26 284	29 525	452 725	1·4
1939	909 835	37 910	265 054	7·3	32 832	50 452	644 781	1·3
1940	717 800	20 524	174 006	5·8	14 924	39 148	543 792	1·7
1941	995 272	42 629	306 968	17·9	30 849	58 540	688 304	1·9
1942	812 133	23 630	122 382	19·7	20 334	61 531	689 747	1·1
1943	865 035	23 698	138 573	9·8	19 853	66 094	726 462	0·8
1944	961 971	30 239	204 251	13·3	22 723	66 507	757 720	0·9
1945	1 024 592	32 066	211 831	13·5	24 172	71 097	812 761	0·9
1946	1 085 842	24 935	171 204	13·8	18 863	83 470	914 638	0·7

Under år 1946 har på rekvisition utlämnats 121 657 gram tuberkulin.

Översikt av undersökningarna med tuberkulin år 1946 lämnas i Tab. D samt åren 1937—1946 i Tab. E.

c. Bekämpandet av smittfarlig tuberkulos.

α. Bekämpandet enligt den Ostertagska metoden.

Av de 3 960 st. med smittfarlig lungtuberkulos behäftade nötkreaturen bleva 3 271 st. ersatta av statsmedel med 163 100 kronor. Av de ersatta djuren blevo 15 st. totalkasserade. Övriga 3 256 godkändes helt eller delvis.

I Tab. F. redogöres för den kliniska tuberkuloskontrollen.

Tab. F. Översikt över vissa av hushållningssäll-

Hushållningssällskap	Antal anslutna		Antal undersökta		Antal djur pr undersökt besättning	Sputumprov		
	besättningar d. 31/12 1946	djur d. 31/12 1946	besättningar	djur		Antal	Antal prov pr 100 undersökta djur	Antal bacillförande
Stockholms läns och stads	198	3 435	255	3 807	11·0	356	9·3	145
Uppsala läns ²	227	2 896	352	4 172	11·9	700	16·7	192
Södermanlands	840	10 006	1 838	20 806	11·2	1 690	8·1	409
Östergötlands	427	4 816	585	6 991	11·9	914	13·0	241
Jönköpings	196	2 188	225	2 332	10·8	112	4·8	54
Kalmar N.	33	351	42	435	10·3	20	4·6	6
Kristianstads	417	2 562	445	2 781	6·2	509	18·2	159
Malmöhus	829	8 643	1 549	13 956	9·3	1 030	7·3	591
Hallands	459	4 103	490	4 558	9·1	453	9·9	134
Göteborgs o. Bohus	4	36	4	36	9·0	13	43·3	2
Älvsborgs N.	125	1 480	161	2 114	13·1	243	11·5	89
„ S.	109	1 655	189	2 881	15·2	439	15·2	115
Skaraborgs	1 778	21 723	1 884	22 788	12·1	3 600	15·8	887
Värmlands	79	1 525	132	2 168	16·4	424	19·6	84
Örebro	1 500	11 264	1 407	11 835	8·4	1 495	12·6	450
Västmanlands	323	3 583	643	7 655	11·9	1 329	17·8	402
Summa	7 544	80 266	10 201	109 315	10·7	13 327	12·2	3 960

¹ Den kliniska tuberkuloskontrollen handhaves av medicinalstyrelsen. — ² Hushållningssällskapet har

Tab. G. På grund av juver- och könstuberkulos nedslaktade och av statsmedel ersatta nötkreatur.

Å r	På grund av juvertuberkulos nedslaktade kor			På grund av könstuberkulos nedslaktade kor		
	I allt	Därav ersatta		I allt	Därav ersatta	
		Antal djur	Belopp, kr.		Antal djur	Belopp, kr.
1942	133	130	6 350	306	306	14 760
1943	142	142	7 040	344	344	16 630
1944	123	123	5 880	363	363	17 700
1945	135	135	6 520	245	245	11 890
1946	94	94	4 670	166	166	8 090

β. Tuberkulos i juver och könsorgan.

I Tab. G och H redogöres för genom klinisk-bakteriologisk undersökning konstaterad juver- och könstuberkulos.

Av år 1946 på grund av juvertuberkulos ersatta 94 nötkreatur blev 1 helt kasserat. Övriga 93 godkändes helt eller delvis. Hos nedslaktade nötkreatur i övrigt har vid köttbesiktning dessutom påvisats 108 fall av juvertuberkulos.

Av de på grund av könstuberkulos nedslaktade 166 nötkreaturen ha 99 påträffats vid undersökning, företagen på förordnande av medicinalstyrelsen, sedan anmälan gjorts att tuberkulos, som antagits vara medfödd, vid slakt påvisats hos kalv.

Av år 1946 ersatta 166 könstuberkulösa nötkreatur blevo 7 helt kasserade. Övriga 159 godkändes helt eller delvis.

skap anordnat tuberkulosbekämpande under år 1946.

Mjölkprov		Skidsekretprov		Antal med tuberkulin undersökta ung-djur	Reagerande ung-djur	% reagerande ung-djur	Antal avgångna			
Antal	Antal bacill-förande	Antal	Antal bacill-förande				i allt		tuberkulosfria	
							besättningar	djur	besättningar	djur
227	4	73	9	1 774	354	19.9	73	979	61	786
126	3	9	2	3 946	305	7.7	162	2 084	140	1 879
148	20	48	11	15 680	1 924	12.6	437	4 964	387	4 501
259	1	64	8	4 841	695	14.3	463	4 606	404	4 199
20	5	3	1	871	304	34.9	191	1 927	164	1 668
2	—	—	—	239	39	16.3	24	337	17	238
47	—	47	7	1 339	208	15.5	283	1 756	259	1 630
208	6	74	5	2 185	480	21.9	389	3 055	344	2 678
14	2	12	6	2 776	961	34.6	277	2 416	216	1 759
3	1	—	—	19	—	0.0	4	35	1	7
41	2	15	1	801	77	9.6	52	622	38	394
66	—	15	1	979	110	11.2	38	594	33	385
325	19	501	40	5 806	1 164	21.9	378	5 258	251	3 440
39	—	7	1	287	57	19.8	40	793	31	496
284	10	33	4	5 283	1 017	19.2	541	3 685	420	2 928
123	4	16	1	2 020	251	12.4	263	3 119	233	2 742
1 982	77	917	97	48 346	7 946	16.4	3 615	36 230	2 999	29 730

icke eget laboratorium; bakteriologiska undersökningar utföras å statens veterinärmedicinska anstalt.

Tab. H. På grund av juver- och könstuberkulos nedslaktade nötkreatur inom olika län.

L ä n	Antal nötkreatur nedslaktade på grund av									
	juvertuberkulos					könstuberkulos				
	1942	1943	1944	1945	1946	1942	1943	1944	1945	1946
Stockholms län . .	12	11	12	12	10	27	17	16	17	15
Uppsala . . .	14	14	12	12	4	15	16	18	14	7
Södermanlands . . .	25	20	17	27	24	25	29	29	21	11
Östergötlands . . .	9	6	12	7	4	44	42	26	14	13
Jönköpings . . .	1	5	2	—	7	5	6	9	4	1
Kronobergs . . .	1	—	3	—	—	3	2	—	—	—
Kalmar . . .	3	2	—	—	—	4	2	—	—	—
Blekinge . . .	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Kristianstads . . .	8	7	12	4	1	32	21	29	14	7
Malmöhus . . .	14	14	8	5	5	29	38	42	21	17
Hallands . . .	4	3	5	2	3	10	11	15	11	7
Göteborgs o. Bohus . . .	—	—	—	—	—	3	5	2	—	2
Älvsborgs . . .	1	3	3	2	2	4	9	14	4	4
Skaraborgs . . .	22	23	17	21	24	59	102	117	91	69
Värmlands . . .	1	2	1	3	—	5	8	10	5	5
Örebro . . .	4	15	12	24	6	26	19	23	14	4
Västmanlands . . .	14	17	7	16	4	14	17	13	15	4
Summa	133	142	123	135	91	306	344	363	245	166

7. Smittsam kastning hos nötkreatur.

a) Medicinalstyrelsens konsulenter.

Konsulenterna ha under året förordnats att företaga 11 (20) tjänsteresor med tillhopa 47 (51) förrättningar, vilka avsett inspektioner av hushållningssällskapens veterinäravdelningar, meddelande av råd och anvisningar vid bekämpandet ävensom utredningar av inträffade nyinfektioner och återfall.

b) Det statsunderstödda kastsjukebekämpandet.

Decentraliseringen av kastsjukebekämpandet har under året fortskridit. Sällskapens verksamhet i berörda avseende har omfattat antingen enbart den lokala ledningen av bekämpandet i länet eller också dylik ledning jämte laboriearbete. Detta senare har i vissa fall omfattat enbart serologiska undersökningar av samlingsmjölkprov medelst det s. k. ABR-provet, i andra fall serologiska undersökningar av blodprov och mjölkprov jämte bakteriologiska undersökningar av efterbördsprov o. dyl. Decentraliserat kastsjukebekämpande har under året bedrivits i 16 län av vilka 8 utfört fullständiga undersökningar och 5 enbart mjölkundersökningar å eget laboratorium. I 3 län har stadsveterinär anlitats för undersökning av samlingsmjölkproven.

Tabell I. Kastsjukebekämpandets omfattning under år 1946.

Laboratorium	Antal undersökta:		
	Blodprov	Efterbördsprov	Mjölprov
Stockholms läns Hskp . .	—	—	14 032
Uppsala > . .	—	—	15 642
Södermanlands > . .	—	—	12 755
Östergötlands > . .	59 110	1 951	19 981
Jönköpings > . .	19 178	579	20 283
Kalmar norra > . .	15 031	1 411	10 035
Kristianstad > . .	11 355	819	38 742
Malmöhus > . .	59 237	1 901	35 924
Hallands > . .	16 529	414	29 899
Älvsborgs norra > . .	—	—	12 238
Älvsborgs södra > . .	—	—	36 568
Örebro > . .	16 680	1 150	11 978
Västmanlands > . .	20 517	2 080	9 791
Stadsveterinären, Göteborg .	—	—	10 067
> , Karlstad .	—	—	11 270
> , Gävle . .	—	—	6 265
Statens vet. med. anstalt	186 460	11 115	66 506
Summa	404 097	21 420	361 976

De påträffade och kvarstående kastsjukessmittade besättningarna fördela sig länsvis på följande sätt (tabell J).

Tabell J. Översikt över kastsjukessmittade besättningar och djur 1946.

L ä n	Totalantalet intill 1/1 1946 smittade		1/1 1946 kvarstående smittade		Under 1946				1/1 1947 kvarstående smittade		Totalantal intill 1/1 1947 smittade	
					smittade							
	bes.	djur	bes.	djur	bes.	djur	bes.	djur	bes.	djur	bes.	djur
Stockholm	784	4 377	647	3 485	191	706	65	438	773	3 753	975	5 083
Uppsala	445	3 003	400	2 531	287	1 194	29	158	658	3 567	732	4 197
Södermanland . . .	833	5 522	686	4 505	261	812	139	576	808	4 741	1 094	6 334
Östergötland . . .	1 428	6 638	1 132	5 132	402	1 708	90	320	1 444	6 520	1 830	7 752
Jönköping	724	2 766	599	2 335	348	1 429	41	121	906	3 643	1 072	4 195
Kronoberg	113	497	99	416	78	251	22	47	155	609	191	738
Kalmar Norra . . .	431	1 821	357	1 474	83	272	44	138	396	1 608	514	2 093
Kalmar Södra . . .	376	1 950	254	1 870	428	2 060	30	90	752	3 840	804	4 010
Gotland	187	930	25	133	6	14	14	43	17	105	193	944
Blekinge	115	659	111	650	96	321	10	28	197	943	211	980
Kristianstad . . .	637	2 554	390	2 012	57	185	55	128	392	2 069	694	2 739
Malmöhus	1 356	7 799	1 176	7 416	287	1 174	142	497	1 321	8 093	1 643	8 973
Halland	499	1 592	204	821	96	605	39	144	261	1 282	595	2 197
Göteborg o. Bohus .	53	158	3	29	2	2	2	2	3	25	55	160
Älvsborgs Norra . .	174	606	84	408	23	62	19	89	88	381	197	668
Älvsborgs Södra . .	405	1 199	305	995	65	256	96	224	274	1 027	470	1 455
Skaraborg	421	2 891	321	1 911	133	396	52	155	402	2 260	554	3 111
Värmland	99	742	73	495	53	224	22	58	104	655	152	947
Örebro	319	1 792	213	1 097	37	133	42	227	208	1 003	356	1 925
Västmanland . . .	398	2 673	345	2 370	283	737	69	225	559	2 882	681	3 410
Kopparberg	179	732	50	405	14	38	25	96	39	367	193	777
Gävleborg	148	671	28	254	22	47	26	96	24	204	170	718
Västernorrland . .	79	277	25	80	9	23	12	21	22	82	88	300
Jämtland	444	1 042	47	116	14	14	34	86	27	44	458	1 056
Västerbotten . . .	58	169	3	18	—	—	—	—	3	18	58	169
Norrbottn	77	231	2	7	—	—	1	1	1	6	77	231
Summa	10782	53 291	7 679	40 965	3 275	12 633	1 120	4 008	9 884	49 727	14 057	65 162

Under året har statsbidrag för nedslaktning av kastsjukesmittade djur beviljats i nedanstående utsträckning (tabell K)

Tabell K. Antal kastsjukereagerande nötkreatur för vilka nedslaktningsbidrag beviljats under år 1946.

L ä n	A n t a l		Statsbidrag Kronor
	besättningar	djur	
Östergötland	1	3	225: —
Kalmar norra	8	20	1 500: —
Kalmar södra	6	7	525: —
Gotland	25	145	10 675: —
Blekinge	6	7	525: —
Kristianstad	6	10	725: —
Halland	23	71	5 100: —
Göteborgs o. Bohus	4	4	300: —
Älvsborgs norra	31	81	5 975: —
Älvsborgs södra	106	223	16 575: —
Skaraborg	7	10	750: —
Värmland	4	6	450: —
Örebro	5	9	675: —
Kopparberg	36	202	14 775: —
Gävleborg	19	49	3 525: —
Västernorrland	7	23	1 725: —
Jämtland	30	63	4 650: —
Summa	324	933	68 675: —

IV. Karantänsväsendet.

Jämlikt föreskrifterna i § 4 mom. 1 av kungl. kungörelsen den 9 december 1898 angående vad iakttagas bör till förekommande av smittsamma husdjurssjukdomars införande i riket, utfärdade medicinalstyrelsen den 2 januari 1946 kungörelse, att införsel av idisslande djur, svinkreatur och djur hörande till hästsläktet finge vid i övrigt tillåten införsel äga rum till följande städer i riket, nämligen: *Göteborg, Haparanda, Hälsingborg, Malmö, Stockholm* samt djur hörande till hästsläktet även till *Trelleborg*.

V. Födoämneskontrollen.

A. Köttkontrollen.

1. Offentliga slakthus.

Antalet under året inom landet befintliga offentliga slakthus utgjorde 7, nämligen slakthusen i Stockholm, Göteborg, Malmö, Eskilstuna, Linköping, Hälsingborg och Norrköping. Några nya offentliga slakthus hava icke under året tillkommit. Se i övrigt tabellavd.

2. Kommunala köttbesiktningsbyråer.

Köttbesiktningstvång var vid årets slut gällande uti 156 samhällen eller kommuner med köttbesiktningsbyrå inom sitt område. Under året eller med dess utgång har verksamheten upphört vid 2 köttbesiktningsbyråer i och med att samhällena erhållit befrielse från skyldigheten att hålla egen byrå, då den för samhället erforderliga besiktningen kunnat utföras på närbelägen köttbesiktningsbyrå. Två nya köttbesiktningsbyråer ha tillkommit under året. Liksom under föregående år har köttbesiktnings tvång under året införts i en del samhällen och kommuner, vilka samtidigt erhållit befrielse att anordna egen köttbesiktningsbyrå. Av landets hela antal kommuner har ca 45 % infört köttbesiktnings tvång. Se i övrigt tabellavd.

3. Kontrollslakterier.

Ett kontrollslakteri har tillkommit under året varför vid dess utgång 74 slakterier äro ställda under offentlig kontroll. Se i övrigt tabellavd.

4. Under offentlig kontroll ställda charkuterifabriker.

I och med utgången av år 1946 nedlades på begäran av innehavaren verksamheten vid det enda kvarvarande kontrollcharkuteriet.

5. Statsinspektionen över köttkontrollen.

Under året till medicinalstyrelsen inkomna månadsrapporter och årsredogörelser från offentliga slakthus, köttbesiktningsbyråer samt under offentlig kontroll ställda slakterier hava genomgåts och granskats.

Månadsrapporterna hava givit anledning till anmärkning i sammanlagt 139 fall, varav 49 fall rört rapporter från köttbesiktningsbyråer, 85 fall rapporter från kontrollslakterier samt 5 fall rapporter från offentliga slakthus.

Arsredogörelserna hava givit anledning till anmärkning i 30 fall, varav 14 fall beträffande redogörelser från köttbesiktningsbyråer och 16 fall beträffande redogörelser från kontrollslakterier.

Av inspektören under året företagna tjänsteresor uppgå till 6.

Avsyrning har i samband med inspektionerna verkställts å en del ändrings- och tillbyggnadsarbeten vid kontrollslakterier.

Inspektioner hava förrättats å 13 köttbesiktningsbyråer och 10 kontrollslakterier.

Under krisåren har underhållet måst eftersättas varför en del slakterier äro hårt slitna och i behov av stora ombyggnads- och reparationsarbeten. Mindre anmärkningar har under hand rättats till, men mera väsentliga ombyggnadsbehov ha på grund av svårigheterna att erhålla byggnadstillstånd på många ställen ej kunnat förverkligas, vilket medfört en betydande nedgång i vissa slakteriers hygieniska standard.

Tab. L. Sammandrag av veterinärernas uppgifter om mjölkkontrollen år 1946.

Samhällets namn	A n t a l		Undersökningar gjorda på							Antal fall, då anmärkning gjorts beträffande mjölk och grädde på grund av				
	besök i ladanfärder	besök vid mjölkbutiker, järnvägsstationer, hamnplatser, mejerier, fordon m. m.	inlämnade eller inlämnade prov av mjölk eller grädde	smutthaltsundersökningar	hållbarhetsundersökningar	bakteriologiska undersökningar	fetthaltsundersökningar	andra undersökningar	prov, remitt. till kem. labor.	abnormt utseende, abnorm lukt eller smak	bristande hållbarhet för hög smutthalt	infektion med tuberkelbaciller för låg fetthalt	andra bakterier	andra förhållanden t. ex. skumning, väteuppsugning m. m., otillfredsställande produktion, behandling eller förvaring
Stockholm .	587	11 026	74 005	15 471	4 633	71 493	15 222	762	10	—	111	525	454	— 5 819 1989
Eskilstuna .	—	112	1 696	1 388	1 584	1 584	112	58	—	1	55	30	—	24 12
Norrköping	36	963	10 539	8 933	3 648	9 626	8 846	3 409	2	1	83	199	15	— 74 116
Värjö .	—	190	1 820	1 820	1 820	—	1 820	—	—	—	114	5	36	—
Kalmar .	—	33	528	528	528	—	528	—	—	1	—	2	4	— 3
Borgholm .	—	19	—	—	—	—	—	—	19	—	—	—	—	—
Nybro .	17	731	748	699	699	17	731	748	—	—	—	—	—	17
Oskarshamn	—	25	300	300	300	300	—	288	—	—	19	6	—	4
Västervik .	4	188	584	356	181	109	110	—	—	4	16	31	—	12 10
Karlskrona	—	1 780	9 087	1 036	3 935	3 489	942	5 356	—	—	3	94	31	19 1
Karlshamn	—	337	5 682	5 682	5 682	5 682	337	—	—	24	—	128	—	14
Ronneby .	—	49	803	803	360	44	132	16	16	—	16	15	—	—
Sölvesborg	—	88	176	88	—	—	88	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstad	14	668	869	444	442	444	867	442	—	2	2	—	6	—
Simrishamn	—	26	140	132	26	132	34	—	36	—	6	—	—	—
Malmö .	580	3 721	7 227	5 667	3 264	309	7 227	3 264	—	—	53	84	441	107 214 3
Landskrona	27	612	2 208	3 329	48	1 021	1 139	—	—	—	25	—	8	2
Lund .	58	1 054	1 380	1 021	170	170	366	159	—	26	12	—	—	40
Trälleborg .	34	914	1 260	1 260	—	24	1 260	—	—	—	—	31	—	—
Ystad .	12	921	1 973	17 845	—	1 039	893	41	—	—	35	—	—	8
Falkenberg	10	14	200	200	200	200	200	—	2	3	—	1	—	—
Göteborg .	379	7 393	36 575	461 27 065	6 899	837	20 289	—	—	14	20	4359	47	374 440
Lysekil .	—	94	94	94	3	—	94	—	—	—	3	—	9	—
Uddevalla .	12	1 013	1 141	1 109	1 055	1 109	1 120	1 109	—	—	53	58	2	9
Vänersborg	—	37	886	886	886	886	267	—	—	163	167	—	—	159 4
Borås .	8	897	4 716	10 200	3 686	3 774	630	18 980	11	2	347	206	4	2 662 2
Trollhättan	14	149	1 080	—	1 080	—	1 080	—	—	—	20	10	—	—
Karlstad .	4	856	2 359	2 212	2 293	1 112	1 178	1 633	—	—	18	70	—	20
Örebro .	46	883	5 310	1 542	3 936	4 139	875	143	5	—	17	107	44	34
Västerås .	—	—	—	—	—	—	432	—	—	—	—	—	—	—
Gävle .	—	506	2 491	2 491	2 158	2 166	606	—	—	—	56	306	82	317
Sundsvall .	—	608	1 742	1 112	583	50	583	47	—	2	58	16	4	16
Umeå .	20	346	5 997	3 315	3 365	5 365	721	32	—	—	191	251	4	6 20
Luleå .	53	119	2 604	—	2 287	533	—	—	—	—	—	36	1	184 36
Kiruna .	—	39	1	506	506	506	508	—	—	—	—	48	2	48

Till inspektören hava under året inkommit 357 hos inspektören (icke hos medicinalstyrelsen) diarietförda ärenden.

Antalet avlåtna tjänsteskrivelser (brev m. m.) utgjorde 291.

Under tiderna mellan inspektionsresorna har inspektören såsom föredragande i styrelsen handlagt slakthus- och köttbesiktningsärenden, ärenden rörande in- och utförsel av köttvaror och djurfett samt ärenden rörande den animala födoämneskontrollen i övrigt.

B. Mjölkkontrollen.

Angående inom vissa samhällen under år 1946 utövad kontroll över saluhållen mjölk (och grädde) hänvisas till *Tab. L.*, utgörande sammandrag ur vederbörande veterinärers berättelser.

I fråga om uppgifter rörande pastörisering av till människoföda avsedd mjölk och grädde se avdelningen: Pastöriseringskontrollen.

VI. Pastöriseringskontrollen av mjölk och grädde m. m.

Kontrollen har utövats av 9 överkontrollanter, 22 kontrollanter samt 729 provtagare.

Lagen angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd vara äger, med visst undantag, icke tillämpning inom de fyra nordligaste länen.

Översikt av kontrollen vid mejerierna under år 1946.

I. ä n	Antal kontroll- lerade mejerier	Antal vid mejerierna uttagna prov av							Otillräcklig uppvärmning	
		gräd- de	oskum- mad mjölk	skum- mad mjölk	spill- mjölk	sur- mjölk	kärn- mjölk	vassla	Antal fall	Antal mejer- ier
Stockholms stad	3	36	56	54	—	53	36	—	1	1
Stockholms län	13	139	168	216	1	18	36	—	5	3
Uppsala	12	49	123	184	—	32	32	—	—	—
Södermanlands	12	114	146	192	—	50	68	—	1	1
Östergötlands	44	275	275	707	—	77	278	1	—	—
Jönköpings	53	246	285	927	17	23	179	—	21	12
Kronobergs	46	199	243	786	—	—	258	11	10	9
Kalmar	74	209	214	1 267	49	9	731	1	14	10
Gotlands	29	60	92	517	—	—	164	—	6	5
Blekinge	14	81	97	275	—	1	167	—	4	3
Kristianstads	70	380	393	1 141	117	1	1 034	74	11	6
Malmöhus	81	708	682	1 448	94	59	1 111	66	10	9
Hallands	47	142	149	749	35	2	533	—	1	1
Göteb. o. Bohus	11	125	159	169	—	18	71	—	—	—
Älvsborgs	39	233	259	698	1	30	328	—	13	7
Skaraborgs	93	319	352	1 665	—	—	292	3	17	16
Värmlands	12	136	162	223	—	2	68	—	7	3
Örebro	24	198	217	437	—	18	132	—	13	6
Västmanlands	21	108	152	319	—	—	16	—	5	4
Kopparbergs	16	113	187	260	—	1	44	—	2	1
Gävleborgs	19	231	255	310	—	—	23	—	8	3
Västernorrlands	7	121	121	41	—	—	16	—	1	1
Jämtlands	6	91	93	66	—	—	—	—	2	1
Västerbottens	24	362	386	289	—	10	72	—	18	7
Norrbottens	10	165	172	25	—	1	9	—	5	2
Summa	780	4 840	5 438	12 915	314	405	5 698	156	175	111

TABELLER.

Tab. 1. Antal veterinärer i riket länsvis den 31 december 1946.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
L ä n	Innehavare av ordinarie eller extra ordinarie befattningar												Innehavare av arvodes- befattningar				Obefordrade veterinärer	Privatprak- tiserande veterinärer		Ej praktiserande veterinärer	Summa
	Statliga					Kommunala eller enskilda							statliga		kommunala eller enskilda			Ej pensione- rade	Pensionerade		
	Medicinal- styrelsen	Veterinär- högskolan	Status vet- med. anstalt	Militär- veterinärer	Läns- veterinärer	Distrikts- veterinärer	Stuteri- veterinärer	Veterinärfrå- n. i Skara	Stads- veterinärer	Slakthus- veterinärer	Veterinärer vid kontroll- slakterier	Hushållning- sällskap	Veterinär- högskolan	Status vet- medicinska anstalt	den civila hus- djursjukvården	Extra vet. vid insemination					
Stockholms stad . .	2	12	5	8	—	—	—	4	3	—	—	1	2	9	—	—	—	2	2	18	83
Stockholms län	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	4	17	
Uppsala	—	—	—	1	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	16	
Södermanlands	—	—	—	—	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	26	
Östergötlands	—	—	—	1	1	16	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	4	36	
Jönköpings	—	—	—	1	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	26	
Kronobergs	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	11	
Kalmar	—	—	—	—	1	14	—	1	—	—	3	1	—	—	1	1	—	—	1	23	
Gotlands	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	6	
Blekinge	—	—	—	—	—	4	—	1	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	2	12	
Kristianstads	—	—	—	3	1	10	—	—	—	—	6	2	—	—	2	—	—	1	3	30	
Malmöhus	—	—	—	—	1	19	1	6	2	—	4	3	—	—	—	6	—	2	7	55	
Hallands	—	—	—	—	1	7	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	2	22	
Göteborgs o. Bohus	—	—	—	2	1	8	—	3	3	—	4	3	—	—	1	1	—	—	2	20	
Älvsborgs	—	—	—	—	1	17	—	2	—	3	3	2	—	—	1	—	—	2	1	29	
Skaraborgs	—	—	—	3	1	12	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	1	1	27	
Värmlands	—	—	—	1	1	14	—	1	—	—	3	2	—	—	2	—	—	1	1	21	
Örebro	—	—	—	—	1	12	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	1	1	19	
Västmanlands	—	—	—	—	1	7	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	1	2	17	
Kopparbergs	—	—	—	—	1	15	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	4	26	
Gävleborgs	—	—	—	—	1	11	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	18	
Västernorrlands	—	—	—	1	1	10	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	16	
Jämtlands	—	—	—	—	2	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	
Västerbottens	—	—	—	1	1	11	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	1	20	
Norrbottnens	—	—	—	—	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	12	
Utan fast tjänstg.ort	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	—	—	49	
Summa	8	12	8	26	23	250	1	2	22	13	45	25	8	9	23	15	49	11	45	56	651

Tab. 2. Invasionssjukdomar år 1946.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
L ä n	Helminthiasis hos häst					Piroplasmos hos nötkreatur					Övriga					Summa				
	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a
Stockholms stad . .	65	—	1	68	134	—	—	—	—	—	112	66	31	72	281	177	66	32	140	415
Stockholms län	320	94	126	414	954	—	53	253	17	323	285	145	50	174	654	605	292	429	605	1 931
Uppsala	735	281	141	1 386	2 546	—	59	196	5	260	307	146	102	274	829	1 042	486	442	1 665	3 635
Södermanlands	357	237	215	421	1 230	—	93	314	12	419	235	77	52	113	477	592	407	581	546	2 126
Östergötlands	1 391	536	149	586	2 712	2	244	562	22	830	595	425	206	393	1 619	1 988	1 255	917	1 001	5 161
Jönköpings	363	277	138	356	1 134	—	321	894	50	1 265	238	313	48	165	764	601	911	1 080	571	3 163
Kronobergs	109	81	71	138	399	—	240	540	47	827	200	85	45	120	453	309	409	656	305	1 679
Kalmar	2 846	1 123	95	812	4 876	—	222	413	18	653	493	234	93	394	1 214	3 339	1 579	601	1 224	6 743
Gotlands	267	197	30	574	1 068	7	60	178	30	275	141	134	227	135	637	415	391	435	739	1 980
Blekinge	166	65	49	129	409	—	148	152	12	312	154	55	27	62	298	320	268	228	203	1 019
Kristianstads	614	321	100	446	1 481	1	421	467	44	933	345	358	176	446	1 325	960	1 100	743	936	3 739
Malmöhus	1 158	626	287	951	3 022	—	116	117	10	243	390	322	183	375	1 270	1 548	1 064	587	1 336	4 535
Hallands	830	450	173	535	1 988	—	118	166	5	289	415	235	214	355	1 219	1 245	803	553	895	3 496
Göteborgs o. Bohus	423	256	98	286	1 065	—	41	106	5	155	464	315	149	285	1 213	887	617	353	576	2 433
Älvsborgs	490	429	204	619	1 742	2	186	377	15	580	493	467	210	321	1 491	985	1 082	791	955	3 813
Skaraborgs	1 325	784	429	1 760	4 298	—	143	248	4	395	399	183	334	247	1 163	1 724	1 110	1 011	2 011	5 856
Värmlands	232	167	101	414	914	2	38	109	—	149	129	199	42	184	554	363	404	252	598	1 617
Örebro	94	93	45	94	326	—	92	202	4	298	262	73	52	67	454	356	258	299	165	1 078
Västmanlands	131	141	43	223	538	—	7	22	—	29	151	78	26	63	318	282	226	91	286	885
Kopparbergs	135	158	98	98	489	—	13	29	—	42	122	76	118	82	398	257	247	245	180	929
Gävleborgs	95	153	63	118	429	—	4	18	2	24	239	74	124	101	538	334	231	205	221	991
Västernorrlands	91	81	56	48	276	—	—	—	—	—	76	81	20	45	222	167	162	76	93	498
Jämtlands	108	69	48	89	314	—	—	—	—	—	166	59	25	104	354	274	128	73	193	668
Västerbottens	76	79	33	31	219	—	—	—	—	—	97	44	32	63	236	173	123	65	94	455
Norrbottnens	45	49	19	70	183	—	—	—	—	—	84	54	28	103	269	129	103	47	173	452
Summa	12 466	6 799	2 815	10 666	32 746	14	2 622	5 363	302	8 301	6 592	4 301	2 614	4 743	18 250	19 072	13 722	10 792	15 711	59 297

Tab. 3. Infektionssjukdomar år 1946.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Infektionssjukdomar																				
L ä n m. m.	Infektiös broncho- pneumoni hos häst					Fölsjuka					Kvarka					Stelkramp hos häst				
	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a
Stockholms stad . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	17	5	9	12	43	7	39	2	—	48	25	31	30	3	89	—	6	3	1	10
Uppsala „	48	5	15	19	87	2	32	3	—	37	15	40	21	8	84	3	8	7	6	24
Södermanlands „	17	7	7	5	36	6	35	12	—	53	69	99	19	8	195	3	1	4	5	13
Östergötlands „	—	—	—	12	12	5	54	15	1	75	42	11	30	77	160	3	6	10	7	26
Jönköpings „	—	3	—	—	3	3	58	6	—	67	69	122	34	24	249	1	4	4	5	14
Kronobergs „	3	—	—	—	3	1	23	10	—	34	28	15	3	44	90	3	3	1	3	10
Kalmar „	—	—	—	—	—	8	85	7	1	101	46	70	104	105	325	3	5	8	2	18
Gotlands „	—	—	—	—	—	1	31	4	—	36	—	—	—	—	—	2	2	3	1	8
Blekinge „	—	—	—	—	—	1	18	3	—	22	2	30	3	10	45	2	2	1	2	7
Kristianstads „	21	10	2	1	34	24	107	15	—	146	42	20	19	45	126	5	15	3	13	36
Malmöhus „	3	—	—	—	3	14	122	21	4	161	97	64	38	106	305	13	18	9	16	56
Hallands „	—	—	—	—	—	11	102	15	—	128	12	4	2	4	22	8	8	2	5	23
Göteborgs o. Bohus „	—	—	—	—	—	3	23	5	—	31	10	5	15	33	63	8	8	5	13	34
Älvsborgs „	—	—	—	—	—	8	72	15	—	95	204	137	49	35	425	5	9	10	3	27
Skaraborgs „	—	—	—	—	—	31	233	72	—	336	270	226	61	150	707	10	14	2	7	33
Värmlands „	23	2	—	5	30	2	32	2	1	37	49	20	17	29	115	4	10	4	3	21
Örebro „	—	—	—	—	—	2	31	4	—	37	68	30	13	15	126	5	1	—	5	11
Västmanlands „	—	—	—	—	—	1	32	17	2	52	86	40	7	26	159	2	5	—	—	7
Kopparbergs „	27	1	—	—	28	—	14	6	—	20	127	57	7	33	224	—	7	2	3	12
Gävleborgs „	7	—	—	2	9	—	26	6	1	33	36	33	6	8	83	1	1	1	2	5
Västernorrlands „	—	—	—	—	—	1	20	6	—	27	35	11	10	4	60	—	3	1	2	6
Jämtlands „	—	—	—	—	—	1	37	2	—	40	13	6	13	13	45	—	—	—	3	3
Västerbottens „	—	—	—	—	—	—	6	1	—	7	61	32	9	8	110	—	3	3	3	9
Norrbottens „	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	124	31	7	43	205	1	1	—	—	2
Summa	106	33	33	56	288	132	1 234	249	10	1 625	1 530	1 134	517	831	4 012	82	140	83	110	415

Tab. 3 (forts.). Infektionssjukdomar år 1946.

	1	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41
Infektionssjukdomar																					
L ä n m. m.	Elakartad katarral-feber hos nöt.					Juverinfl. hos nöt					Övriga					Summa					
	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	
Stockholms stad . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	126	74	25	274	499	126	74	25	274	499	
Stockholms län	1	1	1	—	3	99	90	92	55	336	366	167	373	381	1 287	515	339	510	452	1 816	
Uppsala	1	—	2	—	3	76	80	58	79	293	232	219	546	426	1 423	377	384	652	538	1 951	
Södermanlands	2	—	2	1	5	99	85	56	65	305	264	237	422	327	1 250	460	464	522	411	1 857	
Östergötlands	—	4	3	2	9	81	76	100	94	351	266	273	574	371	1 484	397	424	732	564	2 117	
Jönköpings	4	2	3	2	11	92	131	53	67	343	255	312	468	241	1 276	424	632	568	339	1 963	
Kronobergs	1	1	3	—	5	11	6	6	6	29	78	126	431	204	839	125	174	454	257	1 010	
Kalmar	10	14	3	4	31	122	149	124	119	514	563	386	662	547	2 158	752	709	908	778	3 147	
Gotlands	—	—	—	—	—	50	64	71	62	247	106	108	703	318	1 235	159	205	781	381	1 526	
Blekinge	2	5	4	1	12	3	4	1	2	10	85	89	226	255	655	95	148	238	270	751	
Kristianstads	2	2	—	—	4	62	94	70	63	289	413	918	2 086	1 582	4 999	569	1 166	2 195	1 704	5 634	
Malmöhus	1	2	2	—	5	272	132	147	237	788	1 823	3 082	4 224	3 276	12 405	2 223	3 420	4 441	3 639	13 723	
Hallands	—	1	1	2	4	48	91	61	81	281	256	277	920	468	1 921	335	483	1 001	560	2 379	
Göteborgs o. Bohus	—	—	1	1	2	18	18	5	8	49	204	273	463	533	1 473	243	327	494	588	1 652	
Älvsborgs	—	2	4	—	6	78	107	73	75	333	251	292	580	408	1 531	546	619	731	521	2 417	
Skaraborgs	2	8	—	1	11	312	388	279	194	1 173	354	440	964	778	2 536	979	1 309	1 378	1 130	4 796	
Värmlands	—	8	4	2	14	56	63	91	61	271	209	91	380	268	898	343	226	448	369	1 386	
Örebro	—	2	—	—	2	28	35	30	34	127	54	116	281	215	666	157	215	328	269	969	
Västmanlands	—	—	3	2	5	52	44	17	40	153	151	165	376	260	952	292	286	420	330	1 328	
Kopparbergs	3	10	4	4	21	32	49	41	29	151	194	210	656	336	1 396	383	348	716	405	1 852	
Gävleborgs	4	4	10	3	21	72	54	56	37	219	157	124	606	221	1 108	277	242	685	274	1 478	
Västernorrlands	8	13	8	4	33	39	20	13	23	95	127	166	781	303	1 377	210	233	819	336	1 598	
Jämtlands	9	4	11	8	32	8	5	12	4	29	155	123	420	262	960	186	175	458	290	1 109	
Västerbottens	4	11	12	6	33	35	38	42	43	158	211	1 095	1 645	464	3 415	311	1 185	1 712	524	3 732	
Norrbottens	8	5	7	4	24	13	39	24	18	94	81	80	559	181	901	227	158	597	246	1 228	
Summa	62	99	88	47	296	1 758	1 862	1 522	1 496	6 638	6 981	9 443	19 821	12 899	48 644	10 711	13 945	21 813	15 449	61 918	

Tab. 4. Övriga sjukdomar år 1946.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Antal undersökta, behandlade, besiktigade djur m. m.																									
Län m. m.	1:a kvartalet								2:a kvartalet								3:e kvartalet								
	Häst	Nöt- kreatur	Svin	F.o. G	Hd	P	T	A	Häst	Nöt- kreatur	Svin	F.o. G	Hd	P	T	A	Häst	Nöt- kreatur	Svin	F.o. G	Hd	P	T	A	
Stockholms stad . .	125	46	—	—	964	—	—	3	134	86	—	—	895	—	—	—	86	17	—	—	530	—	—	1	
Stockholms län	1 237	8 047	149	44	104	—	70	8	1 896	7 398	405	195	187	—	35	2	1 277	5 126	872	16	187	—	75	2	
Uppsala	1 303	8 693	500	6	104	—	—	8	2 381	7 754	1 250	116	97	—	112	4	1 242	4 591	737	28	129	—	50	3	
Södermanlands	1 839	10 641	274	10	162	1	—	—	1 848	9 623	306	108	151	3	—	1	1 317	6 914	681	7	123	1	—	1	
Östergötlands	2 668	18 110	429	21	248	—	43	4	3 744	20 707	1 344	51	199	—	—	9	2 393	9 268	965	47	227	10	2	3	
Jönköpings	1 482	7 790	628	2	118	5	20	—	2 002	14 045	716	39	92	1	—	—	815	3 763	485	4	72	2	—	—	
Kronobergs	667	3 965	694	6	38	—	23	—	1 142	6 708	815	10	40	3	—	—	642	2 490	673	—	32	—	—	—	
Kalmar	1 697	7 230	612	15	106	1	30	3	3 767	14 430	1 418	29	121	—	60	1	1 661	4 992	1 348	210	142	1	—	2	
Gotlands	752	2 535	948	11	49	—	—	6	1 686	4 243	2 499	37	44	—	—	2	756	1 637	4 298	36	127	—	—	3	
Blekinge	691	3 981	428	6	120	23	—	3	1 310	6 045	545	17	144	—	—	2	670	2 239	965	24	81	—	—	2	
Kristianstads	2 151	14 464	6 922	105	164	—	212	2	3 619	15 779	9 152	65	208	—	320	1	1 833	7 494	11 658	—	183	—	153	5	
Malmöhus	4 059	26 136	4 037	73	747	70	271	3	6 864	25 030	5 327	80	713	51	126	29	4 077	14 735	7 544	10	607	18	581	1	
Hallands	1 442	7 191	2 469	9	72	—	—	2	2 318	7 675	4 688	23	77	50	—	1	1 215	5 795	5 112	6	87	6	—	1	
Göteborgs o. Boh.	1 462	3 730	751	32	577	—	155	24	2 521	4 042	825	60	706	—	50	28	1 326	2 872	830	4	613	1	50	21	
Älvsborgs	1 935	8 226	856	38	177	12	36	6	3 646	7 558	1 024	474	381	4	3	5	1 916	5 154	953	16	280	—	—	13	
Skaraborgs	3 037	18 008	3 370	114	123	122	5	2	6 133	15 292	2 716	68	169	4	20	3	3 144	10 256	2 768	35	160	3	1	6	
Värmlands	2 121	6 669	215	63	289	92	—	8	2 546	6 471	779	105	185	29	28	6	1 706	4 570	1 382	20	267	16	—	3	
Örebro	1 285	7 909	162	42	222	5	31	16	1 608	7 879	251	35	251	1	—	7	1 059	6 037	4 671	16	241	—	30	15	
Västmanlands	986	7 138	301	2	125	1	—	9	1 670	7 484	492	174	125	—	2	3	709	3 974	564	12	153	—	3	—	
Kopparbergs	2 461	7 182	380	141	259	1	10	29	2 139	6 651	306	175	176	1	54	14	1 416	4 661	744	16	248	—	56	12	
Gävleborgs	1 962	4 160	825	22	175	9	12	22	1 979	4 379	506	136	160	—	8	8	1 297	3 641	796	4	217	—	1	10	
Västernorrlands	1 153	2 269	127	169	101	5	—	2	1 223	2 201	327	177	105	—	—	2	802	1 942	538	75	92	4	2	1	
Jämtlands	1 634	2 643	139	54	99	7	—	2	1 812	2 492	131	312	71	—	—	—	980	1 543	427	10	74	—	—	1	
Västerbottens	1 667	3 351	310	39	146	—	—	4	1 668	3 311	435	403	87	1	2	3	1 133	2 826	857	69	129	2	2	3	
Norrbottens	1 684	2 651	127	39	73	2	—	—	1 211	3 265	196	370	39	—	—	—	830	1 995	263	28	42	4	—	2	
Summa	41 000	192 765	25 653	1 063	5 962	356	918	166	60 867	210 548	36 453	3 259	5 423	148	820	131	34 252	118 532	50 131	693	5 043	68	1 006	111	

Tab. 4 (forts.). Övriga sjukdomar år 1946.

1	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41
Län m. m.	Antal undersökta, behandlade, besiktigade djur m. m.															
	4:e kvartalet								Summa							
	Häst	Nöt-kreatur	Svin	F o. G	Hd	P	T	A	Häst	Nöt-kreatur	Svin	Fär o. Get	Hund	Päls-djur	Tam-fågel	Andra
Stockholms stad . .	79	89	—	—	918	—	—	—	424	238	—	—	3 307	—	—	4
Stockholms län	1 054	6 654	329	17	197	3	213	52	5 464	27 225	1 755	272	675	3	393	64
Uppsala	1 071	8 641	773	2	114	—	—	23	5 997	29 679	3 260	152	444	—	162	38
Södermanlands	978	9 071	522	—	156	—	—	1	5 482	36 249	1 783	125	592	5	—	3
Östergötlands	2 196	13 758	922	61	277	6	33	7	11 001	61 843	3 660	180	951	16	78	23
Jönköpings	1 005	6 240	523	2	201	—	—	2	5 304	31 838	2 352	47	483	8	20	2
Kronobergs	571	3 432	574	—	38	—	—	—	3 022	16 595	2 756	16	148	3	23	—
Kalmar	1 974	6 196	909	6	261	—	10	6	9 099	32 848	4 287	260	630	2	100	12
Gotlands	737	2 661	1 691	7	64	—	—	17	3 931	11 076	9 436	91	284	—	—	28
Blekinge	581	2 989	659	1	80	—	—	3	3 252	15 254	2 597	48	425	23	—	10
Kristianstads	1 886	11 953	8 592	12	192	—	11	6	9 489	49 690	36 324	182	747	—	696	14
Malmöhus	3 436	22 395	6 316	10	1 191	50	97	6	18 436	88 296	23 224	173	3 258	189	1 075	39
Hallands	1 081	8 122	4 250	4	114	—	—	4	6 056	28 783	16 519	42	350	56	—	8
Göteborgs o. Boh.	1 405	3 347	729	5	783	—	48	44	6 714	13 991	3 135	101	2 679	1	303	117
Älvsborgs	1 724	7 937	1 059	1	371	1	23	9	9 221	28 875	3 892	529	1 209	17	62	33
Skaraborgs	2 605	15 810	2 290	4	170	2	6	34	14 919	59 366	11 144	221	622	131	32	45
Värmlands	1 593	6 317	544	9	287	50	50	8	7 966	24 027	2 920	197	1 028	187	78	25
Örebro	925	7 028	351	11	66	25	1	22	4 877	28 853	5 435	104	780	31	62	60
Västmanlands	726	8 491	400	—	163	—	—	6	4 091	27 087	1 757	188	566	1	5	18
Kopparbergs	1 959	6 388	405	78	396	46	103	72	7 975	24 882	1 835	410	1 079	48	223	127
Gävleborgs	1 388	8 893	383	4	176	—	—	11	6 626	21 073	2 510	166	728	9	21	51
Västernorrlands	899	2 378	276	25	79	—	2	1	4 077	8 790	1 268	446	377	9	4	6
Jämtlands	1 186	2 398	167	5	62	—	—	2	5 562	9 076	864	381	306	7	—	5
Västerbottens	1 280	3 695	455	19	129	2	—	1	5 748	13 183	2 057	530	491	5	4	11
Norrbottens	1 209	2 385	169	22	58	4	—	2	4 934	10 296	755	459	212	10	—	4
Summa	33 548	177 268	33 288	305	6 543	189	597	339	169 667	699 113	145 525	5 320	22 371	761	3 341	747

Tab. 5. Vissa sjukdomar år 1946.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Län m. m.	Acetonämi hos nötkreatur					Puerp. hämoglobinämi hos nötkreatur					Skravelsjuka hos nötkreatur					Hovkräfta hos häst				
	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	101	66	2	36	205	6	—	—	1	7	71	64	2	28	165	1	—	—	1	2
Uppsala	125	134	19	114	392	4	2	—	—	6	155	110	3	151	419	1	1	—	—	2
Södermanlands	350	213	25	172	760	12	7	8	23	50	52	42	37	25	156	2	—	2	—	4
Östergötlands	220	182	21	92	515	7	11	3	5	26	839	296	24	317	1 476	2	—	2	1	5
Jönköpings	215	168	33	127	543	21	13	2	4	40	823	751	37	463	2 074	2	2	—	—	4
Kronobergs	96	92	13	76	277	4	6	1	4	15	188	81	11	80	360	—	1	1	—	2
Kalmar	212	230	11	91	544	10	6	1	9	26	391	226	14	210	841	2	4	3	7	16
Gotlands	109	111	7	31	258	4	5	—	3	12	106	49	12	45	212	—	—	—	—	—
Blekinge	87	107	14	25	233	5	7	2	4	18	23	22	11	3	59	3	2	1	—	6
Kristianstads	137	146	26	48	357	5	5	1	7	18	51	63	12	41	167	24	20	22	17	83
Malmöhus	96	80	30	35	241	8	11	15	10	44	16	6	6	3	31	45	27	32	32	136
Hallands	252	249	61	141	703	2	—	1	1	4	43	40	6	34	123	27	18	27	19	91
Göteborgs o. Boh. . . .	89	128	17	48	282	—	—	1	—	1	20	17	3	8	48	16	6	4	3	29
Älvsborgs	364	311	43	151	869	2	2	—	5	9	1 252	489	44	1 957	3 742	17	10	3	4	34
Skaraborgs	476	408	44	215	1 143	12	5	1	8	26	2 755	744	30	1 699	5 228	13	12	13	33	71
Värmlands	152	159	18	101	430	1	—	1	7	9	275	179	46	196	696	1	1	—	2	4
Örebro	261	200	36	151	648	—	—	—	4	4	284	149	13	93	539	2	—	5	2	9
Västmanlands	137	177	23	86	423	2	3	—	—	5	82	58	18	64	222	1	1	1	1	4
Kopparbergs	328	287	74	236	925	7	5	6	15	33	1 331	837	291	988	3 447	—	—	—	—	—
Gävleborgs	256	165	41	153	615	14	7	2	8	31	227	264	66	144	701	—	—	1	—	1
Västernorrlands	119	81	11	98	309	2	6	4	20	32	47	43	14	18	122	1	—	1	—	2
Jämtlands	42	60	8	40	150	13	15	2	54	84	48	56	18	28	150	1	2	—	—	3
Västerbottens	225	138	29	293	676	10	4	1	34	49	86	114	47	64	311	—	2	2	2	6
Norrbottnens	219	231	11	165	626	10	5	3	1	19	226	170	108	259	763	—	—	—	—	—
Summa	4 668	4 123	608	2 725	12 124	161	125	55	227	568	9 391	4 870	873	6 918	22 052	161	109	120	124	514

Tab. 5 (forts.). Vissa sjukdomar år 1946.

Län m. m.																									
	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41					
	Lungemfysem hos häst					Lymfadenos hos nötkreatur					Sterilitet hos nötkreatur					Dräktighetsundersökning hos nötkreatur									
	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a	I	II	III	IV	S:a					
Stockholms stad . .	1	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	29	11	41	111					
Stockholms län . .	11	10	2	—	23	6	3	—	5	14	1 678	1 363	859	1 334	5 234	3 565	3 107	2 514	3 711	12 897					
Uppsala	14	13	2	—	29	5	—	—	4	7	1 332	1 060	560	1 195	4 147	4 186	3 800	2 174	4 624	14 784					
Södermanlands . .	15	23	5	7	50	2	4	3	1	10	2 197	1 862	2 801	4 274	11 134	4 281	3 726	2 801	4 274	15 082					
Östergötlands . .	17	15	6	12	50	21	24	19	18	82	3 781	2 977	1 698	2 786	10 242	7 741	7 637	3 617	6 330	25 325					
Jönköpings	35	50	10	37	132	54	46	48	76	224	760	1 081	770	1 069	3 680	860	1 528	606	1 285	4 279					
Kronobergs	40	30	9	35	114	16	13	10	26	65	696	580	595	698	2 569	1 070	985	700	1 337	4 092					
Kalmar	16	31	6	34	87	37	44	39	41	161	939	886	938	1 042	3 805	1 743	1 444	1 126	2 206	6 519					
Gotlands	12	10	3	12	37	2	2	3	1	8	442	366	351	426	1 585	673	575	427	1 168	2 843					
Blekinge	11	8	3	12	34	12	24	8	21	65	620	472	305	503	1 900	1 480	1 167	1 036	1 630	5 313					
Kristianstads . . .	34	37	7	32	110	9	6	4	6	25	1 841	1 544	1 106	1 984	6 475	5 323	4 465	3 003	4 938	17 729					
Malmöhus	17	24	14	27	82	2	3	8	1	14	4 267	3 481	2 261	3 799	13 808	12 064	10 258	6 218	9 647	38 187					
Hallands	10	23	8	20	61	—	—	—	1	1	1 883	1 437	1 312	2 058	6 690	2 785	2 501	2 173	3 841	11 300					
Göteborgs o. Boh. .	27	36	5	24	92	—	—	—	—	—	837	718	552	610	2 697	843	810	721	1 061	3 435					
Älvsborgs	37	67	18	54	176	1	1	—	2	4	1 516	1 324	1 129	1 421	5 390	1 684	1 180	1 120	2 004	5 988					
Skaraborgs	29	41	—	—	70	2	3	1	5	11	3 007	2 252	1 891	2 754	9 904	4 679	4 415	3 438	5 032	17 564					
Värmlands	3	8	3	14	28	—	—	—	1	1	1 234	1 095	888	1 246	4 463	1 933	1 623	1 452	2 207	7 215					
Örebro	14	12	4	23	53	4	1	2	1	8	1 927	1 536	1 229	1 669	6 361	2 815	2 610	2 220	3 152	10 797					
Västmanlands . . .	13	8	3	9	33	—	2	2	5	9	1 656	1 736	762	1 400	5 554	3 069	3 030	1 837	3 459	11 395					
Kopparbergs	7	2	—	2	11	2	1	—	—	3	1 557	1 369	1 169	1 391	5 486	1 180	1 038	841	1 225	4 284					
Gävleborgs	3	6	2	2	13	—	1	—	1	2	1 259	1 087	1 024	1 131	4 501	979	907	922	1 116	3 924					
Västernorrlands . .	2	—	1	1	4	—	—	18	18	36	445	436	322	330	1 533	418	352	254	485	1 509					
Jämtlands	1	—	1	1	3	—	—	—	—	—	441	427	313	274	1 458	285	195	191	274	945					
Västerbottens . . .	9	6	4	7	26	—	—	—	—	—	835	817	560	488	2 700	280	292	363	437	1 372					
Norrbottens	—	1	1	1	3	—	—	—	—	—	699	711	495	439	2 344	212	291	203	227	933					
Summa	378	461	118	867	1 324	173	178	165	234	750	34 852	30 617	23 870	34 321	123 660	64 178	57 965	39 968	65 711	227 822					

Tab. 6. Antal vid offentliga slakthus och kontrollslakterier slaktade och besiktigade djur samt besiktigade kroppar av vilt (älg m. m.) år 1946.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Slakthusets eller slakteriets nummer och läge <i>Numéros et lieux des abattoirs ou des boucheries</i>	Stor- boskap <i>Gros bétail</i>	Kalv <i>Veaux</i>	Får, get <i>Mou- tons, chèvres</i>	Svin <i>Gros</i>	Porcs <i>Spädgris Cochon- nets</i>	Häst <i>Chevaux</i>	Föl <i>Pou- lains</i>	Älg <i>Elans</i>	Vild- svin <i>Sang- liers</i>	
<i>Slakthus.</i>										
1. Stockholm	17 246	5 401	23 021	6 930	19 538	136	2 380	320	63	—
2. Göteborg	17 429	9 940	15 064	7 655	35 275	81	1 596	980	30	—
3. Malmö	10 139	8 858	4 428	3 608	27 878	9	1 626	156	3	1
4. Eskilstuna	4 591	2 344	9 627	758	7 301	69	563	107	18	—
5. Linköping	12 488	7 574	18 394	3 874	21 016	433	1 466	194	22	—
7. Hälsingborg	3 883	1 767	1 982	1 486	8 155	7	500	109	9	—
8. Norrköping	1 764	978	1 590	602	1 718	17	287	94	58	—
Summa	67 540	36 862	74 106	24 913	120 881	752	8 418	1 960	203	1
<i>Kontrollslakterier.</i>										
46. Vilhelmina	889	507	653	1 718	244	—	103	1	—	—
47. Sollefteå	1 460	694	2 294	2 584	606	—	157	4	—	—
48. Karlskrona	3 525	3 188	9 636	2 327	7 479	16	304	4	—	—
49. Ljungby	1 197	3 228	649	1 229	3 011	12	133	3	7	—
50. Eksjö	1 665	2 124	3 048	842	3 342	4	177	35	4	—
51. Kalmar	10 068	11 217	16 467	8 566	30 389	57	719	120	7	—
52. Tomelilla	8 979	12 231	5 294	1 799	81 843	299	704	29	2	—
53. Sävsjö	1 676	4 459	1 656	971	4 084	9	123	5	3	—
54. Kil	4 492	10 149	6 106	2 217	4 482	30	416	8	7	—
55. Trelleborg	1 914	2 415	4 847	211	45 590	116	382	15	—	—
56. Halmstad	10 252	16 614	9 844	5 653	71 187	110	915	3	35	—
57. Falkenberg	2 620	3 526	2 579	759	11 337	15	193	26	9	—
58. Uppsala	5 796	1 909	16 786	3 201	10 731	10	730	16	48	—
59. Skellefteå	3 193	2 677	3 844	1 974	6 088	5	270	40	1	—
60. Hova	1 562	1 307	438	197	1 302	5	82	17	9	—
61. Ängelholm	6 938	3 262	3 780	676	25 749	63	370	4	3	—
62. Varberg	2 532	3 311	2 394	1 220	12 486	4	240	11	3	—
63. Sege	7 724	3 067	2 897	11	24 267	—	256	—	—	—
64. Landskrona	1 387	814	817	425	10 324	3	146	3	2	—
65. Eslöv	3 982	1 397	2 302	340	26 274	54	107	2	1	—
66. Ulricehamn	996	476	1 090	395	1 568	—	61	42	—	—
67. Åstorp	1 057	4 220	5 211	1 191	24 678	—	429	12	3	—
68. Norrköping	4 770	3 167	12 184	1 361	4 617	33	502	14	29	—
69. Hässleholm	2 405	1 504	855	297	8 074	3	110	52	3	—
70. Uddevalla	9 157	13 597	17 367	6 146	20 746	122	714	44	7	—
71. Svenljunga	1 979	5 688	2 723	1 256	5 357	8	197	2	10	—
72. Hörby	1 392	4 521	4 849	519	36 694	55	212	18	2	—
73. Borås	2 886	4 009	5 244	501	5 044	1	236	8	—	—
74. Västerås	6 695	2 580	16 019	953	5 056	—	609	—	43	—
75. Värnamo	1 669	5 781	2 639	930	6 035	—	181	—	2	—
76. Borlänge	2 887	1 991	6 984	1 804	3 380	—	408	3	—	—
77. Jönköping	5 046	4 807	11 751	1 370	11 532	—	328	—	—	—
78. Visby	5 173	3 825	9 885	17 046	19 159	5	625	12	—	—
79. Stenstorp	11 110	6 530	15 992	2 307	18 160	63	724	30	6	—
80. Kristianstad	8 944	9 229	9 392	3 691	50 604	124	844	42	2	—
81. Skara	11 929	4 681	36 458	4 662	38 829	141	1 029	163	24	—
82. Alvesta	7 011	20 642	8 964	4 838	30 893	71	653	6	23	—
83. Kävlinge	11 831	3 334	8 190	970	50 788	54	873	83	—	—
84. Nyköping	5 044	1 545	15 160	1 239	5 331	88	452	11	23	—
85. Norrtälje	1 813	1 004	6 766	1 453	2 555	5	247	10	3	—
86. Vimmerby	2 215	5 028	3 799	3 681	7 909	108	229	1	12	—
87. Motala	2 794	1 802	5 028	945	4 041	14	363	8	10	—
88. Trollhättan	2 594	1 686	7 971	884	4 334	—	203	2	7	—
89. Västervik	1 416	1 217	3 664	926	2 818	4	169	4	3	—
90. Örebro	8 836	10 124	19 472	1 228	10 879	63	842	5	22	—

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
91. Kristinehamn . . .	2 348	3 188	4 027	781	2 990	1	202	6	—	—	—
92. Strängnäs . . .	1 403	488	3 823	840	1 470	1	124	8	18	—	—
93. Vetlanda . . .	2 400	4 479	2 006	1 444	4 319	2	143	13	4	—	—
94. Arvika . . .	3 818	9 746	2 054	1 842	1 463	1	317	5	—	—	—
95. Tranås . . .	3 967	4 793	4 893	1 812	7 575	12	314	15	6	—	—
96. Valbo . . .	4 294	2 833	10 985	3 228	4 838	15	496	10	18	—	—
97. Valdemarsvik . . .	945	1 143	2 105	456	1 762	1	116	9	22	—	—
98. Kisa . . .	1 185	2 446	2 281	1 472	3 866	—	139	11	—	—	—
99. Umeå . . .	5 411	4 945	8 374	4 684	6 682	79	532	47	3	—	—
100. Kristianstad . . .	1 019	649	511	510	2 812	—	183	—	1	1	—
102. Hultsfred . . .	1 107	1 424	491	1 883	1 349	1	151	49	—	—	—
103. Saffle . . .	1 915	3 520	1 876	753	1 784	5	206	7	—	—	—
104. Mörrum . . .	794	424	615	140	1 448	1	59	1	—	—	—
105. Stöinge . . .	1 886	1 765	717	1 008	3 122	43	127	77	6	—	—
106. Enköping . . .	3 161	646	8 396	650	2 186	—	313	13	19	—	—
107. Växjö . . .	1 325	1 163	368	359	1 623	7	115	11	17	—	—
108. Aneby . . .	2 501	2 051	2 249	569	3 112	3	134	42	2	—	—
109. Sundsvall . . .	1 703	739	2 838	2 102	811	1	273	1	—	—	—
110. Östersund . . .	2 688	495	5 809	3 806	1 045	5	474	19	—	—	—
111. Gällerstå . . .	1 917	1 614	1 597	245	3 689	47	184	30	1	—	—
112. Brälanda . . .	2 405	5 321	3 926	1 269	6 616	2	223	7	1	—	—
113. Alingsås . . .	3 789	4 460	9 458	1 110	8 507	10	353	—	3	—	—
114. Katrineholm . . .	2 139	851	4 343	279	1 737	9	241	16	29	—	—
115. Ornsköldsvik . . .	1 672	1 406	1 534	2 462	556	—	96	79	—	—	—
116. Torsby . . .	1 178	2 922	729	2 045	314	8	102	1	—	—	—
117. Kalmar . . .	2 741	1 966	1 285	996	3 082	—	176	78	9	—	—
118. Skövde . . .	4 860	1 473	1 715	541	7 629	69	319	181	4	—	—
119. Luleå . . .	3 020	777	4 153	1 116	832	—	329	—	—	—	—
120. Hille . . .	640	210	437	28	1 787	—	80	4	—	—	—
Summa	271 731	279 024	427 583	135 943	848 402	2 097	24 288	1 658	538	1	—
Slottsamma	339 271	315 886	501 689	160 856	969 283	2 849	32 706	3 618	741	2	—

Dessutom har slaktats och besiktigats 247 renar (*rennes*) därav vid kontrollslakteriet nr 46 i Vilhelmina 169 st., vid nr 47 i Sollefteå 45 och vid nr 59 i Skellefteå 33 st.

Tab. 7. Antal vid offentliga slakthus och kontrollslakterier helt eller delvis beslagtagna kroppar samt vidtagna åtgärder år 1946.

Tabellen tryckes ej men finnes (i manuskript) tillgänglig hos veterinärstyrelsen.

Tab. 8. Antal och vikt av vid offentliga slakthus och kontrollslakterier särskilt behandlade hela kroppar jämte uppgift å behandlingens art år 1946.

Tabellen tryckes ej men finnes (i manuskript) tillgänglig hos veterinärstyrelsen.

Tab. 9. Viktigare beslagsorsaker vid offentliga slakthus och kontrollslakterier år 1946.

Tabellen tryckes ej men finnes (i manuskript) tillgänglig hos veterinärstyrelsen.

Tab. 10. Antal vid köttbesiktningsbyråer besiktigade djurkroppar år 1946.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Besiktningsbyråernas läge ¹	Stor- boskap ²		Större kalv ³		Mindre kalv ⁴		Får, get ⁵		Svin ⁶		Spädgris ⁷		Häst ⁸		Fäl ⁹		Älg ¹⁰		Björn ¹¹		Vild- svin ¹²		Räv ¹³		Gräv- ling ¹⁴	
	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/4	1/1	1/2	1/4	1/1	1/2	1/1	
Stockholms stad . .	170	3	544	6	280	—	1 361	—	168	133	—	—	40	—	1	—	84	21	—	—	—	2	—	—	—	1
Stockholms län	800	1	811	5	1 910	2	488	—	1 196	474	16	—	177	—	21	1	27	18	11	—	—	—	—	—	2	—
Uppsala »	1 473	6	1 477	23	3 490	1	1 086	5	3 081	1 305	15	—	187	—	12	—	92	30	19	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands »	1 051	1	1 408	22	3 449	12	141	3	2 381	769	41	—	123	—	9	—	88	31	83	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands »	370	—	455	13	706	4	138	4	977	584	10	—	46	—	5	—	72	32	15	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings »	1 886	89	3 823	130	2 422	66	873	6	3 980	2 131	16	—	131	9	44	1	46	14	—	—	—	—	—	—	—	—
Kronobergs »	1 049	16	3 079	42	1 016	25	942	11	2 749	1 089	2	—	88	7	—	—	34	33	16	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar »	1 471	12	1 691	84	1 803	42	1 057	9	1 530	2 332	11	—	284	3	43	—	70	35	6	—	—	—	—	—	—	—
Gotlands »	89	—	8	1	11	—	19	—	61	19	9	—	38	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge »	938	2	658	4	1 982	6	950	9	2 017	894	3	—	72	3	9	—	10	5	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstads »	1 441	1	1 891	4	2 442	3	1 027	5	5 453	187	15	—	152	4	11	—	11	7	—	—	—	3	—	—	—	—
Malmöhus »	1 630	5	1 681	4	2 484	1	1 551	13	6 189	147	27	—	247	3	25	—	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Hallands »	535	1	513	1	427	—	460	1	1 052	68	2	—	39	—	5	—	20	—	5	—	—	—	—	—	—	—
Göteborgs o. Bohus »	640	6	863	7	635	3	327	1	754	133	11	—	104	1	19	—	33	13	13	—	—	—	—	—	—	—
Älvsborgs »	5 274	75	7 262	239	7 362	47	1 796	25	9 685	1 459	35	1	599	2	234	—	54	21	1	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs »	2 923	11	2 357	15	10 276	5	1 155	6	6 797	769	83	—	340	—	212	—	42	16	5	—	—	—	—	4	—	—
Värmlands »	3 314	38	4 556	68	2 708	4	2 378	6	1 882	953	10	—	269	3	21	—	48	26	6	—	—	—	—	—	—	—
Örebro »	1 749	28	3 018	38	2 715	7	714	6	2 407	1 391	7	—	181	3	9	—	65	20	13	—	—	—	—	—	—	—
Västmanlands »	3 038	23	2 606	32	7 643	1	661	3	4 113	532	6	—	414	—	20	5	65	17	10	—	—	—	—	—	—	—
Kopparbergs »	4 705	81	3 597	87	8 301	29	3 047	6	5 793	973	12	—	908	7	44	—	21	10	—	—	—	3	—	—	—	—
Gävleborgs »	5 649	34	3 894	67	12 239	86	3 782	19	4 544	2 499	9	—	750	4	30	—	87	18	7	—	—	—	—	—	—	—
Västernorrlands »	5 301	46	5 721	74	11 547	95	4 596	16	3 260	875	12	—	424	3	39	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jämtlands »	1 750	15	499	9	3 280	58	1 264	7	894	503	4	—	196	—	33	—	8	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens »	3 099	21	3 049	28	4 047	13	1 465	3	2 443	745	3	—	295	—	42	—	4	3	—	—	1	—	—	—	—	—
Norrbottnens »	1 572	20	783	5	3 249	2	923	—	615	112	4	—	353	—	1	—	3	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Summa	51 917	535	56 244	1 008	96 424	512	32 201	164	74 021	21 076	363	1 645	7 52	894	7	906	375	211	1	1	—	8	—	6	1	

Anm. Uppgifter för varje ort inom respektive län finnas (i manuskript) tillgängliga hos veterinärstyrelsen. Till besiktning inlämnad 3/4 kropp räknas som 1/1 kropp.

¹ Situations des bureaux d'inspection des viandes. — ² Gros bétail. — ³ Veaux, gros. — ⁴ Veaux, petits. — ⁵ Moutons et chèvres. — ⁶ Porcs. — ⁷ Cochonnets. — ⁸ Chevaux. — ⁹ Poulains. — ¹⁰ Élans. — ¹¹ Ours. — ¹² Sangliers. — ¹³ Renards. — ¹⁴ Blaireaux.

Tab. 11. Antal vid köttbesiktningsbyråer helt eller delvis beslagtagna kroppar och vid beslagen viddtagna åtgärder år 1946.

Tabellen tryckes ej men finnes (i manuskript) tillgänglig hos veterinärstyrelsen.

Tab. 12. Antal och vikt av vid köttbesiktningsbyråer särskilt behandlade kroppar jämte uppgift å behandlingens art år 1946.

Tabellen tryckes ej men finnes (i manuskript) tillgänglig hos veterinärstyrelsen.

Tab. 13. Viktigare beslagsorsaker vid köttbesiktningsbyråer år 1946.

Tabellen tryckes ej men finnes (i manuskript) tillgänglig hos veterinärstyrelsen.